

Univerzita Karlova v Praze

Evangelická teologická fakulta

Diplomová práce

Autor: Jiří Brei

**POZEMSKÁ A NEBESKÁ NADĚJE
V PÍSMU A V UČENÍ SVĚDKŮ
JEHOVOVÝCH**

Katedra religionistiky

Vedoucí diplomové práce: ThDr. Pavel Hošek

Studijní program: Evangelická teologie

Praha 2006

Prohlášení o samostatném zpracování

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem „Pozemská a nebeská naděje v Písmu a v učení svědků Jehovových“ napsal samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů.

V Praze dne 3.9. 2006

Jiří Brei

OBSAH

1.	Uvedení do problematiky	6
2.	Biblický text a jeho výklad	8
2.1.	Moderní hermeneutika a biblický text	8
2.2.	Výklad Bible u svědků Jehovových	9
3.	Naděje ve starém zákoně	11
3.1.	Genesis 1:28; 2:8.15 (Lidé mají naplnit a podmanit si zemi)	11
3.1.1.	Text a poznámky	11
3.1.2.	Exegeze textu	11
3.1.3.	Výklad svědků Jehovových	12
3.1.4.	Polemika	13
3.1.5.	Shrnutí	14
3.2.	Žalm 37:9.11.29 (Spravedliví budou přebývat na zemi navždy)	14
3.2.1.	Text a poznámky	15
3.2.2.	Exegeze textu	15
3.2.3.	Výklad svědků Jehovových	16
3.2.4.	Polemika	17
3.2.5.	Shrnutí	19
3.3.	Izajáš 45:18 (Země je stvořena k obývání)	19
3.3.1.	Text a poznámky	20
3.3.2.	Exegeze textu	20
3.3.3.	Výklad svědků Jehovových	20
3.3.4.	Polemika	21
3.3.5.	Shrnutí	22
3.4.	Izajáš 65:16-25 (Nová nebesa a nová země)	22
3.4.1.	Text a poznámky	22
3.4.2.	Exegeze textu	23
3.4.3.	Výklad svědků Jehovových	24
3.4.4.	Polemika	26
3.4.5.	Shrnutí	28
3.5.	Shrnutí naděje ve Starém zákoně	29
4.	Naděje v Novém zákoně	31
4.1.	Matouš 5:5 (Mírní zdědí zemi)	31
4.1.1.	Text a poznámky	31
4.1.2.	Exegeze textu	32
4.1.3.	Výklad svědků Jehovových	32
4.1.4.	Polemika	33
4.1.5.	Shrnutí	35
4.2.	Lukáš 12:32 (Malé stádo)	36
4.2.1.	Překlad a poznámky	36
4.2.2.	Exegeze textu	36
4.2.3.	Výklad svědků Jehovových	37
4.2.4.	Polemika	38
4.2.5.	Shrnutí	40
4.3.	Jan 10:16 (Jiné ovce)	40
4.3.1.	Text a poznámky	41
4.3.2.	Exegeze textu	41
4.3.3.	Výklad svědků Jehovových	42
4.3.4.	Polemika	45
4.3.5.	Shrnutí	52
4.4.	Zjevení 7:4-8 (144 000)	52
4.4.1.	Text a poznámky	54
4.4.2.	Exegeze textu	55
4.4.3.	Výklad svědků Jehovových	57
4.4.4.	Polemika	65
4.4.5.	Shrnutí	74

4.5.	Zjevení 7:9-17 (Velký zástup).....	75
4.5.1.	Text a poznámky.....	75
4.5.2.	Exegeze textu	76
4.5.3.	Výklad svědků Jehovových.....	76
4.5.4.	Polemika	81
4.5.5.	Shrnutí	94
4.6.	Zjevení 14:1-5 (144 000 na hoře Sión, první ovoce).....	94
4.6.1.	Text a poznámky.....	94
4.6.2.	Exegeze textu	95
4.6.3.	Výklad svědků Jehovových.....	96
4.6.4.	Polemika	97
4.6.5.	Shrnutí	98
4.7.	Zjevení 21:1-4 (Nové nebe a nová země, Nový Jeruzalém).....	99
4.7.1.	Text a poznámky.....	99
4.7.2.	Exegeze textu	100
4.7.3.	Výklad svědků Jehovových.....	101
4.7.4.	Polemika	102
4.7.5.	Shrnutí	104
4.8.	Shrnutí naděje v Novém zákoně	105
5.	SLOVO NA ZÁVĚR	109

Tato práce se snaží na příkladu několika textů ze Starého i Nového zákona, které svědkové Jehovovi nejčastěji používají pro podporu svého učení o nebeské a pozemské naději pro věřící, ukázat jak neobvyklost tohoto dvojího pohledu na biblickou naději, tak i její problematiku a vývoj. Neklade se za cíl podání vyčerpávajícího výkladu, je spíše snahou o zachycení nejdůležitějších myšlenek k této otázce a představením rozdílných pohledů na ni.

1. UVEDENÍ DO PROBLEMATIKY

Svědkové Jehovovi jsou náboženskou skupinou, která ve svém učení vychází z Bible. Přestože jsou mnohými dodnes považováni za sektu, patří mezi 21 státem uznaných církví a nejsou v České republice ani v mnoha dalších zemích žádnými církevními nováčky. Ve Spojených státech se oficiálně objevují 15.12. 1884, kdy byla v Pensylvánii zákonně zaregistrována Zion's Watch Tower Tract Society.¹ Na našem území byli poprvé zaregistrováni v roce 1930². V roce 1949 byla jejich registrace u nás zrušena. Znovu zaregistrováni byli v roce 1993.

Svědkové Jehovovi označují sami sebe za křesťany, přesto se však v některých naukách od ostatních křesťanských skupin výrazně liší. Jednou z nejvýraznějších odlišností je **rozdělení křesťanů na dvě skupiny** či v terminologii svědků Jehovových „třídy“. Jednu, poměrně malou skupinu, tvoří **144.000** křesťanů, kteří jsou shromažďováni od počátku křesťanství až v podstatě dodnes. Této skupině je zaslíben život v nebi. Druhou skupinu tvoří co do počtu **nevymezené množství svědků Jehovových, jimž je zaslíben věčný život na zemi**. Zlomovým datem pro obě skupiny je rok 1935 v němž bylo ukončeno shromažďování křesťanů pro život v nebi a bylo započato shromažďování křesťanů pro život na zemi.³ Nutno však upřesnit, že **spíše než o dvě třídy jde o třídy tři**, neboť křesťané, kteří mají pozemskou naději, jsou ještě rozděleni do dvou skupin – na „**velký zástup**“ ze Zjevení 7:9-17, který přežije velké soužení, a na „**spravedlivé**“ ze Skutků 24:15, kteří se velkého soužení nedožijí a budou vzkříšeni až po tomto velkém soužení.⁴

Vzhledem k rozsáhlosti látky se v této práci budu zabývat jen několika nejčastěji citovanými texty Starého a Nového zákona, které svědkové Jehovovi na podporu svého učení o nebeské a pozemské naději používají. Předesílám, že si uvědomuji, že se tak ztrácejí jemné nuance pohledu jak Svědků, tak i těch, kteří s nimi polemizují,

¹ Sami Svědkové však svůj vznik spojují s rokem 1870, kdy jejich novodobý zakladatel Charles Taze Russell a skupina s ním se scházela v Pittsburghu a Allegheny (Pensylvánie, USA) začala systematicky studovat Bibli. (Viz: Svědkové Jehovovi – Hlasatelé Božího Království, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1993, s. 718)

² V tomto roce byly založeny dva spolky. Prvním byla „Strážná věž, biblická a traktátní společnost, československá větev se sídlem v Praze“, druhou bylo „Mezinárodní sdružení badatelů Bible, československá větev se sídlem v Praze“ (jméno „svědkové Jehovovi“ bylo přijato v r. 1931). (Viz: Probuďte se!, 8.3. 1999, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1999, s. 29). Časopis „Strážná věž“ však česky vycházel již od r. 1923 (Viz: Probuďte se!, 8.1. 1999, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1999, s. 29)

³ Nutno však dodat, že rok 1935 není striktně vymezenou hranicí. Svědkové věří, že lze výjimečně získat naději na život v nebi i po r. 1935. Naopak někteří křesťané s pozemskou nadějí se objevovali již před r. 1935.

⁴ Viz např.: Strážná věž 1.2.1998, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, s. 20

přesto doufám, že tato redukce nebude mít vliv na pochopení základních stanovisek. Biblické texty budu uvádět v pořadí, v jakém se nacházejí v Ekumenickém překladu. Ve výkladové části uvedu několik poznámek k biblické knize, ve které se daný text nachází, kontext daného textu a pak dám nejdříve slovo svědkům Jehovovým a to v podobě citace z jejich literatury, pak k ní uvedu polemiku, kde bude moci opět zaznít i hlas Svědků v podobě citace z jejich literatury, a nakonec daný oddíl shrnu. Citace z Bible budou, pokud neuvedu jinak, z Ekumenického překladu, z vydání z roku 1989. Pokud svědkové Jehovovi uvádějí k nějakému textu historii, neboli jak k danému pochopení postupně dospěli (např. k pozemské naději velkého zástupu), uvedu ji u daného textu. Vývoj nauky o pozemské naději se z tohoto důvodu nachází až ke konci této práce, protože je spojen s textem ve Zjevení 7:9-17.

2. BIBLICKÝ TEXT A JEHO VÝKLAD

Někdy se může zdát, že je to právě snaha o výklad Bible, co do křesťanství vnáší rozdělení a často i nepřátelství. Může nás i napadnout otázka, zda je vůbec vykládání Bible nutné, zda by nestačila např. její pouhá četba. Jenže je to právě potřeba výkladu toho, co bylo řečeno či napsáno, co je neoddělitelně spojeno se samými počátky křesťanství. Ježíš svá slova nejen mluvil, ale i vykládal (viz např. Mt. 13. kap.), výklad potřebovali i ti, kdo v jeho době četli Starý zákon (viz např. Sk 7:26-35). Potřeba výkladu, hermeneutiky, byla a je nedílnou součástí lidského života, protože „každý člověk dennodenně vysílá zprávy o určité situaci nebo o určité věci a chce, aby příjemci jeho zprávám porozuměli.“⁵ Jestliže „výklad“ potřebují i slova našich blízkých, se kterými žijeme ve stejném prostředí a době a s nimiž hovoříme stejným jazykem, oč více je potřebují slova těch, od kterých nás dělí časová, prostorová i jazyková propast.

Ještě předtím, než se vydáme na cestu alespoň hlavními biblickými texty, o které svědkové Jehovovi svůj výklad opírají, bych proto chtěl učinit malou odbočku do současné hermeneutiky a hermeneutiky Svědků. Domnívám se, že bez tohoto stručného přehledu, nelze pochopit ani výklad svědků Jehovových ani důvody, pro které je jejich výklad odmítán.

2.1. Moderní hermeneutika a biblický text

Klíčovými pojmy zde jsou **exegeze** a **hermeneutika**.

- Exegeze od řeckého *evxh,ghsij* = uvedení, výklad⁶. „Je to snaha slyšet Boží slovo tak, jak ho měli slyšet jeho původní příjemci, zjistit, co *bylo původním záměrem biblického textu*.“⁷ Neboli, jak to myslel autor a co mohli slyšet jeho tehdejší posluchači či čtenáři.
- Hermeneutika od řeckého *e`rmhneu,ein* = vykládati, tlumočiti, přeložiti⁸. Toto slovo „sice zahrnuje celou oblast výkladu včetně exegeze, užívá se ho také v užším smyslu, když označuje hledání významu starověkých textů pro dnešní dobu.“⁹ Jednoduše řečeno, co máme či můžeme slyšet my dnes.

⁵ M. Oeming, Úvod do biblické hermeneutiky, Vyšehrad 2001, s. 9

⁶ V. Prach, Řecko - český slovník, Vyšehrad, Praha 1998

⁷ G. D. Fee, D. Stuart, Jak číst Bibli s porozuměním, Návrat domů, Praha 1999, s. 18

⁸ V. Prach, Řecko - český slovník, Vyšehrad, Praha 1998

⁹ G. D. Fee, D. Stuart, Jak číst Bibli s porozuměním, Návrat domů, Praha 1999, s. 23-24

Ke své práci s textem užívá hermeneutika různé metody a jejich kombinace. Velmi hrubě je lze rozdělit na metody diachronní a metody synchronní. Více o nich lze nalézt například v knize M. Oeminga, Úvod do biblické Hermeneutiky¹⁰. Velmi stručně shrnuto, základní pravidlo pro výklad Bible zní: „text nemůže znamenat to, co nikdy nemohl znamenat ani pro svého autora, ani pro své čtenáře.“¹¹ Je možné, že se nám hermeneutickými metodami vždy nepodaří zjistit, co daný text znamená, ale budeme přinejmenším schopni vymežit, co znamenat nemůže. Kde není tato základní zásada respektována končí objektivní výklad Bible a začíná sektářství.

2.2. Výklad Bible u svědků Jehovových

Způsob, jakým svědkové Jehovovi vykládají Bibli, se zřejmě nejvíce blíží fundamentalistické metodě a je možno ho shrnout do třech zásad:

- Nechat **Bibli, aby vykládala sama sebe**. To například znamená najít klíčový výraz daného textu a pomocí konkordance sledovat, jak je používán v jiných částech Bible¹², projít křížové odkazy, které jsou v některých Bibliích k danému textu¹³.
- **Prozkoumat kontext**. Vykladač si má položit otázky: „Komu byl text určen? Co ukazují předchozí a následující verše, pokud jde o okolnosti, jež vedly k tomuto vyjádření, nebo pokud jde o postoj lidí, jichž se toto vyjádření týká?“¹⁴
- Nechat **Boha, aby skrze „věrného a rozvážného otoka“** pomohl daný text vyložit¹⁵. Svojí zkušenost s tím, jak Bůh s výkladem textu konkrétně pomáhá však svědkové příliš nepopisují. Tvrdí však, že „ačkoli někteří mají Jehovova ducha, „neznamená to též, že články v tomto časopise, ve *Strážné věži*, jsou inspirované a neomylné a bez chyby.“ ... „*Strážná věž* si nedělá nárok na to, že její výroky

¹⁰ Vydal Vyšehrad v roce 2001

¹¹ G. D. Fee, D. Stuart, Jak číst Bibli s porozuměním, Návrat domů, Praha 1999, s. 59

¹² Více v knize: Rozmluvy z Písem, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1993, s.330-331, nebo V: Využívej vzdělávání v teokratické škole, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 2001, s. 35

¹³ Viz: Využívej vzdělávání v teokratické škole, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 2001, s. 35

¹⁴ Využívej vzdělávání v teokratické škole, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 2001, s. 34

¹⁵ Viz např.: Rozmluvy z Písem, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1993, s.330-331, nebo: Strážná věž, 1.1. 1990, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Wien, 1990, Reprinted in Selters/Taunus, s. 4

jsou inspirované, a tyto výroky nejsou dogmaty.“ ... „Je pravda, že bratři, kteří připravují tyto publikace, nejsou neomylní. Jejich spisy nejsou inspirovány, jako byly spisy Pavla a jiných pisatelů Bible. ...“¹⁶

Svědkové odmítají, že by byl možný jakýkoli výklad Bible a že by všechny výklady byly stejně opodstatněné. Uznávají, že Bibli psalo mnoho pisatelů, ale věří, že tito si vzájemně neodporují, protože za nimi stojí vlastní Autor Bible, Jehova Bůh. „Máme-li tedy pochopit, co říká autor Bible o některém námětu, je nutné shromáždit všechny biblické texty, jež se vztahují k probíranému námětu.“¹⁷

K historickokritickým metodám se svědkové Jehovovi, podobně jako jiné konzervativní křesťanské skupiny, stavějí negativně. Pro historickou či vyšší kritiku, kterou spojují s Juliem Wellhausenem, podle nich neexistují skutečné důkazy. Historická kritika se v jejich očích stala spojencem evoluční teorie a „obě tyto teorie ve skutečnosti slouží podobnému cíli. Evoluce odstranila potřebu věřit ve Stvořitele a Wellhausenova vyšší kritika podobně znamenala, že je zbytečné věřit, že Bible byla inspirována Bohem.“¹⁸

Vezme-li tedy člověk v úvahu různé způsoby exegeze a pohledu na vznik Bible, může pochopit důvody, pro které se výklady moderního biblického bádání a konzervativního pojetí svědků Jehovových liší. Oba pohledy jsou výpovědí víry, ale vycházejí z odlišných předpokladů a opírají svou víru o jiné důvody. Výsledkem je často rozdílné pochopení textu.

¹⁶ Probuďte se!, 22.3. 1993, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, s. 4

¹⁷ Strážná věž, 1.1. 1990, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Wien, 1990, Reprinted in Selters/Taunus, s. 3

¹⁸ Bible - Slovo Boží, nebo lidské?, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1995, s. 42-43

3. NADĚJE VE STARÉM ZÁKONĚ

3.1. Genesis 1:28; 2:8.15 (Lidé mají naplnit a podmanit si zemi)

Podle konzervativního pojetí knihu sepsal Mojžíš, snad během putování Izraelitů pouští. Moderní biblické bádání v ní nachází vrstvy tradic, které byly později redakčně zpracovány. Poslední redakce těchto knih mohla proběhnout snad v období před babylónským exilem (587-538 př. n. l.) či krátce po něm. V naší době dostaly název „jahvistická“ (podle užívání Božího jména Jahve), „elohistická“ (podle užívání obecného názvu Elohim pro Boha) a „kněžská“ (podle látek majících liturgické nebo zákonické užití). Co se týče knihy samotné, v ní nenacházíme nic, co by ukazovalo na nějakého konkrétního autora. Komentátoři se dnes většinou kloní k názoru, že Genesis nechce referovat o historii. Její poselství je teologické povahy. Chce na stvoření i příbězích praotců demonstrovat, že Jahve je svrchovaný Pán a Stvořitel a že Bůh je s těmi, kteří ho hledají a zůstává s nimi za všech okolností.

3.1.1. Text a poznámky

Genesis 1:28 A Bůh jim požehnal a řekl jim: "Plodte a množte se a naplňte zemi. Podmaňte ji a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským ptačtvem, nade vším živým, co se na zemi hýbe."

Genesis 2:8 A Hospodin Bůh vysadil zahradu v Edenu na východě a postavil tam člověka, kterého vytvořil.

Genesis 2:15 Hospodin Bůh postavil člověka do zahrady v Edenu, aby ji obdělával a střežil.

Vulgáta má v Genesis 2:8 místo slov „zahradu v Edenu“ slova „ráj rozkoše“ (lat. paradisum voluptatis). Místo slov „na východě“ má slova „od počátku“ (lat. a principio; ty má i aramejský Targúm a syrská Pešita).¹⁹

Konec Genesis 2:15 zní doslova „aby obdělával ji a střežil ji“. Jsou zde ženské sufixy, ačkoli je v hebrejštině slovo zahrada (גַּן) rodu mužského.²⁰

3.1.2. Exegeze textu

Oba naše texty zařazuje dnešní biblické bádání do celku nazvaného „předvěk“ (kapitoly 1-11), který obsahuje množství vyprávění, která jsou z hlediska dějin formy počítána k pověstem. Oddíl 1:1 – 2:3 (spolu s oddílem 9:1-17) se od pověstí zřetelně

¹⁹ Viz Starý zákon, Překlad s výkladem, Genesis, Kalich, Praha 1968, s. 29

²⁰ Viz Starý zákon, Překlad s výkladem, Genesis, Kalich, Praha 1968, s. 32

odklání. „Nemají povahu „vyprávění“, ale obsahují obšírné *teologické náčrty*: systematickou koncepci stvoření v rámci schématu sedmi dnů s přesně vypracovanou hierarchií jednotlivých děl stvoření a novým využitím výpovědí o stvoření s ohledem ke změně podmínek po potopě. Tyto oddíly mají jazykově i teologicky velmi blízko ke kap. 17 a ke kněžským partiím v Jákobově příběhu.“²¹ Verš 1:28 je zařazen do oddílu stvoření v šestém dnu, ze kterého je však celý pododdíl o stvoření člověka vyčleněn výroky o tom, že Bůh viděl, že to, co učinil je dobré (1:25.31). Podle teorie pramenů se připisuje kněžskému prameni.

Text 2:8.15 je začleněn do oddílu 2:4b-25, který „náleží tzv. jahvistickému prameni. Není to, jak se často říká, „druhé vyprávění o stvoření, po němž následuje „vyprávění o pádu“. Jsou to dvě kombinovaná vyprávění, která čerpají z různých tradic: z vyprávění o stvoření člověka, odlišného od stvoření světa, které je úplné teprve po stvoření ženy, když se objeví první lidská dvojice, 2 4^b-8, 18-24; a z vyprávění o ztraceném ráji, o pádu a trestu, které začíná v 2 9-17 a pokračuje v 3 1-24.“²² Verš 15a přebírá myšlenku z verše 8b, aby navázal na vyprávění o člověku, přerušené vyprávěním o Edenu ve verších 9-14.

Někteří komentátoři tvrdí, že až teprve na pozadí polemiky s polyteismem získává zpráva o stvoření svůj plný význam.²³

3.1.3. Výklad svědků Jehovových

„Podle dějinných záznamů, které se v mnoha ohledech prokázaly jako podložené, se první lidé, kteří byli stvořeni, jmenovali Adam a Eva. Zpráva ukazuje, že Bůh je nenechal tápat v nejistotě, aniž dal jejich životu určitý smysl a aniž jim dal pokyny související s jeho vůlí. Lidé dostali od Boha užitečné směrnic, stejně jako by to pro své potomky udělal milující a pozorný lidský otec. Bůh lidem řekl: „Bud'te plodní a přibývejte a naplňte zemi a podmaňte si ji a mějte v podřízenosti mořské ryby a nebeské létající tvory a každého živého tvora, který se pohybuje po zemi.“ (1. Mojžíšova 1:28)

Život prvních dvou lidí tedy měl smysluplný cíl. Měli pečovat o životní prostředí a měli zeměkouli obydlet zodpovědnými jedinci. (Srovnej Izajáše 11:9.) Nikdo nemá důvod vinit Stvořitele z toho, že je dnes naše planeta znečištěná, jako by snad lidem dovolil zemi drancovat a ničit. Slova „podmaňte si“ neopravňovala k drancování. Jejich význam byl obdělávat zemi a pečovat o planetu, která byla lidem svěřena do správy. (1. Mojžíšova 2:15) Před lidmi byla navíc nekonečná budoucnost, kdy tento smysluplný úkol mohli uskutečňovat. Vyhlička na život bez smrti je v souladu se skutečností, že kapacita

²¹ R. Rendtorff, *Hebrejská bible a dějiny*, Vyšehrad 2000, s. 175-176

²² Jeruzalémská bible, Pentateuch, Krystal OP, Praha 1995, s. 29

²³ Viz např. J. Daniélou, *Vom Ursprung bis Babel*, J. Knecht Verlag, Frankfurt a. M., 1965, s. 26

lidského mozku je daleko vyšší, než kolik jí člověk může za 70, 80, či dokonce 100 let života využít. Člověk měl mozek používat na neurčito.²⁴

„Bůh vytvořil první lidskou dvojici ke svému obrazu a podle své podoby, a tak začal život člověka na zemi. (1. Mojž. 1:26–28) Nic nenaznačuje, že by bylo Božím předsevzetím, aby oni i jejich děti nakonec zemřeli a šli do nebe nebo na nějaké jiné místo. Kdyby plnili své Bohem dané poslání, že mají ‚být plodní a přibývat a naplnit zemi‘, byla by země postupně naplněna jejich potomky.

Bůh zřídil zvláštní místo, zahradu Eden, aby první lidé měli dokonalý domov. Zpráva říká: „Jehova Bůh vzal člověka a usadil ho v zahradě Eden, aby ji obdělával a pečoval o ni.“ (1. Mojž. 2:8, 15) Byla by podle potřeby rozšiřována, dokud by se nakonec nestala celá země rájem s neomezenou zásobou chutného a zdravého jídla a jiných životních potřeb.“²⁵

3.1.4. Polemika

Hned na počátku bych chtěl k obou textům zdůraznit, že pozornost se v nich soustřeďuje spíše na člověka než na zemi. Země je zde prostředek a životní prostor darovaný člověku, nikoli cíl. Je také prostředkem, na kterém má člověk demonstrovat tu skutečnost, že je „obrazem Božím“. „... člověk si má podmanit celou zemi. Výraz k-b-š čili podmanit znamená podrobit si v službu, ujařmit (Nu 32,22.29 Joz 18,1 2S 8,11 2Pa 28,10 Neh 5,5 aj.); nikdy se tohoto slova neužívá o Bohu. Rovněž výraz r-d-h čili panovat ukazuje tímto směrem (Nu 24,19 Ž 72,8 110,2 Neh 9,28 aj. ...). V obou případech je zde silně podtrženo pověření od Stvořitele.“²⁶

„Místem, kde Hospodin Bůh chce mít člověka je tento svět. „Vysadil zahradu“ (H. gan)“. Je to místo hrazené, chráněné. Jejím posláním je chránit člověka a být zároveň prostorem pro obecnství s Bohem ... Ve jménu Eden je možné slyšet náznak na slovo „eden“ čili rozkoš (Ž 36,9). Pak by tato zahrada byla místem rozkošným, kde člověk žije v blízkosti Boží.“²⁷

I když to svědkové Jehovovi vytrvale opakují, v těchto textech a oddílech se neříká, že by člověk měl žít na zemi navždy. Naříká se v nich však ani to, že by ji jednou měl opustit a odejít do nebe. Země není tím, co by stálo mezi člověkem a Bohem, co by bránilo člověku být v Boží blízkosti. Bůh je naopak ochoten a schopen pobývat s člověkem na zemi, jak to ukazuje i 3. kapitola Genesis, neboť země je jeho dobrým stvořením a nikoli překážkou. Skutečnou překážkou, která stojí mezi člověkem

²⁴ Existuje Stvořitel, který se o vás stará?, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1998, s. 114–116

²⁵ Strážná věž 1.11.1984, Wachstum Bibel- und Traktat-Gesellschaft, Wien, s. 3

²⁶ Starý zákon, překlad s výkladem, Genesis, Kalich, Praha 1968, s. 26

²⁷ Starý zákon, překlad s výkladem, Genesis, Kalich, Praha 1968, s. 30–31

a Bohem je hřích. Ten musí být odstraněn a nikoli země a „materiálnost“, aby se člověk opět mohl těšit z Boží přítomnosti a blízkosti.

3.1.5. Shrnutí

Genesis ukazuje, že země je dobrým Božím stvořením. To, že se člověk nachází na zemi a nikoli v nebi není překážkou tomu, aby mohl přebývat v Boží blízkosti. Svědkové Jehovovi mají vzhledem k Adamovi a Evě pravdu v tom, že „Nic nenaznačuje, že by bylo Božím předsevzetím, aby oni i jejich děti nakonec zemřeli a šli do nebe nebo na nějaké jiné místo.“. Jdou však za to, co naše texty říkají, když z těchto textů vyvozují, že by měl člověk žít na zemi navždy. Takové tvrzení v nich nenajdeme. Nezabývají se totiž otázkou, jak dlouho má na zemi žít člověk a kde bude žít potom, ale odpovídají na otázku, za jakých předpokladů si může člověk uchovat svůj život a kdy může žít s Bohem a v Boží blízkosti.

3.2. Žalm 37:9.11.29 (Spravedliví budou přebývat na zemi navždy)

České označení *žalmy* vede přes latinské *psalmi* k řeckému *yalmoi*, jímž Septuaginata překládá hebrejské תהלים = chvalozpěvy. Takto označen je ovšem jen Ž 145 (sg תהלה , v. 1). Jednotlivé žalmy jsou zpravidla nadepsány מזמור (z-m-r = probírat se strunami, brnkát; celkem 57x), v Septuagintě většinou yalmo,j (sg).²⁸

V žalmech se objevují i nadpisky, které je možno přeložit „od někoho, o někom, pro někoho“. Tradiční stanovisko se kloní k autorskému pojetí („od“), dnešní stav bádání to spíše vylučuje.²⁹ Na druhé straně se zdá rozumné připustit, že např. „Asafovu“ sbírku či sbírku „Korachových synů“ složili chrámoví zpěváci. Podobně je možné spojovat „davidovskou“ sbírku s králem Davidem. Hebrejský nadpisek tu pouze stanovuje, že mezi jmenovanou osobou a žalmem existuje určitý vztah, buď vzhledem

²⁸ Viz: Ekumenický překlad, Ekumenická rada církví v ČSSR, 1989, s. 447

²⁹ Více viz: Starý zákon, Překlad s výkladem, Žalmy, Kalich, Praha 1975, s. 17

k tomu, že se k ní žalm hodí svým námětem, anebo proto, že patřil ke sbírce, která se pod jejím jménem uváděla.³⁰

Některé žalmy pocházejí z doby velmi dávné (např. Žalm 19:2-7, 29, 110), jiné jsou spíše pozdního data (např. Žalm 119), obecně jde tedy o sbírku, jejíž jednotlivé části pocházejí z nejrůznějších období izraelských dějin. Za horní časovou hranici mohou platit citáty žalmů v knihách Paralipomenon.³¹ A tak některé žalmy předpokládají dobu královskou (předexilní), jiné dobu exilu a jsou tedy reakcí na ni a pocházejí z poexilní doby. Konkrétní dějinné pozadí se tedy bude u jednotlivých žalmů lišit.

Některé žalmy nebo jejich části se objevují v téměř doslovném znění i jinde. Je to možná díky užití v podobné situaci.³²

3.2.1. Text a poznámky

Žalm 37:9 neboť zlovolníci budou vymýceni, ale kdo naději skládá v Hospodina, obdrží zemi.

Žalm 37:11 Ale pokorní obdrží zemi a bude je blažit dokonalý pokoj.

Žalm 37:29 Spravedliví obdrží zemi a budou v ní bydlet navždy.

Překlad nového světa z roku 2000 má ve verši 11 místo slova „pokorní“ slovo „mírní“ a místo slov „obdrží zemi“ slova „budou vlastnit zemi“.

Verš 29 v Překlade nového světa z roku 2000 zní: Spravedliví budou vlastnit zemi a budou na ní přebývat navždy.

3.2.2. Exegeze textu

„Žalm 37 je vnější formou akrostichon ... a obsahem *didaktická báseň*, odpovídající na otázku, proč se zde vede zlým dobře, jako by je provázela Boží přízeň, kdežto bohobojní jakoby byli Bohem opuštěni.“³³ Alfabetické pořadí určuje formu tohoto žalmu. Sloky jsou uspořádány tak, že je tvoří vždy dva verše, které na sebe myšlenkově navazují. Žalm 37 se řadí mezi

³⁰ Více viz: Jeruzalémská Bible, Žalmy, Krystal OP, Praha 1998, s. 18

³¹ Více viz: R. Rendtorff, Hebrejská bible a dějiny, Vyšehrad, Praha 2000, s. 308-309

³² Více viz: Starý zákon, Překlad s výkladem, Žalmy, Kalich, Praha 1975, s. 14-17

³³ Starý zákon, Překlad s výkladem, Žalmy, Kalich, Praha 1975, s. 156

mudroslovnou literaturu, ve které jsou zkušenosti předávány didaktickým způsobem (verše 25.35.36), jsou v ní reflektovány problémy života a výpovědi víry a to pomocí napomenutí, varování a zaslíbení. Náš žalm je předán způsobem poučujícího napomínání, které je pro moudrost charakteristické. Poučujícím je starý zkušený muž (verš 25), který chce zmírnit netrpělivost mladého horlitele pro spravedlnost.³⁴ Žalm se nezabývá problémem teodiceje ani problémem odplaty a není ani zaměřen na Boží obhajobu. Spíše se zabývá otázkou obhajoby života podle náboženských měřítek v každodenní všední realitě. Tato obhajoba má formu udělování pastorační rady didaktickým způsobem. Ohledně doby vzniku si nemůžeme být jisti, zda některé příbuzné rysy s epigramatickými výroky mudroslovné literatury a s knihou Job naznačují poexilní dobu vzniku, či zda různé odkazy na náboženskou tradici smlouvy s Bohem (požehnání a zlořečení ve verši 22; přidělení země ve verších 9.11.18.22.29.34; soud a spása ve verších 10.11.34.37.38) umožňují zařazení do předexilní doby.³⁵

3.2.3. Výklad svědků Jehovových

„♦ Žalm 37:29 („EP“) zní: „Spravedliví obdrží zemi a budou v ní bydlet navždy.“ Má pouze ten význam, že izraelský lid bude trvale obývat Zaslíbenou zemi?

Nikoli, takovým výkladem by byl tento inspirovaný slib bezdůvodně omezován. Žalm 37 poskytuje spravedlivým lidem vyhlídku na věčný život na zemi.

Výše uvedený překlad Žalmu 37:29 je podle „Ekumenického překladu“ z roku 1979. Jako mnohé jiné překlady používá pro hebrejské slovo *erec* výraz „země“. *Erec* se může vztahovat na určité území nebo na území určitého národa, jako například „země Šinearů“ nebo „egyptská země“. — 1. Mojž. 10:10, 11; 21:21; Žalm 78:12; Jer. 25:20.

Žalm 37:11, 29 mohl tedy poukazovat na to, že Izraelité mohli nebo měli být trvalými obyvateli Zaslíbené země. Podle smlouvy, kterou uzavřel Bůh s Abrahamem, byli by mohli zůstat na tomto území a z generace na generaci tam mohli pociťovat Boží požehnání. To se však nestalo, protože Izraelité byli Bohu nevěrní. — 1. Mojž. 15:18–21; 17:8; 5. Mojž. 7:12–16, 22; 28:7–14; 31:7; Jozue 21:43–45.

Není však žádný biblický důvod, proč bychom měli omezovat význam slova *erec* ze Žalmu 37:11, 29 pouze na zemi, která byla dána Izraelitům.

V „Hebrejském a aramejském příručím slovníku ke Starému zákonu“ od Wilhelma Gesenia (17. vydání 1962, něm.) čteme o významu slova *erec*: „1. země v protikladu k nebi . . . země jako celek . . . 2. země, pevnina v protikladu k moři . . . 3. určitá země . . . 4. označení kmenových území . . . i docela malých oblastí . . . 5. kousek půdy, pole . . . 6. země jako půda.“ V díle „Old Testament Word Studies“ od Wiliama Wilsona je o slovu *erec* řečeno: „Země v nejširším smyslu, jak obydlená, tak i neobydlená;

³⁴ Více viz: H. J. Kraus, *Psalmen I*, Neukirchener Verlag, 1961, s. 287–288

³⁵ Více viz: A. Weiser, *The Psalms*, SCM Press Ltd, 1986, s. 315–316

s omezujícím přívlastkem se používá na část zemského povrchu, na území nebo pozemek.“ Hebrejské slovo se tedy vztahuje v první řadě na naši planetu, Zemi.

Je zajímavé, že „Septuaginta“ překládá hebrejské slovo *erec* v Žalmu 37:11, 29 řeckým slovem *ge*, jež znamená „země“, „půda“, „pozemek“, „krajina“.³⁶

3.2.4. Polemika

Ve verši 9 je uvedena základní dvojí výpověď: zlovolníci budou vyhlazeni, ale ti, kteří doufají v Jahva budou vlastnit zemi. Na „zemi“, kterou dal Jahve jako požehnání a základ pro život, se rozhoduje o osudu těch, kteří se od Jahva odvracejí i těch, kteří v něj doufají. Ani zde se nejedná o nějakou „odměnu“, neboť obojí, bezbožní i spravedliví přijali zemi jako záruku Boží náklonnosti a dobroty. „Zlovolným“ bude odňato to, co nepřijali s vděčnou poslušností. Připravili se o život v Boží blízkosti, v místě, kde se uskutečňují dobrodiní jeho vlády. Ti však, kdo jsou pevně spojeni s Jahvem, zdědí požehnaný prostor země (srov. Žalm 25:13; v eschatologickém smyslu: Izajáš 57:13, 60:21, 65:9).³⁷ Pouze spravedlivým je tedy zaslíbena země. Autor má pravděpodobně na mysli zaslíbení země, které Bůh dal zbožnému Abrahamovi a jeho potomstvu. Interpretuje je jako slovo Boží pro věřící ve své době.³⁸

„Tiší dostanou do vlastnictví zemi. Ještě třikrát se v žalmu opakuje, že spravedliví budou nerušeně *užívat pokoje* v zemi (v.11.22.29). Zde je míněna zaslíbená země, Palestina, v Ježíšově blahoslavenství (Mt 5,5) pak věčné království Boží.“³⁹

Asi je zde možné se svědky Jehovovými v jejich výkladu souhlasit, i když není třeba se unáhlovat s kategorickými závěry. Není jisté, zda autor žalmu slovem „země“ myslel pouze Zaslíbenou zemi, či celý tehdy jemu známý svět (to hodně souvisí i s tím, do kterého období Žalm datujeme).

Výrazy „navždy“ a „věčný“ nemusí v Bibli znamenat „nekonečně“, ale pouze na dlouhý čas, jehož konec zatím není stanoven či v dohledu. To ostatně zastávají i sami svědkové Jehovovi:

„Hebrejské slovo *'ó-lam'* nese myšlenku neurčitého nebo nejistého času. Lexikograf Gesenius říká, že toto slovo znamená „*skrytý čas*, to jest čas neznámý a dlouhý, jehož počátek nebo konec je nejistý či

³⁶ Strážná věž 1.8.1986, Wachturm Bibel- und Traktat-Gesellschaft, Wien, s. 32

³⁷ Více viz: H. J. Kraus, Psalmen I, Neukirchener Verlag, 1961, s. 289

³⁸ Více viz: A. Weiser, The Psalms, SCM Press Ltd, 1986, s. 318

³⁹ Starý zákon, Překlad s výkladem, Žalmy, Kalich, Praha 1975, s. 157

neurčitý“ (A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament, do angličtiny přeložil E. Robinson, 1836, s. 746.) A tak vyjádření, jako jsou ‚neurčitý čas‘ (Ža 25:6), ‚trvající na neurčito‘ (Hab 3:6), ‚dávnoček‘ (1Mo 6:4), ‚před dlouhou dobou‘, ‚dávna‘ (Joz 24:2; Př 22:28; 23:10) a ‚dlouhotrvající‘ (Ka 12:5), dobře odpovídají myšlence, kterou tento termín nese v původním jazyce.

Slovo *'ó-lam'* je někdy spojeno s tím, co je věčné. (1Kr 2:45, *Rbi8*, ppě) Prorok Izajáš napsal: „Jehova, Stvořitel nejzazších konců země, je Bohem na neurčitý čas.“ (Iz 40:28) Jehova je „od neurčitého času na neurčitý čas“. (Ža 90:2) Jehova je nesmrtelný, neumírá, a proto bude dále Bohem po celou věčnost. (Hab 1:12; 1Ti 1:17) Nicméně hebrejské slovo *'ó-lam'* nenese *samo o sobě* význam „navždy“. Často odkazuje na věci, které mají konec, ale o době jejich existence je možno říci, že trvá ‚po neurčitý čas‘, protože konec těch věcí dosud není *určen*. Například ‚smlouva Zákona trvajíc na neurčitý čas‘ skončila, když zemřel Ježíš a když vznikla nová smlouva. (2Mo 31:16, 17; Ří 10:4; Ga 5:18; Kol 2:16, 17; Heb 9:15) A podobně mělo svůj konec áronské kněžstvo ‚trvajíc na neurčitý čas‘. (2Mo 40:15; Heb 7:11–24; 10:1)

Jiný hebrejský výraz, *'adh*, označuje neohrazenou budoucnost, nekonečnost nebo věčnost. (1Pa 28:9; Ža 19:9; Iz 9:6; 45:17; Hab 3:6) Někdy, jako například v Žalmu 45:6, se slova *'ó-lam'* a *'adh* objevují společně a mohou být překládána jako „věčný a stálý“ (*KB*), „věčně a navždy“ (*EP*) a „na neurčitý čas, dokonce navždy“ (*NS*). Žalmista o zemi napsal: „Nebude přivedena k potáčení na neurčitý čas, nebo navždy.“ (Ža 104:5)

Také hebrejský termín *ne'cach* může označovat nekonečnost. Mezi výrazy, jimiž se toto slovo překládá, jsou slova „navždy“ (Job 4:20; 14:20; Ža 9:18) a „natrvalo“ (Iz 57:16). Někdy se vyskytují výrazy *ne'cach* a *'ó-lam'* paralelně (Ža 49:8, 9), nebo se termíny *ne'cach* a *'adh* objevují společně. (Am 1:11) Všechny tři slova se vyskytují v Žalmu 9:5, 6: „Přísně jsi napomenul národy . . . Jejich jméno jsi vymazal na neurčitý čas [*le'ó-lam'*], dokonce navždy [*wa'edh'*]. Nepříteli, tvá zpuštění dospěla k trvalému [*la-ne'cach*] konci.“

V Křesťanských řeckých písmech může slovo *ai-on'* označovat časový úsek o neurčité nebo nestanovené délce, úsek časově vzdálený, ale ne nekonečný. Například v Lukášovi 1:70 a ve Skutcích 3:21 může být *ai-on'* překládáno jako „od věků“, „staré doby“, „odedávna“ a „od pradávna“. (*EP*; *KB*; *NS*) Avšak často z kontextu vyplývá, že by se termínu *ai-on'* mělo rozumět jako odkazu na časový úsek o neurčené délce, protože takový úsek trvá nekonečně dlouho. (Lk 1:55; Jan 6:50, 51; 12:34; 1Ja 2:17) Podobně i přídavné jméno *ai-o'ni-os* (odvozené od *ai-on'*) může — jak je to vidět z kontextu — znamenat jak „dlouhotrvající“ (Ří 16:25; 2Ti 1:9; Tit 1:2), tak „věčný“ (Mt 18:8; 19:16, 29). Jiné řecké přídavné jméno *a-i'di-os* znamená výhradně ‚věčný‘. (Ří 1:20; Juda 6, *NS*; *NP*; *ČB-Hč*;)“⁴⁰

⁴⁰ Hlubší pochopení Písma, Svazek 2, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1998, s. 80

3.2.5. Shrnutí

Žalm 37 mimo jiné zaslubuje spravedlivým, že budou bydlet na zemi navždy. Není jisté zda slovem „země“ je míněna pouze země zaslíbená Abrahamovi, či zda je jím míněna celá tehdy známá země.

3.3. Izajáš 45:18 (Země je stvořena k obývání)

Počestěný název Izajáš, pochází z hebrejského יְשַׁעְיָהוּ, což znamená „Jahve je spása“. Jméno je podle současného literárně-kritického bádání třeba pokládat za nadpis, vystihující obsah celého spisu, nikoli za podpis autora, i když navazuje na jméno proroka z 8. stol. př. n. l. Konzervativní směry křesťanství v něm ovšem vidí jméno autora celé knihy. Podle kritického pohledu představuje kniha Izajášova „soubor prorockých výroků z různých dob a různého prostředí proložený menšími literárními celky víceméně neznámého původu ... Tyto sbírky prodělaly svůj samostatný vývoj ...“⁴¹ „Už od konce 18. století vidělo mnoho vykladačů v knize Izajáš dvě na sobě nezávislé části: v kap. 1-39 vlastní knihu Izajáš z 8.stol. př. Kr., v kap. 40-66 prorockou knihu pocházející z babylónského exilu. A potom se prosadilo Duhmovo (1892) pojetí, podle něhož se v kapitolách 40nn mají rozlišovat další dvě části, jejichž neznámí autoři bývají označovány jako >>Deuteroizajáš<< (Druhý Izajáš, kap. 40-55) a >>Tritoizajáš<< (Třetí Izajáš, kap. 56-66).“⁴² Ani tyto tři části nejsou většinou považovány za jednotné celky. V každé je předpokládána sbírka rozmanitých textů. „Kniha Izajáš nevznikla tedy spojením tří samostatných >>knih<<, ale je *mnohvrstevnou celkovou kompozicí vznikající delší dobu*. Měla především dva krystalizační body: působení proroka Izajáše ve druhé polovině 8. stol. př.Kr. a shromáždování slov proroka či kazatele z konce babylónského exilu, který zůstal v anonymitě.“⁴³ „K 2-5 většinou obsahují proroctví z počátků Izajášovy činnosti.“ (Podle Iz 6:1 ho Jahve povolal „*Toho roku, kdy zemřel král Uzijáš*“, tedy asi 740/739 př. n. l.). „Pasáž 7,1-9,7 pochází převážně z období syrsko-efrajimské války (734 př. Kr.). K 18-20 nás zavádějí do let 715-711 př. Kr. a různá proroctví k 28-37 spadají do rozmezí 705-701 př. Kr. Větší část k. 40-66 tvoří proroctví vyslovená z hlediska babylónského zajetí nebo doby poexilní.“⁴⁴ Konzervativnější komentátoři vidí knihu Izajáš uspořádanou částečně chronologicky a částečně tematicky, i když připouštějí, že ani jedno uspořádání není důsledné.⁴⁵

⁴¹ Starý zákon, Překlad s výkladem, Izajáš, Kalich, Praha 1982, s. 5

⁴² R. Rendtorff, Hebrejská bible a dějiny, Vyšehrad 2000, s. 242

⁴³ R. Rendtorff, Hebrejská bible a dějiny, Vyšehrad 2000, s. 253

⁴⁴ N. H. Ridderbos v: Nový biblický slovník, Návrat domů, Praha 1996, s. 354

⁴⁵ Viz: N. H. Ridderbos v: Nový biblický slovník, Návrat domů, Praha 1996, s. 354

3.3.1. Text a poznámky

Izajáš 45:18 Toto praví Hospodin, stvořitel nebe, onen Bůh, jenž vytvořil zemi, jenž ji učinil, ten, jenž ji upevnil na pilířích; nestvořil ji, aby byla pustá, vytvořil ji k obývání: "Já jsem Hospodin a jiného už není.

3.3.2. Exegeze textu

Tento verš se nachází uprostřed oddílu, který se zabývá „Jahvovým pomazaným“ (perským králem Kýrem, který umožnil návrat Židů z babylónského exilu do vlasti). Jde o kapitoly 40 – 48. Kapitola 40 je první kapitolou tzv. „Deuteroizajáše“; na kapitolu 48 navazuje oddíl o Jahvovu služebníku (kapitoly 49 – 55). Verš 45:18 otevírá oddíl předpovídající obrácení pohanů k Jahvovi (45:18-25). Předchází mu ujištění o spáse Izraele a následuje po něm pasáž o nemohoucnosti model a jedinečnosti Jahva (46:1-13).

Text v Izajášovi 45:18.19 je relativně ucelený a uzavřený, i když o něm nelze hovořit jako o samostatném oddíle. Je jednoznačně spojen s Izajášem 45:20-25 a také s 46:1-13, k nimž může být chápán jako úvod. Je podobný s Izajášem 44:24-28, který je úvodem k proroctví o Kýrovi, a ukazuje stejným směrem. Text ve 45:18.19 připomíná disputaci (zdůrazňující trojí „ne“).⁴⁶

3.3.3. Výklad svědků Jehovových

„Počtvrté a naposledy v této kapitole Izajáš zahajuje důležitou prorockou pasáž slovy: „Tak řekl Jehova.“ (Izajáš 45:1, 11, 14) Co Jehova říká? Říká, že je spolehlivý, jak pokud jde o stvoření, tak pokud jde o zjevení. Nestvořil zemi „prostě nadarmo“. Ani svůj lid Izrael neřádá, aby ho hledal „prostě nadarmo“. Právě jako Bůh uskuteční svůj záměr se zemí, tak uskuteční i svůj záměr se svým vyvoleným lidem.

Pro Boží lid, který je ve vyhnanství v Babylóně, jsou tato slova ujištěním, že Zaslíbená země nezůstane zpustošená. Bude znovu osídlena. A to, co Jehova slibuje Izraeli, se splní. V širším smyslu jsou Izajášova slova ujištěním i pro Boží lid v dnešní době — země se nestane zpustošeným místem spáleným ohněm, jak se domnívají někteří lidé, ani nebude zničena atomovými bombami, jak se obávají další lidé. Božím záměrem je, aby země existovala navždy, aby byla oděna rajskou nádherou a aby na ní žili spravedliví obyvatelé. (Žalm 37:11, 29; 115:16; Matouš 6:9, 10; Zjevení 21:3, 4) Ano, stejně jako v případě Izraele se i dnes Jehovova slova prokážou jako spolehlivá.“⁴⁷

⁴⁶ Více viz: C. Westermann, Isaiah 40-66, SCM Press Ltd, London, 1985, s. 172

⁴⁷ Izajášovo proroctví - Světlo pro celé lidstvo (II), Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 2000, s. 88-89

„... do Bible zapsal: „Generace [lidstva] odchází a generace přichází, ale Země trvá dokonce na neurčitý čas.“ (Kaz. 1:4) Inspiroval také Izaiáše, aby napsal: „Tak řekl Jehova. . . který utvořil Zemi a který ji udělal. . . který ji nestvořil jen tak naprázdno, ale vytvořil ji dokonce proto, aby byla obývána: „Já jsem Jehova a není nikdo jiný.“ (Iz. 45:18) Proto slibuje, že Zemi nikdy nenechá bez obyvatel. To, co tedy naprosto vymaže s povrchu Země, je tento systém věcí, který na Božím majetku postavili násilníci. Za to můžeme vznést slova díkůvzdání zapsaná v poslední knize Bible: „Děkujeme ti, Jehovo Bože, Všemohoucí, . . . protože ses ujal své velké moci a začal jsi vládnout jako král. Ale národy se rozhněvaly a přišel tvůj vlastní hněv a ustanovený čas. . . aby byli zničeni ti, kteří ničí zem.“ — Zjev. 11:17, 18.“⁴⁸

3.3.4. Polemika

Námětem oddílu, ve kterém je náš verš není osud země, ale víra, že i pohané se odvrátí od svých model a přijmou Jahva, který je stvořitelem nebe i země.

Úvod s výrokem o Bohu jako Stvořiteli připomíná Izajáše 44:24-28. Skutečnost, že Bůh je Stvořitelem nebe a země dává velkou váhu jeho jedinečnosti. Nestvořil zemi proto, aby na ní panoval chaos (הַחֵרֶם - „pustota, poušť“, srov. Genesis 1:1), stvořil ji k obývání. Stanovisko, které verše 18 a 19 probíjovávají, může být pochopeno pouze v kontextu veršů 20-25, v nichž pisatel hovoří o ostatních národech, které jsou součástí Božího stvoření.⁴⁹ Ti komentátoři, kteří zde vidí reflexi směrem ke Svaté zemi, mají zřejmě pravdu. Izajáš tu chce očividně říci, že celý svět, včetně Svaté země, má být obydlený a ne pustý a neobydlený jako poušť. Boží slib spásy nebyl dán několika izolovaným jedincům z padlého stvoření, ale spíše celému světu. A celý vykoupený svět bude obydlen lidmi, kteří chválí Boha.⁵⁰

Opět lze se svědky Jehovovými souhlasit, že ze slibu daného židovským vyhnancům v Babylóně můžeme čerpat naději i my. Bůh jistě uskuteční svůj záměr se zemí i se svým lidem. O tom není pochyb. Otázkou však je, zda to někdy nejsou pouze naše přání a nedostatek pružnosti, co Bohu podsouváme jako jeho vůli. Myšlenka o tom, že Bůh nestvořil zemi, aby byla pustá, neříká nic o tom, jak dlouho má země existovat a jak dlouho má být obydlená. I když se na několika málo místech mluví o jejím věčném trvání (Izajáš 45:18 však neříká, že by země měla trvat věčně), nemusí to

⁴⁸ Strážná věž 1.12.1981, Wachturm Bibel- und Traktat-Gesellschaft, Wien, s. 14

⁴⁹ Více viz: C. Westermann, Isaiah 40-66, SCM Press Ltd, London, 1985, s. 172-173

⁵⁰ Více viz: The New International Commentary on the OT, The Book of Isaiah, Volume III, E. J. Young, Grand Rapids, Michigan, 1974, s. 211

vůbec znamenat nekonečnou existenci, ale pouze to, že čas jejího trvání je velmi dlouhý či prostě neznámý a že konec je nejistý (viz výše polemika k Žalmu 37). Jistě lze souhlasit, že v Židé v Babylóně mohli z tohoto slibu čerpat naději na to, že se vrátí do své země. Nemyslím si však, že by právě z tohoto textu bylo možné čerpat naději na to, že na naší planeta bude vždy existovat život a že zůstane navždy lidským domovem. To, co stojí v centru Boží pozornosti je člověk, nikoli planeta země. A pravá víra se neváže k nějakému hmotnému místu, ale k Bohu. Ví, že budoucnost člověka je s Bohem a je si jista tím, že bude šťastná i kdyby ji měla prožívat způsobem, který si možná dnes ani neumíme představit. Ještě jednou bych to chtěl zdůraznit. Věřícímu jde o život s Bohem, nikoli se zemí.

3.3.5. Shrnutí

Slova v Izajášovi 45.18 jsou především slibem daným židovským vyhnancům v Babylóně a týkají se jejich návratu do Zaslíbené země. Neřeší osud a budoucnost naší planety. I pro nás však mohou být ujištěním o Boží věrnosti vůči Božímu lidu. Sliby, které mu Bůh dal, také splní, protože Bohu jde o člověka, jeho spásu a věčnou a šťastnou budoucnost. Víra této budoucnosti hledí bez obav vstříc, protože ví, že to bude budoucnost dobrá, ať už ji dá Bůh jakoukoli podobu.

3.4. Izajáš 65:16-25 (Nová nebesa a nová země)

3.4.1. Text a poznámky

Izajáš 65:16-25 **16** Kdo si bude v té zemi dávat požehnání, bude si je dávat v Bohu pravém. Kdo bude v té zemi přísahat, bude přísahat při Bohu pravém. Minulá soužení budou zapomenuta, ukryta před mým zrakem. **17** "Hle, já stvořím nová nebesa a novou zemi. Věci minulé nebudou připomínány, nevstoupí na mysl. **18** Veselte se, jásejte stále a stále nad tím, co stvořím. Hle, já stvořím Jeruzalém k jásotu a jeho lid k veselí. **19** I já budu nad Jeruzalémem jásat a veselit se ze svého lidu. Nikdy víc už nebude v něm slyšet pláč ani křik. **20** Nikdy už tam nebude dítě, které zemře v několika dnech, ani stařec, který by se nedožil plnosti věku, protože bude mladíkem, kdo zemře ve stu letech. Ale hříšník, byť stoletý, bude zlořečen. **21** Vystavějí domy a usadí se v nich, vysázejí vinice a budou jíst jejich plody. **22** Nebudou stavět, aby se tam usadil jiný, nebudou sázet, aby z toho jedl jiný. Dny mého lidu budou jako dny stromu. Co svými rukama vytvoří, to moji vyvolení sami spotřebují. **23** Nebudou se namáhat nadarmo a nebudou rodit pro náhlý zánik, neboť jsou potomstvem těch, kdo byli Hospodinem požehnáni, oni i jejich potomci. **24** Dříve než zavolají, já odpovím; budou ještě mluvit a já je už vyslyším. **25** Vlk a beránek se budou pást spolu a lev

jako dobytek bude žrát slámu, hadu však bude potravou prach. Nikdo už nebude páchat zlo a šířit zkázu na celé mé svaté hoře," praví Hospodin.

Septuaginta má ve verši 16 místo slov „Kdo si bude v té zemi dávat požehnání“ slova „které (t. jméno, v. 15) bude požehnáno na zemi“. Vulgáta připojuje ve verši 16 ze slovy „při Bohu pravém“ slovo „Amen“.

Septuaginta má ve verši 16 místo slov „ukryta před mým zrakem“ slova „nevstoupí jim už na srdce“.

Septuaginta má ve verši 17 místo slov „já stvořím“ slovo „budou“.

Septuaginta má ve verši 18 místo slov „Veselte se, jásejte stále a stále nad tím, co stvořím“ slova „ale najdou v ní radost a veselí a místo slov „jeho lid“ slova „svůj lid“.

Septuaginta má ve verši 22 místo slov „jako dny stromu“ slova „jako dny života stromu“. Místo slov „to moji vyvolení sami spotřebují“ má slova „z (jejich) plodů se budou dlouho radovat“. Vulgáta zde má „bude dlouhověké“.

Septuaginta a Vulgáta přidávají ve verši 23 za slovo „nadarmo“ slova „moji vyvolení“.⁵¹

Překlad nového světa z roku 2000 má ve verši 16 místo slov „Bohem pravým“ a „při Bohu pravém“ slova „při Bohu víry“.

Překlad nového světa z roku 2000 má ve verši 17 místo slova „stvořím“ slovo „tvořím“. Totéž platí i pro verš 18.

Verš 20 v Překladu nového světa z roku 2000 zní: „Už z toho místa nebude několik dnů starý kojeneček ani stařec, který nenaplní své dny; vždyť někdo, ačkoli stoletý, zemře jako pouhý chlapec; a pokud jde o hříšníka, ačkoli [bude] stoletý, bude na něj svoláno zlo.“

Překlad nového světa z roku 2000 má ve verši 23 místo slov „jsou potomstvem těch, kdo byli Hospodinem požehnáni“ slova „jsou potomstvem vytvořeným z Jehovových požehnaných“

Překlad nového světa z roku 2000 má ve verši 25 místo slov „Nikdo už nebude páchat zlo a šířit zkázu“ slova „Nebudou nijak škodit ani působit zkázu“.

3.4.2. Exegeze textu

Izajáš 65:16-25 je součástí širšího oddílu, který se zabývá obnovou Jeruzaléma (kapitoly 56 – 66). Našemu oddílu předchází ujištění o tom, že modláři padnou, ale

⁵¹ Viz Starý zákon, Překlad s výkladem, Izajáš, Kalich, Praha 1982, s. 407

věrní se budou těšit z požehnání (65:8-15) a po něm následují verše o Bohu jako svrchovaném Pánu země (66:1-4).

Zatímco Izajáš 65:1-16a je postaven na kontrastu mezi modláři a věrnými, zdůrazňuje Izajáš 65:16b-25 jiný kontrast, totiž mezi minulými souženými (16b) a nadcházející spásou (17-25). Někteří komentátoři se domnívají, že verše 17b a 25 jsou pozdějšími dodatky.⁵²

3.4.3. Výklad svědků Jehovových

„Jehovův slib o obnově se určitě splní, a proto o ní Jehova mluví tak, jako by už probíhala. Toto proroctví se poprvé splnilo v roce 537 př. n. l., když se židovský ostatek vrátil do Jeruzaléma. Co tehdy tvořilo „nová nebesa“? Bylo to postavení místodržitele, které zastával Zerubbabel, jenž byl podporován veleknězem Jozuem. Střediskem tohoto uspořádání byl Jeruzalém. Obnovený židovský ostatek tvořil „novou zemi“, tedy očištěnou společnost, která byla zmíněnému panství podřízena a která pomáhala znovu zavést v zemi čisté uctívání. (Ezra 5:1, 2) Radost z této obnovy zastínila veškeré předchozí utrpení. Dřívější tíseň nebyla dokonce ani připomínána. (Žalm 126:1, 2)

Připomeňme si však, že na Izajášovo proroctví navázal Petr a ukázal, že proroctví má budoucí splnění. Tento apoštol napsal: „Jsou ... nová nebesa a nová země, které očekáváme podle jeho slibu, a v těch bude přebývat spravedlnost.“ (2. Petra 3:13) Dlouho očekávaná nová nebesa začala existovat v roce 1914. V tom roce se zrodilo mesiášské Království, které panuje z nebe, a Jehova mu dal autoritu nad celou zemí. (Žalm 2:6–8) Tato vláda Království v rukou Krista a jeho 144 000 spoluvládčů představuje nová nebesa. (Zjevení 14:1)

A co nová země? V souladu s tím, jak se proroctví splnilo ve starověku, bude nová země tvořena lidmi, kteří se rádi podřizují panování nové nebeské vlády. Už nyní jsou poddanými této vlády miliony lidí, kteří jsou správně nakloněni k věčnému životu a snaží se dodržovat její zákony zapsané v Bibli. Tito lidé pocházejí ze všech národností, jazyků a ras a společně slouží vládnoucímu Králi Ježíši Kristu. (Micheáš 4:1–4) Až zmizí současný ničemný systém věcí, bude tato skupina tvořit jádro nové země, z něhož nakonec vznikne celosvětová společnost bohabojných lidí, kteří zdědí pozemskou říši Božího Království. (Matouš 25:34) ...

I dnes Jehova činí „Jeruzalém jako příčinu k radosti“. V jakém smyslu? Jak už bylo ukázáno, k novým nebesům, která začala existovat v roce 1914, bude nakonec patřit 144 000 spoluvládčů, kteří mají podíl na nebeské vládě. Ti jsou prorocky označeni jako „Nový Jeruzalém“. (Zjevení 21:2) A právě v souvislosti s Novým Jeruzalémem Bůh říká: „Hle, tvořím Jeruzalém jako příčinu k radosti a jeho lid jako příčinu k jásotu.“ Nový Jeruzalém bude Bůh používat k tomu, aby na poslušné lidstvo vylil

⁵² Více viz: C. Westermann, Isaiah 40–66, SCM Press Ltd, London, 1985, s. 407–410

nepopsatelné požehnání. Už nebude slyšet zvuk pláče ani žalostného křiku, protože Jehova uspokojí to, „oč žádá [naše] srdce“. (Žalm 37:3, 4) ...

Novorozence, kterému je pouze několik dní, nepostihne předčasná smrt. Ta nepotká ani staršího muže, který za sebou ještě nemá celý svůj život. Izajášova slova jsou pro Židy, kteří se vrátí do Judy, opravdu útěchou. Až budou v bezpečí ve své zemi, nebudou se muset bát, že nepřátelé odnesou jejich děti nebo pobijí jejich muže.

Co nám Jehovova slova říkají o životě v přicházejícím novém světě? Pod vládou Božího Království bude mít každé dítě vyhlídku na bezpečnou budoucnost. Bohabojného muže v nejlepších letech nikdy nepostihne smrt. Naopak, poslušné lidstvo bude žít v bezpečí a bude se moci radovat ze života. Ale co ti, kdo se rozhodnou, že se vzbouří proti Bohu? Tito lidé ztratí výsadu žít. I když bude vzpurný hříšník „stoletý“, zemře. V takovém případě bude „pouhým chlapcem“ ve srovnání s tím, kým mohl být — mužem, jehož život neskončí. ...

Až se Boží poslušný lid vrátí do zpusťované judské země, v níž nepochybně nebudou žádné domy ani vinice, bude jistě pociťovat radost z toho, že nakonec bude moci žít ve svých vlastních domech a jíst plody svých vlastních vinic. Bůh požehná dílu svého lidu a jeho příslušníci budou mít dlouhý život — jako dny stromu —, během něž se budou radovat z plodů své práce.

³⁰ V dnešní době dochází ke splňování tohoto proroctví. V roce 1919 vyšel Jehovův lid z duchovního vyhnanství a začal obnovovat svou „zemi“ neboli sféru činnosti a uctívání. Zřizoval sbory a pěstoval duchovní plody. To vše vedlo k tomu, že dnes Jehovův lid zažívá duchovní ráj a pokoj, který dává Bůh. Můžeme si být zcela jisti, že tento pokoj bude panovat i v doslovném ráji. Ani si nedokážeme plně představit, čeho Jehova v novém světě dosáhne díky tomu, že jeho ctitelé budou mít ochotné srdce a ochotné ruce. Bude velmi radostné, až si postavíme svůj vlastní dům a potom v něm budeme bydlet. Pod vládou Království nebude nedostatek uspokojivé práce. To, že lidé budou vždy „vidět dobré“ za svou tvrdou práci, jim přinese velké uspokojení. (Kazatel 3:13) Budeme mít ale dost času na to, abychom si díla svých rukou plně užili? To určitě ano. Nekonečný život věrných lidí bude „jako dny stromu“ — *tisíce* let, a dokonce ještě více. ...

Až se věrný židovský ostatek vrátí do své vlasti, bude v Jehovově péči. Lev bude žrát slámu jako býk, a tak nezpůsobí škodu ani Židům, ani jejich domácím zvířatům. Tento slib je jistý, protože končí slovy: „Řekl Jehova.“ A jeho slovo se vždycky vyplní. (Izajáš 55:10, 11)

Jhovova slova se úžasným způsobem splňují na pravých křesťanech v dnešní době. Od roku 1919 Bůh žehná duchovní zemi svého lidu a přeměňuje ji v duchovní ráj. Ti, kdo do tohoto duchovního ráje přicházejí, dělají pozoruhodné změny v životě. (Efezanům 4:22–24) Lidé, kteří kdysi měli osobnost připomínající rysy zvířat — kteří možná zneužívali nebo jinak šikanovali ostatní lidi —, s pomocí Božího ducha dělají pokroky v potlačování nežádoucích vlastností. Díky tomu zažívají pokoj a jednotu uctívání se spoluvěřícími. Požehnání, ze kterého se Jehovův lid nyní raduje v duchovním ráji, se rozšíří i na doslovný ráj, kde zavládne mír nejen mezi lidmi, ale také mezi zvířaty. Můžeme si být jisti, že až nadejde Bohem ustanovený čas, bude splněn původní příkaz daný lidstvu: „Podmaňte si [zemi] a mějte v podřízenosti mořské ryby a nebeské létající tvory a každého živého tvora, který se pohybuje po zemi.“ (1. Mojžíšova 1:28)

Jsme opravdu vděční, že Jehova slíbil vytvoření „nových nebes a nové země“. Tento slib se splnil v roce 537 př. n. l. a má další splnění v dnešní době. Tato dvě splnění poukazují na slavnou budoucnost, která čeká poslušné lidstvo. Jehova nám prostřednictvím Izajášova proroctví láskyplně umožňuje letný pohled na to, co chystá pro lidi, kteří ho milují. Ano, máme opravdu pádné důvody jednat podle Jehovových slov: „Mějte navždy radost z toho, co tvořím.“ (Izajáš 65:18)⁵³

3.4.4. Polemika

V Deuteroizajášovi bylo sloveso אָרַב (stvořit) ve smyslu nového stvoření (srov. 41:20). Zde „nové“ znamená zázračnou přeměnu, stejně jako v Izajášovi 42:9, 43:19, 48:6. Ze slov „stvořím nová nebesa a novou zemi“ nevyplývá, že nebesa a země mají být zničeny a že by na jejich místě měla být stvořena nová nebesa a nová země, jak to platí v apokalyptických textech Zjevení 21:1; 2 Petra 3:13 a v přídatku v Izajášovi 66:22. Naopak, svět, popsán jako „nebesa a země“, bude zázračně obnoven. Když pro názornost přemístíme verš 18a před verš 16b, ukáže se nám zřetelněji, že verš 18b navazuje bezprostředně na verš 17, což celé pomáhá jasněji pochopit zmínku ve verši 17a, která chce podtrhnout změnu, kterou projde Jeruzalém a jeho obyvatelé. Jeruzalém a Juda jsou jedinými subjekty, na něž je v novém světě soustředěna pozornost. Ve Starém zákoně je skutečný život naplněným životem. A je jím pouze, když není ukončen předčasně. Takový dlouhý život, žitý až do konce, je v éře spásy zaslíben pro každého. Na rozdíl od Izajáše 25:8, dokonce i v období spásy stále existuje smrt. Není zde pouze předčasná smrt. I práce zde existuje, ale není to nesmyslná či zbytečná práce, ale práce, která přináší plody. Promlouvá zde hlas člověka, žijícího v zemi, která je znovu a znovu pustošena cizími okupanty, člověka s trpkou zkušeností života mezi cizími okupanty.⁵⁴

Participium od slovesa אָרַב (stvořit) může mít význam blízké budoucnosti. Prostý tvar tohoto slovesa (Qal) se užívá pouze o Bohu. Nacházíme např. v Genesis 1:1. Poukazuje na něco fundamentálně nového. To, co je oznamováno, je tak revoluční, že to může být pouze výsledkem Boží tvůrčí aktivity. Jeho úžasná moc, jež se prokázala při původním stvoření, je opět u díla. Bůh opět tvoří nebesa a zemi, a ta jsou nová. Jsou nová v tom, že budou plně zjevovat slávu svého Stvořitele. Bude v nich plně uspokojena touha člověka a věci dřívějších nebes a země nebudou připomínány.

⁵³ Izajášovo proroctví - Světlo pro celé lidstvo (II), Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 2000, s. 381-389

⁵⁴ Více viz: C. Westermann, Isaiah 40-66, SCM Press Ltd, London, 1985, s. 408-411

Přísně vzato, slova „věci minulé“ poukazují na dřívější nebesa a zemi. Ale nebesa a země jsou použita jako obraz, který má signalizovat naprostou obnovu věcí. Prorok uzavírá proroctví opakováním slibů z Izajáše 11:6-9.⁵⁵

Ve verši 17 se nevypovídá o zániku předešlého světa. Má se zde vypovídat o obnově poměrů v tomto světě. Nové stvoření Jeruzaléma a lidu má být k radosti Boha i lidí.⁵⁶

Celá kapitola ukazuje situaci Judy a Jeruzaléma a prorokův zápas o jeho lid. Existuje skupina Božích věrných, kteří jsou zde nazváni „moji služebníci“ a „moji vyvolení“ (65:13-15). Tím ale není myšlena nějaká konkrétní skupina, např. navrátilci. Prorok chce pouze říci, že mezi jeho lidem jsou Boží služebníci, kteří získají spásu.⁵⁷

Svědkové Jehovovi tu správně zasazují splnění tohoto slibu do doby návratu židovských vyhnanců z Babylóna. Je také pravda, že o „nových nebesích a nové zemi“ mluví i 2 Petra 3:13 a Zjevení 21:1. Je však pravděpodobné, že pisatel Izajáše 65 to, co psal, takto nechápal. Vyplývá to z toho, že se tento nový pohled objevil až s rozvojem křesťanství. Pro křesťany z nich vyplývá to, že „nová nebesa a novou zemi“ teprve očekávají, jak sám pisatel Petrova dopisu zdůrazňuje. Zde, na rozdíl od Izajáše, je však příchod „nových nebes a nové země“ spojen se zánikem „starých“ či „dnešních“ nebes a země. Tento zánik je buď líčen apokalypticky a destruktivně (2 Petra 3:10-12) či je pouze shrnut slovy, že země a nebe „zmizely“ (Zjevení 20:11) či pominuly (Zjevení 21:1), aniž by se blíže vysvětlovalo, jak k tomu dojde. Samozřejmě, že se k celému procesu nahrazování starých nebes a země pojí různé výklady, doslovnými počínaje a symbolickými či duchovními konče. Lze je více či méně akceptovat, těžko akceptovatelný je naopak výklad svědků Jehovových, který se snaží tvrdit, že nová nebesa existují od roku 1914. Pro takový výklad totiž neexistuje nejen žádná objektivní biblická opora, ale neexistuje pro něj ani opora v dnešní skutečnosti, neexistuje, žádný objektivní důkaz, kterým by toto tvrzení Svědků mohlo být verifikováno. Mně osobně se všechny údajné důkazy, které jsem mohl prozkoumat, jeví jen jako subjektivní tvrzení vycházející ze subjektivního pohledu na svět. Určitě může víra vidět věci jinak, než je vidí člověk, který danou víru nesdílí. Nicméně ne všechno, čemu lidé věří je skutečnou vírou. Často jde spíše o pověru (ta se upíná k něčemu, co není spolehlivé a co dříve či

⁵⁵ Více viz: *The New International Commentary on the OT, The Book of Isaiah, Volume III*, E. J. Young, Grand Rapids, Michigan, 1974, s. 513-517

⁵⁶ Více viz: W. Kessler, *Gott geht es um das Ganze*, Calwer Verlag Stuttgart, 1960, s. 89-90

⁵⁷ Více viz: W. Kessler, *Gott geht es um das Ganze*, Calwer Verlag Stuttgart, 1960, s. 91

později selže). Křesťanský měřítkem víry je Bible. Jedině víra, která jí může být poměřena, je z křesťanského hlediska vírou. Nenalezl jsem však v Bibli žádný jednoznačný, konkrétní výrok, kterým by mohla být poměřena víra, že nová nebesa existují od roku 1914.

Svědkové Jehovovi mohou mít pocit, že i dnes v duchovním smyslu zažívají požehnání zmiňovaná v Izajášovi 65:17-25. Proti tomu nelze nic namítat. Zde lze Svědkům jen přát, aby se ze svého „duchovního ráje“ mohli těšit i nadále.

Tvrzení, že 144 000 neboli „nový Jeruzalém“ patří k novým nebesům, považují za nepřesné. 144 000 či „nový Jeruzalém“ patří spíše nejen k „novým nebesům“, ale i k „nové zemi“. Jsou součástí celého nového uspořádání věcí. Sousedství „nová nebesa a nová země“ je určitý idiom ukazující na komplexnost obnovy všech věcí a nemusí nutně táhnout celým Božím stvořením nějaké dělítko. Je to spíše starý věk, co vede ostrou dělící čáru mezi nebem a zemí. Země je v našem věku stále ještě místem hříchu a odpadnutí od Boha a nebe je tak do určité míry protikladem. Možná není přehnané říci, že v budoucím věku si lidé a Bůh budou opět tak blízko, že se země stane součástí nebes a nebesa součástí země. Rozdíl a protiklad mezi nimi bude smazán. Navíc je to až poté, co jsou viděna „nová nebesa a nová země“, kdy je vidět sestoupení „nového Jeruzaléma“ na zem. Je možné, že vytvoření „nových nebes a nové země“ je dokonce podmínkou k tomu, aby mohl na zem sestoupit. Jan vysvětluje i význam této události: „*Hle, příbytek Boží uprostřed lidí, Bůh bude přebývat mezi nimi a oni budou jeho lid*“ (Zjevení 21:3).

3.4.5. Shrnutí

Svědkové Jehovovi se shodují s ostatními komentátory v tom, že výrok, zaznamenaný u Izajáše 65:16-25 se týká návratu Židů z babylónského exilu do vlasti. Křesťanství si toto proroctví přivlastnilo, aby s jeho pomocí vyjádřilo svojí naději ohledně příchodu nového světa (jeho charakteristickým znakem je podle 2 Petra 3:13 spravedlnost a podle Zjevení 21:1-4 Boží přebývání s lidmi). Slova o „nových nebesích a nové zemi“ mohou být určitým idiomem, kterým se má vyjádřit rozsáhlost, radikalita a naprostá úplnost budoucí změny poměru. Z této změny, na rozdíl od poexilní doby, nebude nic vyňato.

Tvrzení Svědků o tom že „nová nebesa“ existují od roku 1914 nemá skutečnou oporu ani v Bibli ani ve skutečnosti. Písmo příchod „nových nebes a nové země“

nerozděluje na etapy (jakoby by měla nejdříve přijít „nová nebesa“ a až někdy později „nová země“), ale pojímá ho současně. Nový zákon neříká, že by 144 000 bylo součástí pouze „nových nebes“ a nikoli i „nové země“. Konečné místo 144 000 a nového Jeruzaléma je na nové zemi (Zjevení 21:1-4).

3.5. Shrnutí naděje ve Starém zákoně

Shrnutí naděje ve Starém zákoně bych začal malou oklikou přes izraelské chápání dějin. Je to kvůli jednomu z důvodů, pro který byly zaznamenány biblické texty:

„Biblické texty nejsou psány jako odpověď na otázku po lidské naději. Naděje tu je jenom důsledkem podstatnější skutečnosti a zkušenosti, kterou bibličtí svědkové učinili na určitém místě své pouti dějinami. Události, při nichž tyto zkušenosti učinili, mají zvláštní charakter: staly se v minulosti, ale jsou současně božím zjevením, které odkazuje k eschatologickému cíli. ... Obrací pohled lidí k oné zvláštní části minulosti – k té, která zůstává aktuální a jako zjevení boží v sobě zahrnuje základ naděje. ... dějiny přitom nejsou pro lidskou naději ani pro Boha lhostejné. V Bohu mají své měřítko, svůj smysl a svůj cíl. ... Bible vlastně pojem dějin nezná. Zná pojem stvoření a ke konci starozákonní doby se začíná mluvit o „tomto věku“, který směřuje k věku novému, přicházejícímu (hebr. *'ólám habbá'*).“⁵⁸

Nyní však již k samotnému shrnutí:

„Ve srovnání s pozorností, kterou Starý zákon věnuje zvěsti o boží vládě nad celým stvořením a o vyústění „tohoto věku“, se nápadně málo mluví o posmrtné naději. Tím se Starý zákon liší od mnoha tehdejších náboženských textů. Starozákonní svědkové se především soustředí na model pozemského života, který by odpovídal božím zákonu: ... (Ž 92,14-16). Život dlouhý a přitom naplněný, život „před tváří Boží“ a přitom plně pozemský – to je základní oblast starozákonní naděje: ... (Ž 115,14-17a). Cílovou hodnotou je pokoj (hebr. *šálóm*) jako život v dostatku a spravedlivých vztazích: ... (Ž 85,11a.13). ... Skutečná naděje je tedy silou, již v tomto životě. Je naplněním touhy nežít nadarmo a zasvětit život službě dobrému cíli. ... Biblická naděje je tedy zprvu převážně vnitrodějinná. Zkušenost víry, která je zakotvena v minulosti, ujišťuje člověka i tehdy, když je na konci svých sil, že Bůh naplní svá zaslíbení na jeho rodině a lidu. ... Naděje umírajícího splývala s nadějí celého lidu Božího. ... Mrtvý zůstává spojen s těmi, kteří přijali tatáž zaslíbení jako on. Odevzdává se Bohu bez jakýchkoli spekulací o své osobě. ... Naděje se tedy upínala především k záchraně božího lidu a později k obnově světa. Někdy

⁵⁸ P. Pokorný a J. Veselý, *Perspektiva víry*, Kalich, Praha 1992, s. 16, 19

se mluví o novém věku, ale i ten znamená dovršení a očištění pozemských vztahů. ... (Iz 65,17a.19b-20a). ... Společným jmenovatelem je, že naděje pro člověka je spjata s určením a smyslem celého stvoření, především celého lidstva minulých i budoucích generací. ... Perspektiva víry se tak netýká jen vztahu já – Bůh, ale je spojena se smyslem a cílem celého stvoření. ... V době po pádu obou židovských království byly pevně formulovány texty, v nichž se mluví o smlouvě, kterou byl ustanoven boží vyvolený lid (Ex 19,5n). ... Jednostranný charakter této smlouvy ... Je zakotven již v samotném hebrejském pojmu *berít*, který vyjadřuje závazek vůči slabšímu. Nejde o vyvolení, které by ostatní odsuzovalo k zániku, ale jde o přímé či nepřímé poslání služby ostatním národům, které se přirovnává k poslání kněze vůči ostatním lidem (Ex 19,6). Proto si prorok Izajáš představoval, že jeruzalémský chrám bude na konci věků místem, kolem něhož se budou shromažďovat ostatní národy (1,10). ...

Osobní naděje ve smrti se jako samostatné téma dostává do popředí tam, kde se širší společenství ocitá v krizi, selhává ve svém poslání a jedinec začíná odhalovat novou podobu boží lásky; to že není osudově spjat s nevěrou celku, že může jít svou cestou poslušnosti a přiklonit se k menšině, která je základem obnovy. ...

K samotnému cíli dějin se začalo upínat i očekávání pravého davidovského krále, „Pomazaného“ (Mesiáše). Podle proroka Izaiáše bude Mesiáš nositelem božího ducha, nastolí pokoj mezi národy (Iz 11,10) i v přírodě (11,6). Všichni budou znát Hospodina (11,9b). ...

Jako výraz osobní naděje ve smrti byl napsán nebo alespoň velmi brzy čten výrok o Hospodinu, který provždy odstraní smrt a setře slzu z každé tváře (Iz 25,8). ...

Pozdní proroci začali mluvit o božím soudu, který uzavře a dovrší dosavadní běh světa. Bude to pohroma pro nevěrný Izrael i pro pohany. ... Věrní však mohou „dny Hospodinovu“ hledět vstříc s důvěrou. Bůh potom vyleje svého Ducha na všechny lidi (Jl 2,28nn srv. Iz 32,15; Za 12,10; Ez 37,5-10; Sk 2,17-21; Ř 15,13), nastane čas pokoje (hebr. *šálóm*), řádu, souladu života s boží vůlí a milosrdenstvím (Iz 54,10). Bude to život zbavený ohrožení a strachu (Ez 34,25n; Iz 54,11nn). To bude spasení. Osobní naděje splyne s nadějí pro celé stvoření.⁵⁹

Co se týče učení svědků Jehovových o naději ve Starém zákoně, pokud se zrovna nenechají unášet svým „duchovním rájem“, drží se v celku starozákonní zvěsti o tom, že lidem před Ježíšem je zaslíbena země, ať již ta Zaslíbená či celá tehdy jim známá (i když, jak se zdá, viděl křesťanský pisatel listu Hebrejcům věci trochu jinak – Hberjsům 11:13-16.39.40).

⁵⁹ P. Pokorný a J. Veselý, *Perspektiva víry*, Kalich, Praha 1992, s. 20-31

4. NADĚJE V NOVÉM ZÁKONĚ

4.1. Matouš 5:5 (Mírní zdědí zemi)

„Prvním a výrazným rysem knihy je skutečnost, že se v ní události Ježíšova života, jež tvoří „Evangelium“ kázané apoštoly, prolínají s Kristovým etickým učením v daleko větší míře než kdekoli jinde v NZ. ... Moderní badatelé vážají přijímat tradiční názor, že je sepsal Matouš.“⁶⁰ Zřejmě „bylo sepsáno v prostředí křesťanů židovského původu, pro které bylo především určeno. Bylo to patrně v Sýrii nebo někde v Palestině mimo Jeruzalém v době po válce židovské, nejspíš v osmdesátých letech. ... Tradice ztotožňuje autora s Ježíšovým učedníkem, jmenovaným v 10,3. Uvádí, že Matouš napsal evangelium hebrejsky (aramejsky).“⁶¹ Podle konzervativního chápání to mohlo být těsně po roce 40 n. l. „Jeden důvod k sepsání Matoušova evangelia je zřejmý: jeho autor pokládal za potřebné rozšířit látku Markova evangelia o sbírku Q a o další texty, které znal ze svého křesťanského prostředí. ... Matouš tedy spojením Markova evangelia se sbírkou Q a redakcí celého tohoto celku vytvořil spis, který měl svou komplexností bránit evangelium před jednostranným výkladem „falešných proroků“ (7,1-23; 24,10-12).“⁶² Stojí za to ještě doplnit, že Matoušova obec „stála v proudu a vlivu židokřesťanské tradice. Je to obec, která respektuje sobotu (24, 20) ... klade důraz na plnění zákona (5, 17). Přitom však stojí za misí mezi pohany (8, 10-12; 24, 14). Je to však obec, která již zakusila i pronásledování od starého Izraele (10, 17-20). Prvořadým úkolem této obce je, aby promyslela svůj poměr ke Starému zákonu. ... I zde je zdůrazněna kontinuita mezi starým a novým. Staré není popřeno; je obsaženo v novém, jímž je překonáno. Proto je třeba se rozejít se starým Izraelem.“⁶³

4.1.1. Text a poznámky

Matouš 5:5 Blaze tichým, neboť oni dostanou zemi za dědictví.

Verš 5 v Překladu nového světa z roku 2000 zní: Šťastní jsou [lidé] mírné povahy, protože zdědí zemi

⁶⁰ Nový biblický slovník, R. V. G. Tasker, Návrat domů, Praha, 1996, s. 594

⁶¹ Bible, Ekumenická rada církví v ČSSR, 1989, Nový zákon s. 11

⁶² P. Pokorný, Literární a teologický úvod do NZ, Vyšehrad 1993, s. 103, 105

⁶³ J. Mánek, Dům na skále, Blahoslav, Praha 1967, s. 19-21

4.1.2. Exegeze textu

Matouš 5:5 je součástí blahoslavenství a v širším kontextu Kázání na hoře. To navazuje na úvodní část (1:1 – 4:22), která je s Kázáním na hoře spojena oddílem 4:23-25. V této druhé části (Matouš 4:23 – 7:29) Ježíš proklamuje novou, plnější spravedlnost. Zjevuje se na hoře, tak jako na hoře odolal ďábelskému pokušení a jako na hoře učedníci poznali jeho slávu. Tato jeho první řeč je zákonem království nebeského a završuje Desatero. To Mojžíš přijal také na hoře (Exodus 19:20). Třetí část (Matouš 8:1 – 11:30), která na Kázání na hoře navazuje, ukazuje, jak Ježíšovy mocné činy kontrastují s výhledem k utrpení jeho žáků.⁶⁴

Toto blahoslavenství je paralelní s prvním blahoslavenstvím o tom, že království nebeské patří chudým v duchu (Matouš 5:3). Je možné, že třetí blahoslavenství (v. 5) původně následovalo po prvním (v. 3), bylo s ním ve vztahu synonymického paralelismu a evangelista přerušil tento dvojverš vložením blahoslavenství o plačících, protože chtěl následovat příklad Izajáše 61:1.2.⁶⁵ Některé rukopisy (konkrétně Codex Bezae z 5. stol., papyrus p³³ ze 6. stol., latinský překlad Vulgáta z 5. stol.) je právě takto za sebou řadí. Ježíš zde Podle Matouše 5:1 mluví k zástupům i svým učedníkům.

4.1.3. Výklad svědků Jehovových

„Ježíš je tím nejvýznačnějším dědicem země. Je totiž jejím ustanoveným Panovníkem. (Žalm 2:6–8; Daniel 7:13, 14) O toto dědictví se dělí se 144 000 ‚spoludědici‘, kteří byli vybráni ‚zprostřed lidstva‘, aby ‚kralovali nad zemí‘. (Římanům 8:17; Zjevení 5:9, 10; 14:1, 3, 4; Daniel 7:27) Ježíš Kristus a jeho spoluvládci budou panovat nad miliony mužů a žen, kteří se podobají ovcím a na kterých se nádherně splní slova prorockého žalmu: ‚Mírní, ti budou vlastnit zemi a vskutku naleznou své největší potěšení v hojnosti pokoje.‘ (Žalm 37:11; Matouš 25:33, 34, 46)⁶⁶

„Když Ježíš citoval slib ze Žalmu 37:11, jistě nemluvil jen o Zaslíbené zemi. Jeho pomazání následovníci budou s ním v nebi králi a kněžími a budou se podílet na panství nad celou zeměkoulí. (Zjev. 5:10) Mírní, kteří získají věčný život jako lidé, budou pomáhat při obnovování rajských poměrů na celé zemi. (Zjev. 21:4; 1. Mojž. 1:28)⁶⁷

⁶⁴ Více viz: P. Pokorný, Literární a teologický úvod do NZ, Vyšehrad 1993, s. 97, 98, 102

⁶⁵ Více viz: Word Biblical Commentary, Matthew 1-13, D. A. Hagner, Word Books Publishers, Dallas, Texas, 1993, s. 93

⁶⁶ Strážná věž 1.11.2004, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, s. 11

⁶⁷ Strážná věž 1.8.1986, Wachturm Bibel- und Traktat-Gesellschaft, Wien, s. 32

4.1.4. Polemika

Toto třetí blahoslavenství je v podstatě citací ze Žalmu 37:11, jak ho nacházíme v Septuagintě (zde to je Žalm 36:11), kde zní: oi` de. praei/j klhronomh,sousin gh/n. (Matouš má u slova „země“ navíc určitý člen, čímž podle mne zdůrazňuje, že má na mysli určitou zemi, zřejmě zemi izraelskou). Hebrejské slovo עָנִי (kořen tohoto slova znamená „být pokorný, pokořený, ponížený, skromný, poddajný, ztrápený“⁶⁸), které Septuaginta překládá slovem praei/j („tichý, mírný, vlídný“⁶⁹), se objevuje v Izajášovi 61:1, kde je v Septuagintě přeloženo slovem ptwcoi, („žebrající, nuzný, chudý; ubohý“⁷⁰). Podle některých komentátorů zde tedy máme zhruba stejnou myšlenku jako v prvním blahoslavenství. Slovo „zemi“ (th.n gh/n) původně odkazovalo k zemi izraelské, tedy k tomu, co bylo Židům zaslíbeno v abrahámovské smlouvě (srov. Genesis 13:15). V současném kontextu mesiášského splnění zároveň znamená obnovenou zemi (Matouš 19:28, srov. Římanům 4:13, kde ko,snoj /svět/ nahrazuje gh/ /zemi/, zaslíbenou v eschatologických prorockých pasážích (např. Izajáš 65 – 66).⁷¹

Vazba klhronomei/n Æth.nÆ gh/n „zdědit zemi“ se objevuje v Septuagintě, která je řeckým překladem Starého zákona, poměrně často (Např. Genesis 15:7.8, 28:4; Leviticus 20:24; Deuteronomium 4:22.26, 6:1, 32:47; Žalm 37:9.11.22.29.34; Izajáš 60:21, 61:7; Ez 33:24-26). Používá se pro obdržení života a požehnání v Zaslíbené zemi. Když Ježíš cituje Žalm 37:11, navazuje na tento slib. V Nové zákoně jsou jejími synonymy vazby Æth.nÆ basilei,an klhronomei/n „zdědit království“ (Matouš 25:34; 1 Korintským 6:9.10, 15:50; Galatským 5:21), zwh.n aivw,nion klhronomei/n „zdědit věčný život“ (Matouš 19:29; Marek 10:17; Lukáš 10:25, 18:18), klhronomei/n swthri,an „zdědit spásu“ (Hebrejcům 1:14), ta.j evpaggeli,aj klhronomei/n „zdědit zaslíbení“ (Hebrejcům 6:12), Æth.nÆ euvlogi,an klhronomei/n „zdědit požehnání“ (Hebrejcům 12:17; 1 Petra 3:9).

„Starozákonní obdržení země je pro Nový zákon typem něčeho vyššího, co přichází teprve s Ježíšem Kristem. Důležité je, že eschatologická naděje je tu úzce spjata s životem na zemi. Pohledy věřících nejsou orientovány mimo tento svět, ale směrem k němu. ... Ježíšův život, jeho navracení všeho do pravé podoby (uzdravování), je zaslíbením nové podoby této země. V křesťanství biblicky chápaném nejde jen o individuální spásu, ale také o novou zemi, o lepší život lidského společenství.“⁷²

⁶⁸ B. Pípal, Hebrejsko-český slovník k SZ, Kalich, Praha 1974, s. 136

⁶⁹ J. B. Souček, Řecko-český slovník k NZ, Kalich, Praha 1987, s. 216

⁷⁰ J. B. Souček, Řecko-český slovník k NZ, Kalich, Praha 1987, s. 227

⁷¹ Více viz: Word Biblical Commentary, Matthew 1-13, D. A. Hagner, Word Books Publishers, Dallas, Texas, 1993, s. 92-93

⁷² J. Mánek, Dům na skále, Blahoslav, Praha 1967, s. 48

Jak Svědkové sami tvrdí, od uvěznění Jana Křtitele se věnoval Ježíš intenzivně zvaní lidí do nebeského království (Matouš 4:12-17). Každý, kdo takové pozvání přijal a dožil se letnic roku 33 n. l., byl „pomazán“ svatým Duchem (podobně jako apoštolové ve Skutcích 2:1-4) a stal se křesťanem s nebeskou nadějí. „Během dalších asi 19 století bylo tedy jen jedno povolání, nebeské.“ To má u svědků Jehovových mimo jiné důsledek i pro Nový zákon: „Proto se téměř všechny inspirované dopisy v Křesťanských řeckých písmech obracejí v první řadě k této skupině dědiců Království — „svatým“, „účastníkům nebeského povolání““. Nebyly tedy napsány v první řadě pro křesťany s pozemskou nadějí.⁷³

Ježíš zde, podle shora uvedeného chápání adresuje blahoslavenství a mimo jiné i zdědění země křesťanům s nebeskou a nikoli pozemskou nadějí. Nezmiňuje se o tom, že by museli být „pomazáni“ a museli jít do nebe, aby mohli zemi zdědit. Neříká jim, že zdědění země mají chápat tak, že budou vládnout lidem s pozemskou nadějí. Ježíš zde spíše zůstává v kontextu Starého zákona a slibu daného Abrahámovi vzhledem k zemi mezi Eufratem a Egyptem (Genesis 12:7, 13:15, 15:18). Tak zřejmě chápou tato slova i jeho posluchači. Nelze tedy tvrdit, že Ježíš v tomto textu slibuje věčný život v pozemském ráji křesťanům s pozemskou nadějí, kteří se objeví až ve 20. století. Tyto „jiné ovce“ totiž v jeho době neexistovaly a tudíž k nim těžko mohl mluvit. Jestliže byl tento text plně pochopen až ve 20. století, nevěděli Ježíšovi posluchači (a možná ani Ježíš) o čem vlastně mluví. Paradoxní na celém výkladu svědků Jehovových je i to, že k tomu, aby mohli Ježíšovi posluchači zdědit zemi, na ni nemohou zůstat, ale musejí jít kvůli tomu navěky do nebe. Zemi mohou zdědit pouze jako duchovní tvorové v nebi.

Ještě jedna věc si zde zaslouží povšimnutí. Svědkové Jehovovi zde bez jakékoli opory v kontextu upřednostňují pojetí země jako lidské společnosti před pojetím země jako určitého území (různě rozsáhlého). I Svědkové sami uznávají, že Žalm 37:11, který zde Ježíš cituje, hovoří o doslovné zemi a nikoli o lidské společnosti. Je těžké si představit, že Ježíš v Kázání na hoře tvrdí, že lidé mírné povahy jsou blahoslavení, protože budou jednou vládnout druhým lidem.

Pokud by tato vláda nad zemí měla být naplněním původního Božího záměru z Genesis 1:26.28, lze k tomu pouze dodat, že to měli být lidé a to lidé na zemi, kteří nad zemí měli panovat. Neměli to být duchovní bytosti, jakými se podle výkladu svědků

⁷³ Více viz: Sjednocení v uctívání jediného pravého Boha, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1991, s. 110-112

Jehovových má 144 000 Ježíšových následovníků stát a neměli nad zemí panovat z nebe.

Když chce Ježíš křesťanům zaslíbit „vládu“, používá například slovo „kralovat“ (Zjevení 5:10, 20:4, 22:5), „mít pravomoc“ (Lukáš 19:17).

Domnívám se, že když Ježíš v Kázání na hoře cituje Žalm 37:11, chce zřejmě ujistit své posluchače, že jim může splnit slib daný jejich otcům o tom, že jim jejich země bude skutečným a bezpečným domovem. Nebudou již lidmi bez domova, které může každý pronásledovat a vykořisťovat, kteří jsou odkázáni na druhé a musí putovat za obživou z místa na místo jako jejich praotec Abrahám. Být dědicem a skutečným vlastníkem země sebou nese jistotu domova, bezpečí, pohodlí a dostatku. Člověk, který takové jistoty získal je maka,rioj, („jakási blahopřejná formule, vyjadřující, že někdo je „šťastný“ z hlediska Božího, ve světle jeho vykupitelského jednání.“⁷⁴)

4.1.5. Shrnutí

Svědkové Jehovovi ve svém výkladu nechápou výraz „země“ příliš ve smyslu určitého území, které by měli jednu lidé mírné povahy získat tak, jak to bylo slíbeno Židům. Chápou ho spíše ve smyslu lidské společnosti, nad kterou mají „mírní“ s nebeskou nadějí jednou z nebe vládnout. Až od dvacátého století se objevují „mírní“ s pozemskou nadějí, kterým se splní tento slib tak, jak byl původně myšlen – získají do vlastnictví území naší planety včetně Zaslíbené země.

Komentátoři se však většinou shodují v tom, že Ježíš zde mluví o naplnění slibu o Zaslíbené zemi, který dal Bůh Abrahamovi a jeho potomstvu. Jsou ochotni rozšířit ho ve smyslu pozdějších proroků na celý svět.

Kontext neposkytuje oporu pro rozdělování zaslíbení země na dvojí způsob, jakým by ji měli křesťané údajně zdědit.

⁷⁴ J. B. Souček, Řecko-český slovník k NZ, Kalich, Praha 1987, s. 159

4.2. Lukáš 12:32 (Malé stádo)

„Podle svědectví nejstarší tradice napsal třetí evangelium Lukáš, pocházející ze syrské Antiochie. Ze zmínky Ko 4,14 se někdy usuzuje, že byl povoláním lékař, a podle některých údajů ve Skutcích průvodce apoštola Pavla. ... Vznik L se klade do let 70-80, jako místo vzniku bývají uváděny Řím, Cesarea nebo některé město v Řecku. ... Autor ... projevuje zvýšený zájem a zasazení popisovaných událostí do rámce světových dějin. V dějinách spásy od sebe odděluje dobu Zákona a Proroků, čas Ježíšova působení jako dobu rozhodující ... Lukáš použil jako pramen evangelium podle Marka, Sbíрку Ježíšových výroků (Q) i prameny nepoužívané ostatními evangelisty. ... materiál ... seřadil podle časového klíče. ... Třetí evangelium se vyznačuje univesalismem, není zaměřeno úzce židovsky ... Na rozdíl od dvou zbývajících synoptiků vidí Lukáš Ježíšův druhý příchod ve slávě sice jako jistý, ale neočekává jej v nejbližší době. ... Evangelium podle Lukáše silně zdůrazňuje Kristovo vzkříšení, nanebevstoupení a radost, která je s tím spojena. Jeho autor jasně naznačuje, že před Boží soud patří celý člověk, tedy jeho tělesná i duchovní stránka ...“⁷⁵

4.2.1. Překlad a poznámky

Lukáš 12:32 Neboj se, malé stádce, neboť vašemu Otci se zalíbilo dát vám království.

Verš 32 v Překladu nového světa z roku 2000 zní: Neměj strach, malé stádo, protože váš Otec schválil, že vám dá království.

Codex Bezae z 5. stol. n. l. doplňuje před slovo „zalíbilo“ slova „v sobě“ (en autw)

4.2.2. Exegeze textu

Náš text je součástí 3. části Lukášova evangelia (9:51 – 13:30), kterou uvádí Ježíšův úmysl cestovat do Jeruzaléma a uzavírá ji varování před nepravými učedníky.⁷⁶ Lukášův text o malém stádu se nachází ke konci perikopy v Ekumenickém překladu trefně nadepsaném „O zabezpečení života“. Té předchází podobenství o boháčovi a stodolách a po ní následuje „výzva k bdělosti“. Ježíš v této perikopě neřeší údajné rozdělování křesťanů na dvě třídy, nýbrž dává praktické rady ohledně každodenního, všedního života a zdůrazňuje Boží zájem o člověka.

⁷⁵ Bible, Ekumenická rada církví v ČSSR, 1989, Nový zákon s. 59

⁷⁶ Více viz: P. Pokorný, Literární a teologický úvod do NZ, Vyšehrad 1993, s. 112-113

Výrazy „vašemu Otci“ a „království“ je verš 32 bezprostředně spojen s verši 30-31. Stejně tak výzva „Neboj se“ zařazuje verš ke zbytku perikopy, která se zabývá strachem a úzkostí.

4.2.3. Výklad svědků Jehovových

„HLEDEJTE neustále [Boží] království.“ (Lukáš 12:31) Když Ježíš řekl tato slova svým učedníkům, vyjádřil jimi zásadu, která od té doby až do současnosti silně ovlivňuje myšlení křesťanů. V našem životě musí být na prvním místě Boží Království. (Matouš 6:33) Podle Lukášovy zprávy však Ježíš mluvil dál a určité zvláštní skupině křesťanů adresoval povzbudivá, konejšivá slova. Řekl: „Neměj strach, malé stádo, protože váš Otec schválil, že vám dá království.“ (Lukáš 12:32)

Ježíš mluvil ke svým učedníkům a nazval je „malým stádem“. Mluvil k nim také jako k lidem, jimž Jehova „dá království“. Srovnáme-li tuto skupinu lidí a mohutný zástup, který měl Ježíše přijmout v pozdějších časech, vidíme, že tato skupina byla skutečně malá. Byla také považována za drahocennou, protože byla vyvolena pro úžasnou budoucnost — měla být použita v královských službách. Jehova, Otec malého stáda, velký Pastýř, ji povolal proto, aby přijala nebeské dědictví ve spojitosti s Kristovým mesiášským Královstvím.

Z koho je tedy utvořeno toto malé stádo, které má tak podivuhodnou naději? Z následovníků Ježíše Krista, kteří získávají pomazání svatým duchem. (Skutky 2:1–4) Apoštol Jan je spatřil jako nebeské pěvce s harfami v rukách ... (Zjevení 14:1, 4, 5)

Od Letnic roku 33 n. l. slouží tito pomazaní, duchem zplození lidé, jako Kristovi vyslanci na zemi. (2. Korint'ánům 5:20) Dnes jich zbývá jen ostatek, který společně slouží jako třída věrného a rozvážného otroka. (Matouš 24:45; Zjevení 12:17) Zvláště od roku 1935 se k nim připojují „jiné ovce“ — křesťané, kteří mají pozemskou naději a kterých je nyní již několik milionů. ...

Počet členů malého stáda, kteří jsou stále ještě na zemi, je v posledních letech již poměrně malý. ... Většinu členů malého stáda, kteří jsou dosud na zemi, je nyní sedmdesát, osmdesát i devadesát let. Některým z nich je již více než sto let. Každý z nich — ať je jakéhokoli věku — ví, že po svém vzkříšení do nebe bude spojen s Ježíšem Kristem a bude s ním vládnout v jeho slavném Království. Lidé z velkého zástupu budou pozemskými poddanými Krista Krále. Ať se každý, kdo Jehovu miluje, raduje z toho, co pro něj Jehova připravil. Není na nás, abychom si volili, kterou naději budeme mít. O tom rozhoduje Jehova. Obě skupiny se mohou nesmírně radovat ze své naděje na šťastnou budoucnost — ať je to naděje na nebeské Království, nebo na život na rajské zemi pod vládou tohoto Království. (Jan 6:44, 65; Efezanům 1:17, 18)

Malé stádo 144 000 osob tvoří „Boží Izrael“, který v Božím předsevzetí nastoupil na místo přirozeného Izraele. (Galat'ánům 6:16) Proto k ostatku patří ti členové tohoto duchovního národa, kteří jsou ještě na zemi. Tito zbývající členové duchovního Izraele jsou zapečet'ováni pro konečné Jehovovo schválení. ... (Zjevení 7:2–4) Dílo zapečet'ování duchovního Izraele je nyní zjevně ve velmi pokročilém stadiu. ...

Naděje na vzkříšení, kterou má malé stádo, je jedinečná. V čem je tato jedinečnost? Především v tom, že jejich vzkříšení nastává dříve než vzkříšení „spravedlivých i nespravedlivých“. (Skutky 24:15) Vzkříšení totiž postupuje podle pořadí důležitosti, jak to jasně vyplývá ze slov 1. Korint'ánům 15:20, 23 ...

Pavel nám předkládá další důvod, proč se máme dívat na toto vzkříšení jako na něco jedinečného. V 1. Korint'ánům 15:51–53 napsal: „Pohled'te, říkám vám posvátné tajemství: Všichni neusneme ve smrti, ale všichni budeme přeměněni ve chvíli, v okamžiku, během poslední trubky ... Co je totiž porušitelné, musí obléci neporušenost, a co je smrtelné, musí obléci nesmrtelnost.“ Tato slova se vztahují na ty členy malého stáda, kteří zemřou během Kristovy přítomnosti. Nebudou muset určitou dobu spát ve smrti, ale „ve chvíli, v okamžiku“ obléknou nesmrtelnost. ...

V tomto světle můžeme porozumět smyslu slov apoštola Jana ve Zjevení 14:12, 13: „... ,Piš: Šťastní jsou mrtví, kteří od tohoto času umírají ve spojení s Pánem. Ano, říká duch, ať si odpočinou od své namáhavé práce, neboť věci, které dělali, jdou přímo s nimi.“

Pro ostatek tohoto malého stáda je připravena opravdu jedinečná odměna. Jejich vzkříšení nastává rychle, ihned poté, co usnou ve smrti. Členové zbytku prožijí velmi pozoruhodnou změnu, když se ujímají svého úkolu v duchovní říši.⁷⁷

Ještě něco k chápání slova „malý“ v kontextu našeho textu:

„Ježíš mluvil o tomto panství neboli vládě jako o „nebeském království“ nebo o „Božím království“. (Matouš 5:3, 20; Lukáš 7:28) Tím nebylo myšleno, že do tohoto správního sboru je zahrnut velký počet lidí. O tomto sboru vládců se Ježíš zmiňoval jako o „malém stádu“. (Lukáš 12:32) V původním jazyce, kterým byla psána tato část Bible, je použito slovo „malý“ (*mikros*), jež je protikladem slova velký (*mevas*), a v Lukášovi 12:32 se vztahuje na nepatrné množství či nepatrný počet. Členů „nebeského Království“ tedy také nemůže být neomezený počet. Můžeme si to znázornit: Kdybyste byli požádáni, abyste nalili do sklenice trochu vody, zajistili byste, aby nepřetekla. Tak se ani „malé stádo“ nemůže skládat z nadpočetného množství lidí. Boží Království má stanovený („malý“) počet Kristových spoluvládců.“⁷⁸

4.2.4. Polemika

„Stádce, stč. = stádečko, přeneseně o lidu izraelském, který byl předmětem spásitelné péče Boží [Ž 74,1.19; Jr 13,17.20; Mi 7,14; Za 9:16, srov. Ž 78,52n; Iz 40,11; Jr 31,10.24; Ez 34,12]. V NZ-ě

⁷⁷ Strážná věž 15.2.1995, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, s. 18-22

⁷⁸ Probudte se!, 8.1. 1995, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, s. 27

výhradně o lidu Božím, vyvoleném a shromážděném spasitelnou činností Boží v Kristu Ježíši [L 12,32, sr. 10,3; Sk 20,28n; 1 Pt 5,2n]⁷⁹

Pavel v Lukášově knize Skutků 20:28.29 myslí výrazem *poimni,on* („stádo“) Boží církev v tom kterém místě, která jako celek v té době již zdaleka nebyla tak malým stádem jako v době Ježíšově (tehdy ještě zřejmě ani nebyli Ježíšovi učedníci církví nazýváni). Tutéž myšlenku najdeme i v 1 Petra 5:2.3. Dá se předpokládat, že tato výzva nebyla řečena širokému publiku, ale pouze těm, kteří zareagovali na Ježíšovu službu (viz Lukáš 12:22).

Kontextem Ježíšova výroku o malém stádu není snaha informovat o tom, co Boží království Ježíšovým učedníkům přinese, jde mu o to, odpoutat jejich mysl od všedních každodenních potřeb, na jejichž uspokojování se mnoho lidí zastaví, a připomenout jim, že existují další dimenze života. Boží království je nutno hledat, není něčím, co by člověk měl jednou provždy ve svém vlastnictví. Boží království má svou šířku a hloubku, která se neomezuje na to, aby měli lidé co jíst a co si obléci. V Ježíšově řeči jsou jídlo a oblečení sice věci nutné, ale zároveň jsou přidávány jen jaksi mimochodem a není na ně položen hlavní důraz.

Nic v kontextu neukazuje, že by Ježíšovým úmyslem bylo naznačit, že počet těch, kterých se tato výzva má týkat, by měl být předem omezen a přesně vymezen. Ježíš zde nezašifrovává nějaká poselství pro bližší či vzdálenější budoucnost o tom, co je a není malé stádo a jak se má k velkému zástupu, který se má objevit od roku 1935. V textu není ani žádný signál o tom, že by se od jedněch posluchačů, kterým by říkal, aby hledali nejprve království, náhle obrátil k druhým, kterým by říkal, že jsou malé stádo. Ani malost jeho stáda vůbec není námětem jeho řeči a již vůbec ne ve srovnání s velkým zástupem. Ježíš zcela prozaicky reaguje na současnou situaci a obavy svých učedníků. Výrok o malém stádu odráží jejich aktuální situaci. Jsou „stádečkem“ věřících, kteří sice zápolí s každodenními starostmi, ale kteří se zároveň, na rozdíl od zbytku židovského i pohanského světa, vydali na cestu s Bohem. Mezi „velkými stády“ v tomto světě, která si určují svá vlastní pravidla života a jdou si svou cestou, jsou malým stádem, které se nechá vést Božím pastýřem po Boží cestě. Ještě jednou bych chtěl zdůraznit, že slovo „malý“ zde nemá implikovat omezenost počtu (na budoucích 144 000), ale spíše situaci učedníků v době Ježíšovy služby. Malá stáda byla také ohroženější a zranitelnější a jejich existence záležela na dobrém pastýři. To chce Ježíš implikovat ve svých výzvách spíše než budoucí údajnou omezenost celkového počtu.

⁷⁹ A. Novotný, *Biblický slovník*, Kalich, Praha 1954, s. 962

Nauku o dřívějším vzkříšení malého stáda jsem přebíral pro úplnost výkladu, polemizovat s ní pro nedostatek místa a odlišnost námětu však nebudu.

4.2.5. Shrnutí

Svědkové Jehovovi vytvořili kolem jediné zmínky o malém stádu celý soubor myšlenek a nauk. Ztotožnili malé stádo s číslem 144 000, které nacházíme ve Zjevení 7:4-8 a 14:1-5 a jenž chápou jako doslovný počet těch, kteří projdou přeměnou z fyzické existence do duchovní a odejdou do nebe. Ostatní křesťané do tohoto malého stáda nepatří a nesdílejí s ním jeho naději. Jejich nadějí je nekonečná fyzická existence na planetě zemi.

Kontext Lukáše 12:32 však ukazuje, že Ježíš zde nepoukazuje na malý počet svých učedníků vzhledem k mohutnému zástupu, který měl Ježíše přijmout v pozdějších časech. Malost jeho stáda spíše naznačuje jeho zranitelnost a závislost na Bohu a rozhodně není hlavní námětem této Ježíšovi řeči. Jeho cílem zde je spíše pozdvihnout mysl učedníků od nezbytných věcí k životu i k věcem dalším, které život obohacují, otvírají nové perspektivy a budoucnost.

4.3. Jan 10:16 (Jiné ovce)

„Podle starokřesťanské tradice je autorem čtvrtého evangelia jeden ze Dvanácti, apoštol Jan Zebedeus, který v evangeliu vystupuje jako „jiný učedník“ (18,15n; 20,3n.8) či „učedník, kterého miloval Ježíš“ (13,23; 19,26; 21,7.20). Vedle látek, které jsou společné všem evangelistům, přináší Jan zvláštní, „janovskou“ tradici, která má svůj původ v tom, že Ježíš v nejdůvěrnějším kruhu svých učedníků (např. 13-17) mluvil o mnohých tématech zjevení jiným způsobem než před ostatními lidmi. ... Vzájemný vztah mezi Otcem a Synem, zvláště jejich láska, Synova poslušnost Otce, niterná zasvěcenost do díla Otcova a spolupráce na něm, to všechno je základem a vzorem pro vztah křesťanů k Bohu a ke Kristu i pro vztah křesťanů mezi sebou navzájem. ... Janovo evangelium uvádí výrazným způsobem Ježíšovo dílo do souvislosti se starozákonní kněžskou službou ... Datum sepsání kladou badatelé většinou na konec 1.

století. Jako místo sepsání se uvádí již od starověku Malá Asie, kde podle tradice žil v Efezu apoštol Jan Zebedeus; dnes mnozí biblisté předpokládají, že Janovo evangelium vzniklo v Sýrii.⁸⁰

4.3.1. Text a poznámky

Jan 10:16 Mám i jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince. I ty musím přivést. Uslyší můj hlas a bude jedno stádo a jeden pastýř.

Papyrus p⁶⁶ z doby okolo r. 200 n. l. má místo slova „přivést“ (a'gein) slovo „shromažďovat, sjednocovat“ (sunagein).

Sinajský kodex ze 4. stol. n. l. a Alexandrijský kodex z 5. stol. n. l. mají místo indikativu slova „uslyší“ (avkou,sousin) jeho konjunktiv (akouswsin).

Papyrus p⁶⁶, Sinajský kodex, Alexandrijský kodex a mají místo tvaru „budou, stanou se“ (genh,sontai) tvar „bude, stane se“ (genhsetai).

4.3.2. Exegeze textu

„Členění na větší celky na jedné straně a členění detailní je spornější, protože Jan píše zvláštním, „spirálovitým“ slohem, takže se vždy po čase, jakoby na vyšší rovině, vrací k tématu, které před časem opustil.“⁸¹ Hned po prologu (Jan 1:1-18), který je hymnem na Slovo Boží, následuje oddíl (Jan 1:19 – 12:50) s naším textem. Tento oddíl ukazuje, jak Ježíš jako Slovo a Zjevovatel působí ve světě. Po tomto oddíle následuje Ježíšův odkaz učedníkům, soubor výroků, které jsou Ježíšovou řečí na rozloučenou (Jan 13:1 – 17:26).

Náš text je zasazen do řeči o „o dobrém pastýři“ a je zařazen do kontextu Ježíšova konfliktu s tehdejšími představiteli Židů, konkrétně za spor kolem uzdravení slepého a střet o svátcích posvěcení jeruzalémského chrámu. Ježíš v uvedeném podobenství popisuje rozdíl mezi dobrým a špatným pastýřem a vztah ovcí k nim.

⁸⁰ Bible, Ekumenická rada církví v ČSSR, 1989, Nový zákon s. 90-91

⁸¹ P. Pokorný, Literární a teologický úvod do NZ, Vyšehrad 1993, s. 134

4.3.3. Výklad svědků Jehovových

„Ačkoli v předkřesťanských dobách Boží duch na Jehovovy služebníky působil, nebyli zplozeni jako Boží duchovní synové. Počínaje Ježíšem však přišel čas, aby Jehova použil svatého ducha ke zplození oddaných mužů a žen k nebeskému dědictví. A co v naší době? Tentýž duch působí na Ježíšovy „jiné ovce“, ale nevzbuzuje v nich naději a touhu po nebeském životě. (Jan 10:16) Bůh jim dal naději na věčný život na rajske zemi ...“⁸²

Jak tento názor u svědků Jehovových vykrytalizoval?

„Ve vydání „Siónské Strážné věže“ z 5. března 1905 vyšel článek nazvaný „Pravý pastýř, pravé ovce, pravý ovčinec“. Byl v něm ukázán rozdíl mezi ovceci z „tohoto ovčince“ a těmi, kteří jsou označeni jako jiné ovce. Bylo zde zdůrazněno, že „tento ovčinec“ souvisí se sborem křesťanů, kteří byli vybráni během období, kterému se říkalo „věk evangelia“. Za podtitulky „Jiné ovce jiného stáda“ a „Spoludědici téhož slibu“ (strany 89, 90, angl.) bylo řečeno:

„Stádo, které si Pán vybíral v době tohoto podobenství, nebyl přirozený Izrael, ale izrael duchovní . . . A proto názor některých, že my, kteří jsme z pohanů neboli „zminěné jiné ovce“, jsme nyní uváděni do jednoho stáda, není správný . . . Tyto „jiné ovce“, o nichž se mluví v tomto podobenství, jsou zřejmě ti, kteří budou Pánovými ovceci, až bude nynější „malé stádo“ úplné.“

V pozdějším odstavci tohoto článku jsou „jiné ovce“ ztotožněny s „ovceci“ popsanými v Ježíšově podobenství o ovcích a kozlech, jak je vyjádřeno u Matouše 25:31–46. V roce 1905 vládla domněnka, že se toto podobenství uplatní během Kristovy tisícileté vlády po „válce velikého dne Boha, Všemohoucího“ na bitevním poli armageddonském. (Zjev. 16:14–16) Musíme však pamatovat na to, že podobenství o ovcích a kozlech tvořilo závěrečnou část Ježíšovy odpovědi na otázku učedníků, co bude znamením jeho „přítomnosti a závěru systému věcí“. (Mat. 24:3) A tak ke splnění tohoto podobenství musí dojít během závěru systému věcí, závěru, který začal v roce 1914.

S oceněním tedy chápeme, že znamenitý pastýř, Ježíš Kristus, nezačal přivádět „jiné ovce“ z Jana 10:16 v prvním století, kdy se začali ke křesťanství obracet obřezaní Samaritáni. Neučinil to ani tehdy, když se asi v roce 36 n. l. obrátil římský setník, neobřezaný pohan Kornélius. *Kdy* tedy začal znamenitý pastýř shromažďovat své jiné ovce? O mnoho staletí později, ano v našem 20. století, jak to potvrzují skutečnosti. — Sk. 8:4–17; 10:9–48.“⁸³

Ještě trochu podrobnější pohled do dějin chápání tohoto textu u svědků Jehovových:

„Před první světovou válkou panoval názor, že jednotlivců, kteří mají být zachráněni, bude více než těch, kdo mají naději na to, že budou v nebi vládnout s Ježíšem — tedy těch, které dnes považujeme

⁸² Strážná věž 15.2.1998, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, s. 19

⁸³ Strážná věž 1.11.1984, Wachturm Bibel- und Traktat-Gesellschaft, Wien, s. 11

za Boží Izrael. Badatelé Bible znali Ježíšova slova zapsaná u Jana 10:16: „Mám jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince; i ty musím přivést a budou naslouchat mému hlasu a stanou se jedním stádem jednoho pastýře.“ Tyto „jiné ovce“ byly považovány za pozemskou třídu. Většina badatelů Bible se však domnívala, že se jiné ovce objeví až během Tisícileté vlády Ježíše Krista.

Nakonec se prohloubilo porozumění verši, který s tím souvisí a který také mluví o ovcích. Ve 25. kapitole Matouše je zpráva o Ježíšově podobenství o ovcích a kozlech. Podle tohoto podobenství ovce získávají věčný život, protože podporují Ježíšovy bratry. Jsou tudíž samostatnou třídou, odlišnou od Kristových pomazaných bratrů. V roce 1923, během sjezdu v Los Angeles v Kalifornii ve Spojených státech, bylo vysvětleno, že tyto ovce se musí objevit během posledních dnů tohoto systému věcí, a ne až během Milénia. Proč? Protože Ježíš uvedl toto podobenství jako součást své odpovědi na otázku: „Kdy to bude a co bude znamením tvé přítomnosti a závěru systému věcí?“ (Matouš 24:3)

Ve dvacátých letech si jistí jednotlivci, kteří byli ve spojení s badateli Bible, začali uvědomovat, že Jehovův duch jim nevydává svědectví o tom, že mají nebeské povolání. Přesto byli horlivými služebníky Nejvyššího Boha. Postavení těchto lidí bylo lépe pochopeno v roce 1931, kdy vyšla kniha *Vindication* (Ospravedlnění). Ta verš po verši rozebírala biblickou knihu Ezekiel a vysvětlovala také vidění ‚muže‘ s písářským kalamářem. (Ezekiel 9:1–11) Tento ‚muž‘ je spatřen, jak prochází Jeruzalémem a označuje na čelo ty, kdo vzdychají a sténají nad ohavnostmi, které tam jsou páčány. ‚Muž‘ představuje Ježíšovy bratry, tedy ostatek pomazaných křesťanů, kteří žijí na zemi v době soudu protiobrazného Jeruzaléma — křesťanstva. Těmi, kdo dostávají označení, jsou jiné ovce, které v té době žijí. Ve vidění je ukázáno, že když se vykonavatelé Jehovova rozsudku mstí na zmíněném odpadlém městě, jiné ovce jsou zachovány naživu.

V roce 1932 získali badatelé Bible hlubší porozumění prorockému dramatu, v němž vystupuje izraelský král Jehu a jeho neizraelský podporovatel Jehonadab. Z tohoto porozumění vyplynulo, že jiné ovce podporují Kristovy pomazané bratry stejně jako Jehonadab podporoval Jehua, když s ním šel a pomáhal mu při odstranění Baalova uctívání. V roce 1935 bylo nakonec rozpoznáno, že jiné ovce žijící během času konce tohoto systému věcí jsou totožné s velkým zástupem, který ve vidění spatřil apoštol Jan. To bylo poprvé vysvětleno na sjezdu, o kterém už byla zmínka — na sjezdu ve Washingtonu. Tam Joseph F. Rutherford poukázal na to, že lidé s pozemskou nadějí tvoří „velký zástup“⁸⁴

A nyní ještě výklad o „ovcích“ a „ovčinci“, kterým se svědkové Jehovovi snaží vysvětlit důvody pro své chápání:

„Kdo jsou ovce? Měli bychom si uvědomit, že o všech Ježíšových věrných následovnicích se mluví jako o „ovcích“. V Lukášovi 12:32 Ježíš nazval ty ze svých učedníků, kteří mají nebeskou naději, „malým stádem“. Jakým stádem? Stádem ovcí. „Ovce“ z „malého stáda“ se dostanou do Království v nebesích. Jsou tu však ještě další lidé, kteří mají jinou naději a které Ježíš také považuje za ovce.

Čteme o tom v 10. kapitole Janova evangelia. Ježíš mluvil o ovcích, ke kterým patřili apoštolové a které povolal k nebeskému životu. Potom v 16. verši dodal: „Mám jiné ovce, které nejsou z tohoto

⁸⁴ Izajášovo prorockví - Světlo pro celé lidstvo (II), Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 2001, s. 253-255

ovčince; i ty musím přivést.“ Svědkové Jehovovi si již dlouhou dobu uvědomují, že Ježíš v tomto verši mluvil o lidech, kteří mají naději na pozemský život. K těmto lidem patří mnoho věrných služebníků z předkřesťanské doby, jako byl například Abraham, Sára, Noe a Malachiáš. Právem je tedy můžeme zařadit mezi „jiné ovce“, o kterých se mluví u Jana 10:16. Tito věrní předkřesťanští svědkové budou během Milénia vzkříšeni, dozvědí se o Kristu Ježíši a přijmou ho, a stanou se „jinými ovce“ Znameního pastýře.

Víme také, že od doby, kdy v podstatě skončilo povolávání těch, kdo mají nebeskou naději, se miliony lidí staly pravými křesťany. I oni jsou právem nazýváni „jiné ovce“, protože nepatří do „malého stáda“. Jiné ovce se dnes těší, že přežijí do pozemského ráje.⁸⁵

„Ovčinec“ tedy symbolizoval uspořádání abrahámovské smlouvy. Ti, kteří se podobají ovčím a jsou do ní zahrnuti, znázorňovali osoby, které čekaly na příchod zaslíbeného „semene“. ...

Ježíš je v obrazném smyslu jako „dveře“ pro ty své následovníky podobající se ovčím, kteří jsou spolu s ním učiněni částí „Abrahámová semene“. Jsou tedy v „ovčinci“ uspořádání abrahámovské smlouvy. Společně tvoří obrazně řečeno jen „malé stádo“, pouhých 144 000, kteří jej mají jako pastýře. Tvoří jakoby 12 kmenů duchovního izraele a stojí na duchovní hoře Siónu s Ježíšem Kristem, „Beránkem“ Božím. (Luk. 12:32; Zjev. 7:1–8; 14:1–5) Za svou záchranu vděčí nebeskému dědictví, nikoli nějakému Kristovu zástupci, ale tomu, který je „dveřmi pro ovce“. Ježíš totiž řekl: „Kdokoli vchází skrze mne, bude zachráněn a bude vcházet a vycházet a najde pastvu.“ (Jan 10:9) Apoštol Pavel mluví za „malé stádo“ s nebeskou nadějí, když se zmiňuje o „našem Pánu Ježíši Kristu, skrze něhož jsme také vírou získali přístup do této nezasloužené laskavosti, v níž nyní stojíme; a jásejme na základě naděje na Boží slávu“. — Řím. 5:1, 2; Ef. 2:18; 3:12.⁸⁶

„Ježíš nyní používá znázornění, ve kterém se zmíní o třech ovčincích a o své úloze Znameního Pastýře. První ovčinec, o němž mluví, je totožný s uspořádáním mojžíšské smlouvy Zákona. ...

„Vrátný“ prvního ovčince byl Jan Křtitel. Jan jako vrátný „otevřel“ Ježíšovi tím, že ho ukázal symbolickým ovčím jako toho, kdo je vyvede na pastvu. Tyto ovce, které Ježíš volá jménem a vyvádí, jsou časem vpuštěny do jiného ovčince, jak Ježíš dále vysvětluje: „Vpravdě, vpravdě vám říkám: Jsem dveře ovčí“, totiž dveře nového ovčince. Když Ježíš uzavře se svými učedníky novou smlouvu a o letnicích pak na ně z nebe vyleje svatého ducha, jsou do tohoto nového ovčince vpuštěni. ...

Když „jiné ovce“ nejsou z „tohoto ovčince“, musí být z jiného, třetího ovčince. Tyto druhé dva ovčince neboli ohrady pro ovce mají různá určení. „Malé stádo“ v jednom ovčinci bude panovat s Kristem v nebi a „jiné ovce“ v druhém ovčinci budou žít na rajské zemi. Přestože však jsou ve dvou ovčincích, ovce na sebe nežárlí a ani se necítí uměle oddělené, vždyť, jak říká Ježíš, „stávají se jedním stádem“ pod „jedním pastýřem“.⁸⁷

⁸⁵ Strážná věž 15.4.1995, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, s. 31

⁸⁶ Strážná věž 1.6.1981, Wachturm Bibel- und Traktat-Gesellschaft, Wien, s. 6, 9

⁸⁷ Největší člověk, který kdy žil, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1993, kap. 80

Pro úplnost ještě názor na to, jakou výhodu má dnes to, být „jinou ovčí“:

„Kdyby dnes zemřel oddaný, pokřtěný učedník, který nebyl zplozen Jehovou Bohem k nebeskému dědictví s Kristem, jako se stalo již mnohým od té doby, kdy začalo shromažďování Kristových „jiných ovčí“, co pak? (Jan 10:16) Protože projevoval víru v toho, kdo je „vzkříšení a život“, bude hned po svém pozemském vzkříšení, pravděpodobně na začátku doby vzkříšení, v lepším postavení vzhledem k novému systému věcí. (Žid. 11:35) Brzy mu pak budou moci být svěřeny zvláštní přednosti služby pod nebeským královstvím. Tak se uskuteční naděje na vzkříšení, se kterou umíral, k Boží slávě!“⁸⁸

4.3.4. Polemika

Svědkové Jehovovi zde identifikaci „jiných ovčí“ zčásti opírají o Matouše 25:31-46, respektive o tři zdánlivé skupiny v něm. Dvě skupiny pro ně byly téměř vždy jasné – byli to Kristovi bratři (v chápání Svědků 144 000) a kozli (lidé nezajímající se o Krista a jeho bratry). Pak tu jsou ještě ovce, které stojí po Boží pravici. Otázka zní, zda jsou ovce skutečně nějakou třetí skupinou, či zda jde jen o jiný pohled na Kristovy bratry. Svědkové Jehovovi jsou připraveni v nich vidět odlišnou skupinu, což následně podporuje jejich rozdělení křesťanů na dvě třídy (s pozemskou a nebeskou nadějí). Celou věc však lze, podle mého názoru, vysvětlit i tak, že jde jen o dvě skupiny, totiž o lidi stojící na té správné (pravé) Boží straně a na ty, kdo stojí na nesprávné (levé) straně. Na správné (pravé) Boží straně však nestojí pouze křesťané s pozemskou nadějí, ale i křesťané s nadějí nebeskou. Že s takovým chápáním dvou skupin, které jsou ve skutečnosti jednou skupinou, respektive tří skupin, které jsou ve skutečnosti pouze dvěma skupinami, nemají svědkové Jehovovi jinde a jinak potíže, lze vidět z jiného podobenství, totiž z podobenství o „věrnosti služebníků“, ve kterém také vystupují dvě, respektive tři skupiny: čeled, věrný otrok a zlý otrok (Matouš 24:45-51; Lukáš 12:42-48). „Čeled“ a „věrný otrok“ či „správce“ jsou všichni služebníky. Pouze se na ně pohlíží z různých situací, ve kterých se zrovna nacházejí. Takže ve skutečnosti nejde o tři skupiny, ale pouze o dvě – věrné služebníky a zlé služebníky – podobně jako v podobenství o ovčích a kozlech:

„Apoštol Pavel mluví o těch, kdo tvoří křesťanský sbor, jako o ‚členech Boží domácnosti‘ (Ef 2:19; 1Ti 3:15) a současně ukazuje, že být ‚věrným správcem‘ členů této domácnosti znamená rozdělovat duchovní pravdy, jimiž jsou věřící syceni. (1Ko 3:2, 5; 4:1, 2; srovnej Mt 4:4.) Ačkoli to byla hlavní

⁸⁸ Strážná věž 1.2.1984, Wachturm Bibel- und Traktat-Gesellschaft, Wien, s. 22

odpovědnost těch, kdo jsou jmenováni jako „pastýři“ (1Pe 5:1–3), apoštol Petr ukazuje, že takové správcovství nad Božími pravdami bylo vlastně svěřeno všem „vyvoleným“, kteří byli v křesťanském sboru pomazáni duchem. (1Pe 1:1, 2; 4:10, 11) Celý sbor pomazaných křesťanů měl sloužit jako sjednocený správce, který rozděluje tyto pravdy. Jednotliví členové tvořící takovou složenou skupinu neboli „čeled“ jsou Božím „domem“ (Mt 24:45; Heb 3:6; Ef 2:19) a zároveň budou rozdělovány „pokrm“ také *přijímat*. (Heb 5:11–14; srovnej 1Ko 12:12, 19–27.) To, že zůstanou věrní až do pánova slíbeného příchodu, mělo vést k tomu, že dostanou větší odpovědnost. (Mt 24:46, 47; Lk 12:43, 44)⁸⁹

Jestliže svědkové Jehovovi v současnosti upírají „jiným ovčím“ nové zrození k duchovnímu synovství, upírají jim tak možnost „vidět Boží království“ a vejít do něj (Jan 3:3-5). Berou jim také právo nazývat se křesťany, neboť na příkladu lidí v Antiochii, kteří „uvěřili a obrátili se k Pánu“ (v. 21) a byli nazýváni křesťany, je vidět, že křesťany v 1. stol. byli lidé, na nichž „spočíval duch slávy, duch Boží“ (1 Pt 4:14-16). Označení „křesťan není v NZ nikdy použito na lidi s „pozemskou“ nadějí. NZ ho používá k označení duchem zplozených Božích synů, jejichž dědictví je v nebesích (1 Pt 1:3.4.22.23). Je nebiblické rozšiřovat jeho použití na lidi, kteří nejsou duchem zplozenými Božími syny. Dovedeno do důsledků to znamená, že „jiné ovce“, neboli lidé s pozemskou nadějí, nejsou z biblického hlediska křesťany.

EXKURS DO SYNOVSTVÍ

Ve výše citované Strážné věži z 15.2. 1998 se svědkové Jehovovi zmiňují o tom, že podle jejich chápání nepůsobil Boží duch v předkřesťanských dobách zplození k duchovnímu synovství. O čem však titul „syn“ vypovídá?

Ve Starém zákoně „Syn“ (hebr. *ben*, aram *bar*) v semitských jazycích běžně označuje člena určité skupiny, např. „syn Izraele“ namísto „Izraelec“ ... Synovství Boží označuje zejména vztah daný smlouvou a užívá se ho a) o Izraeli jako takovém („Izrael je můj prvorozený syn“, Ex 4,22; sr. Oz 11,1); b) o Izraelcích obecně („Jste synové Hospodina, svého Boha, Dt 14,1; sr. Oz 1,10 – o Izraelci jako jednotlivci v pozdějším judaismu, např. Mdr 2,18) c) o davidovském králi, Hospodinovu pomazaném, který bude navěky vládnout nad svým lidem („Ty jsi můj syn, já jsem tě dnes zplodil, Ž 2,7). ... jeho postavení vychází z Boží smlouvy s ním (Ž 89,29; 2 S 23,5). Podmínky této smlouvy („Já mu budu Otcem a on mi bude synem“, 2 S 7,14) představují obdobu podmínek smlouvy s Izraelem („Budu jim Bohem a oni budou mým lidem, (Jr 31,33).“⁹⁰ O tom, že Izraelci jako jednotlivci byli Božími syny svědčí i např. Izajáš 1:2.3, 30:9, 43:6.7, 49:22, 63:7.8; Jeremjáš 3:14. Byli nejen syny Jahva, ale i syny království (Matouš 8:10-12).

V Novém zákoně „se vyskytuje výraz „synové (ř. *hyioi*) Boží“ i „děti (ř. *tekna*) Boží“, ale v jejich významu není žádný nápadný rozdíl. NZ úzus je založen na SZ způsobu užití „synové Boží“. ... „Budete syny Nejvyššího“ (L 6,35) znamená asi tolik jako „budete jako Bůh“. Do této kategorie patří idiom „syn (někoho)“ = mít podobné rysy jako ... I když Pavel uznává, že „synovství“ patří Izraelcům (Ř 9,4), trvá na tom, že ne všichni potomci Izraele představují „Izrael“ v pravém slova smyslu, a že tudíž „dětmi

⁸⁹ Hlubší pochopení Písma, Svazek 2, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1998, s. 1039

⁹⁰ Nový biblický slovník, D. W. B. Robinson a A. R. Millard, Návrat domů, Praha 1996, s. 992

Božími“ a skutečnými nositeli této výsady nejsou „tělesné děti“, ale „dětí zaslíbené“ (Ř 9,6nn). Podle tohoto měřítka sem patří pohané stejně jako Židé ... (Ga 3,26). Toto učení o synovství Pavel objasňuje v Ř 8, kde užívá termínu *hyiothesia*, což se obvykle překládá jako přijetí. Přestože se tohoto výrazu v tehdejší ř. užívalo pro označení právní adopce dětí, není jasné, jak dalece apoštol uvažoval právě o tomto významu. Nehledě na kontrast oproti dřívějšímu postavení otroků se zdá, že v Ř 8,15 ... i v Ga 4,5 *hyiothesia* odpovídá vstupu dítěte do jeho dědictví „v den, který určil otec“. Základním modelem je zde svrchovaný čin Boží milosti, kdy Hospodin prohlásil Izrael - a pak davidovského krále - za svého syna. Ani synovství Izraele (Ex 4,22), ani synovství Mesiáše (Ž 2,7; 89,28) neodporovalo tomu, že se jeho příjemce nazýval Boží „prvorozený“, a *hyiothesia* věřícího prakticky splývá s představou duchovního narození. V Ř 8,23 má *hyiothesia* teprve nastat. Ale ve spojení s představou „vykoupení“ (z otroctví?) je pozitivním činem skutečné „zjevení synů Božích“, kdy vychází najevo, kým již jsou. Toto synovství je neoddělitelně spjato se synovství Kristovým (Ř 8,17), dosvědčuje ho Duch svatý (8,16) a jeho konečná povaha se ukáže, až se zjeví synovství Kristovo a až všichni uvidí Boží vyvolené jako ty, kteří „přijali podobu jeho Syna, tak aby byl prvorozený mezi mnoha bratřími“ (8,19.29). Janovo pojetí „Božích dětí“ se od Pavlova liší jen v důrazu, ačkoli užívá výlučně slova *tekna*, zatímco termín *hyios* ponechává pro Krista. ... v 1 J 3 a 4 apoštol popisuje věřící jako „zrozené z Boha“, se zvláštním zřetelem na to, že odrážejí Boží lásku a spravedlnost. Označení „Boží děti“ je rovněž výsadou, kterou lze získat díky Božímu „povolání“ (3,1). Přestože lze podle jednání rozeznat, kdo jsou Boží děti (3,10), jejich konečná podoba zatím „zjevena nebyla“, ale vyjde najevo v den, kdy se ukáže Boží syn a kdy budou plně odrážet obraz svého Otce (3,2). Tento obraz nyní spatřujeme v Synu.“⁹¹

Lukáš 3:23.38 odhaluje, že Adam byl Božím synem (lze však říci, že i Eva byla Boží dcerou, protože i jejím Stvořitelem a otcem byl Bůh). Co to pro člověka tehdy znamenalo? Být v přímém kontaktu s Jahvem (Genesis 3:8). V Deuteronomiu 32:5 se dozvídáme, že člověk, který byl Božím dítětem, může o své postavení Božího dítěte přijít. Lukáš 15:11-32 vysvětluje, že pokud člověk zhřeší proti svému otci a proti nebeským mravním normám, není již hoden toho, aby byl nazýván Božím synem (v. 19.21). Pro otce je v době svého hříchu ztracen a mrtev (v. 24.32). Pokud však činí pokání a chce se vrátit ke svému otci, nazývá ho otec synem. Tento ztracený syn je pro něj nalezen a ožívá. Lukáš 6:27-36 ukazuje, že člověk se stává „synem Nejvyššího“ ne skrze nějaké zvláštní vyvolení a pomazání, ale skrze to, jak smýšlí a jedná. Jan 1:12 vysvětluje, že lidé, kteří přijali Krista a věří v jeho jméno, mají pravomoc, právo, oprávnění, moc či schopnost (*exousi,a*) na to, aby se stali Božími dětmi. Toto právo získali proto, že věří v Kristovo jméno. Jsou Božími dětmi, protože se narodili z Boha (v. 13). V Galatským 3:26 je to opět víra, skrze kterou byli galaťané Božími syny. Hebrejcům 12:5-11 připomíná, že každý, kdo je vychováván „Otcem našeho duchovního života“ (v. 9 v Překladu nového světa, 2000), je vychováván, protože je přijímán za syna (v. 6). Důvod a smysl Boží výchovy, ať již dříve prostřednictvím Zákona, či dnes prostřednictvím Krista, je ten, že člověk se má stát opět Božím synem.

Na příkladu vidění muže s písářským kalamářem (Ezekiel 9:1–11) a příběhu Jehua a Jehonadaba (2 Královská 10:15-17) lze demonstrovat dogmatický způsob

⁹¹ Nový biblický slovník, D. W. B. Robinson, Návrat domů, Praha 1996, s. 992-993

výkladu. I Svědkové uznávají, že u Ezechiele jde v první řadě o vidění související s pádem Jeruzaléma v době babylóňanů (pro Svědky v roce 607 př. n. l.) a že příběh ve 2 Královské je především pohledem do izraelských dějin. Přesto však jsou schopni při hledání podpory pro učení o dvojí naději křesťanů, hledat významy textů, na které tito autoři ani jejich tehdejší čtenáři vůbec nepomysleli (nic v těchto textech to nenaznačuje). Nechci tím říci, že v těchto textech nemůže dnešní čtenář najít poučení pro sebe a svojí dobu. Netvrdím, ani, že by se nějaká situace z dávnověku nemohla opakovat i dnes. Odmítám pouze názor, že tyto texty byly napsány i pro to, aby sloužily jako proroctví o dění ve dvacátém století.

KŘESŤANÉ Z POHANŮ NEBO KŘESŤANÉ S POZEMSKOU NADĚJÍ

„Poté, co se Ježíš u Jana 10:7–15 zmínil o jednom ovčinci, přivedl na scénu ještě další skupinu „ovcí“: „Mám jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince; i ty musím přivést, a budou naslouchat mému hlasu, a stanou se jedním stádem jednoho pastýře.“ (Jan 10:16) Kdo jsou tyto „jiné ovce“?

Komentátoři z řad křesťanstva všeobecně zastávají názor, že tyto jiné ovce jsou nežidovští křesťané a že ovce v ovčinci, o kterém Ježíš mluvil dříve, jsou Židé, tedy lidé pod smlouvou Zákona. Říkají, že obě skupiny jdou do nebe. Ježíš se však narodil jako Žid, a díky tomu byl pod smlouvou Zákona. (Galaťanům 4:4) Ti, kdo považují jiné ovce za nežidovské křesťany, kteří budou odměněni nebeským životem, také opomíjejí jednu důležitou stránku Božího předsevzetí. Když Jehova stvořil první lidi a postavil je do zahrady Eden, jasně vyjádřil, že jeho předsevzetím je, aby celá země byla obydlena lidmi, aby byla rájem a aby se její lidští správci těšili z věčného života — pod podmínkou, že budou poslouchat svého Stvořitele. (1. Mojžíšova 1:26–28; 2:15–17; Izajáš 45:18)

Adam zhršil, ale Boží předsevzetí zrušeno nebylo. Bůh láskyplně zajistil, aby Adamovi potomci měli příležitost těšit se z toho, čeho si Adam nevážil. Jehova předpověděl, že vzbudí osvoboditele, semeno, jehož prostřednictvím budou mít všechny národy možnost získat požehnání. (1. Mojžíšova 3:15; 22:18) Tento slib neznámá, že všichni dobří lidé na zemi mají být vzati do nebe. Ježíš své následovníky učil, aby se modlili: „Ať přijde tvé království. Ať se stane tvá vůle, jako v nebi, *tak i na zemi*.“ (Matouš 6:9, 10) Krátce předtím než vyprávěl podobenství zaznamenané u Jana 10:1–16, Ježíš řekl svým učedníkům, že jeho Otec schválil, že dá nebeské Království pouze „malému stádu“. (Lukáš 12:32, 33) Když tedy čteme Ježíšovo podobenství, ve kterém Ježíš vystupuje jako Znamení pastýř, jenž se vzdává své duše ve prospěch ovcí, bylo by chybou vyjmout z tohoto obrazu většinu lidí, které Ježíš přivádí pod svou láskyplnou péči a kteří se stávají pozemskými poddanými jeho nebeského Království. (Jan 3:16)

Již v roce 1884 *Strážná věž* ztotožňovala jiné ovce s lidmi, kteří dostanou příležitost žít na této zemi v takových podmínkách, jež budou splněním Božího původního předsevzetí. Raní badatelé Bible si uvědomovali, že některé z těchto jiných ovcí budou lidé, kteří žili a zemřeli v době před Ježíšovou pozemskou službou. Nicméně jistým podrobnostem neporozuměli správně. Domnívali se například, že shromažďování jiných ovcí začne teprve poté, co všichni pomazaní obdrží svou nebeskou odměnu. Přesto

si již plně uvědomovali, že jiné ovce nejsou prostě jen nežidovští křesťané. Příležitost patřit k jiným ovčím se nabízí jak Židům, tak Nežidům — mají ji lidé všech národů a ras. (Srovnej Skutky 10:34, 35.)

Ať jsou jiné ovce jakékoli rasy, jakéhokoli národnostního původu, mají-li odpovídat Ježíšovu popisu, musí to být lidé, kteří Ježíše Krista uznávají jako Znameního pastýře. Co to znamená? Znamená to, že musí projevovat mírnost a ochotu nechat se vést, což jsou charakteristické vlastnosti ovce. (Žalm 37:11) Stejně jako členové malého stáda, i jiné ovce musí „znát hlas“ Znameního pastýře a nesmí se nechat odvést jinými lidmi, kteří se je mohou snažit ovlivňovat. (Jan 10:4; 2. Jana 9, 10) Musí chápat význam toho, co Ježíš udělal, když se vzdal své duše ve prospěch svých ovčí, a musí v toto opatření plně projevovat víru. (Skutky 4:12) Musí „naslouchat“ hlasu Znameního pastýře, když je vybízí, aby posvátnou službu prokazovali pouze Jehovovi, aby neustále hledali nejprve Království, aby zůstávali odděleni od světa a aby si navzájem projevovali obětavou lásku. (Matouš 4:10; 6:31–33; Jan 15:12, 13, 19)⁹²

Svědkové Jehovovi se tu logicky snaží odůvodnit názor, proč všichni lidé nemají jít do nebe. Odporovalo by to důrazům Starého zákona. Aby se doslovně splnilo to, co hájí Starý zákon, musí zde jednoduše být lidé, kteří budou žít na zemi. Nový zákon však klade, jak i Svědkové uznávají, důraz na nebeské věci. Lze proto pochopit, že trvají na tom, že pro lid Starého zákona platí zaslíbení země (ačkoli pisatel listu Hebrejcům říká, že i lidé Starého zákona „toužili po nebeské vlasti“ – Hebrejcům 11:13-16.39.40). Těžko přijatelné je však prosazování takové naděje i pro část lidu Nového zákona. Ten zde klade jasný důraz na nebeské věci a nebeské dědictví a upřímnému badateli Bible nezbyvá, než se před tím sklonit.

„Církev křesťanstva tvrdí, že „ovčinec“, o němž zde Ježíš mluví, měl zahrnovat pouze židovské křesťany, zatímco „jiné ovce“ jsou ti, kteří se stali křesťany z nežidů neboli pohanů; a že jak věřící Židé, tak věřící pohané se stávají „jedním stádem“ pod „jedním pastýřem“ v jednom duchovním ovčinci. Ale toto učení je v rozporu s jinými biblickými texty, jež se vztahují k tomuto námětu. Ačkoli se o tom apoštol Jan nezmiňuje ve zprávě svého evangelia, přece Ježíš mluvil o pozemském ráji pod svým královstvím a mluvil o tom, že kromě „malého stáda“ jeho nebeských spoludědiců jsou i jiní „ovcami“. Když Ježíš pronesl své proroctví o „znamení“ své tehdy ještě budoucí přítomnosti a o skonávání systému věcí, ukončil je podle Matoušovy zprávy podobenstvím o ovčích a kozlech. Tyto „ovce“ měly označovat někoho jiného než Kristovy duchovní „bratry“, jimž tyto osoby podobné ovčím prokazují dobro. — Luk. 23:43; Mat. 24:3; 25:31–46.

Apoštol Jan znal toto podobenství, protože on a jeho bratr Jakub a také Petr a Ondřej podnikli Ježíše k tomuto proroctví, když se jej soukromě zeptali na „znamení“, a Jan slyšel toto proroctví úplné. (Mar. 13:3, 4) Když tedy zaznamenával Ježíšova slova o „jiných ovčích“, mohl si vzpomenout na Ježíšovo podobenství o ovčích a kozlech. On byl ten apoštol pokročilého věku, jemuž bylo dáno Zjevení,

⁹² Strážná věž 1.2.1995, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, s. 10-11

v němž bylo ukázáno, že 12 kmenů duchovního izraele bude mít pouze 144 000 členů. A tak věděl, že „ovčinec“, v němž bude „malé stádo“, bude obsahovat jen omezený počet ze všech těch, kteří budou zachráněni. ...

Když Ježíš pronesl myšlenky o „ovčinci“, v němž jsou členové složeného ‚semene Abraháмова‘, zaměřuje se jiným směrem a dále říká: „A mám jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince; i ty musím přivést, a budou naslouchat mému hlasu, a stanou se jedním stádem jednoho pastýře. Proto mne Otec miluje, neboť se vzdávám své duše, abych ji zase přijal. Nikdo mi ji nevzal, ale já se jí vzdávám sám od sebe. Mám moc vzdát se jí a mám moc ji zase přijmout. Dostal jsem k tomu příkázání od svého Otce.“ — Jan 10:16–18.

Vidíme, že Ježíš neříká, že ‚musí přivést‘ tyto ‚jiné ovce‘ do ‚tohoto ovčince‘. Říká spíše, že se ‚stanou. . . jedním stádem jednoho pastýře‘, protože bude jen ‚jeden pastýř‘.

Ježíš přechází plynule od úvahy o ‚tomto ovčinci‘ ke slovům o ‚jiných ovcích‘, a proto by si mohl čtenář myslet, že tyto dvě činnosti následují krátce po sobě, aniž je mezi nimi nějaká velká časová mezera, rozhodně ne celá staletí. Také by si mohl myslet, že Ježíš zde jistě mluví o tom, že do ‚tohoto ovčince‘ uvede nežidovské národy, pohany, podle toho, jak se rozšiřoval křesťanský sbor ve dnech apoštolů. Z toho by mohl vzniknout závěr, že Ježíš zde nepředkládal dlouhodobé proroctví o něčem časově vzdáleném. Takový závěr však nemusí být správný, protože nečiní rozdíl mezi ‚tímto ovčincem‘ a ‚jedním stádem‘. — Srovnej Zjevení 7:8, 9.

Ježíš byl obdařen prorockým viděním, a proto mohl poskytnout podobenství o ovcích a kozlech, ačkoli se mělo splnit až o 1 900 let později. On byl základním členem zaslíbeného ‚Abraháмова semene‘, a proto měl vrcholný zájem o záchranu všech rodin a národů lidstva tím, že si budou navždy žehnat prostřednictvím tohoto semene. K takovému žehnutí bylo nutno počkat, až toto složené ‚Abrahámovo semeno‘, které má pod ním 144 000 členů, bude úplné. To mělo trvat 19 století, jak ukazují dějinné skutečnosti. Ti, kteří si budou žehnat, budou ovšem lidé podobní ovčím ze všech rodin a národů, ale budou to ‚jiné ovce‘, protože nepatřili do ‚tohoto ovčince‘ dědiců abrahámovského slibu. Nemohli to tedy být duchovní izraelité, ale relativně řečeno, byli to pohané.

Tomu úplně odpovídá skutečnost, že když apoštol Jan nejprve viděl zapečetění dvanácti kmenů duchovního izraele, jak je to popsáno ve Zjevení 7:1–8, měl vidění nespočetného ‚velkého zástupu‘ těch, kteří nejsou duchovními izraelity a jsou tedy ‚jinými ovce‘. Bylo vidět, jak stojí před božským trůnem a říkají: ‚Za záchranu vděčíme svému Bohu, který sedí na trůnu, a Beránkovi.‘ O nich je řečeno, že přežijí ‚velké soužení‘ a přinášejí Jehovovi Bohu v jeho chrámu dnem i nocí svatou službu. ‚Znamení pastýř‘ poskytuje těmto ‚jiným ovčím‘ milující péči. Čteme o tom: ‚Beránek. . . je bude pást a povede je k pramenům vod života.‘ — Zjev. 7:9–17.⁹³

S takovým způsobem výkladu Bible nelze polemizovat. To, zda si apoštol Jan (pokud to vůbec byl apoštol Jan, neboť Bible neupřesňuje, kdo napsal Janovo evangelium) mohl vzpomenout na Ježíšovo podobenství o ovcích a kozlech, když zaznamenával Ježíšova slova o jiných ovcích, je čirá spekulace, stejně jako to, zda

⁹³ Strážná věž 1.6.1981, Wachturm Bibel- und Traktat-Gesellschaft, Wien, s. 10–13

věděl, že „malé stádo“, bude obsahovat jen omezený počet ze všech těch, kteří budou zachráněni. Ježíš samozřejmě vyslovuje proroctví, když mluví o tom, že má i jiné ovce, které musí přivést, ale pokud si člověk udělá nedogmatickou objektivní exegezi, zjistí, že Ježíš nemluví o 20. a 21. století, ale o blízké době, ve které svou smrtí otevře dveře do stáda svých učedníků, které je shromážděno v jeho ovčinci, i pohanům. Zprávu o tom, jak to učinil nalezneme v 10. kapitole knihy Skutků. Lze k tomu jen dodat, že Svědkové tu očividně nedodržují jednu z vlastních zásad, totiž nechat Bibli, aby vykládala sama sebe. Pokud bychom jejich výklad přijali, znamenalo by to, že Ježíš od svých dnů až do roku 1935 (hlavně od té doby jsou shromažďováni podle Svědků lidé s pozemskou nadějí) naprosto ignoruje ovce z pohanů. On i ostatní Židé je prostě musí chápat jako samozřejmou a za zvláštní zmínku nestojící součást malého stáda. Přijetí pohanů do slibů daných Židům se tak stává samozřejmostí, o které není třeba se zvlášť zmiňovat. Problémem však je, že v době tohoto podobenství křesťané z pohanů ještě součástí malého stáda nebyli, takže je anachronismem je mezi ovce té doby započítávat a nelze dokázat, že to Ježíš i se svým darem prorockého vidění v tomto podobenství učinil.

Do Ježíšova uvažování ohledně této věci nám pomáhá nahlédnout rozhovor s kananejskou ženou u Matouše 15:21-27. Ježíš zde, ve verši 24 říká, že v době jeho pozemské služby „*nebyl ... vyslán k nikomu jinému než ke ztraceným ovcím izraelského domu*“ (Překlad nového světa, 2000). V Markově podání Ježíš ve stejné události místo o ovcích mluví o dětech. Říká, že nejprve mají být nasyceny děti (Marek 7:27) a až potom „psíci“. Ježíš tedy žil a působil v době jednoho již existujícího stáda, stáda „dětí“, a mimo toto stádo stojících lidí, které by bylo snad možné nazvat „stádem“ „psíků“. Žádné další stádo v rozhovoru s kananejskou ženou avizováno není. Písmo ukazuje, že to bylo právě „stádo“ dětí a „stádo“ psíků, co se mělo stát po jeho smrti jedním stádem (Efezským 2:1-22). V pavlovské terminologii to je popsáno tak, že Ježíš svou smrtí „*učinil ze dvou stran jednu a zničil mezistěnu, jež je oddělovala. ..., aby dvojí lid stvořil ve spojení se sebou v jednoho nového člověka a uzavřel mír a aby plně smířil obojí lid v jedno tělo Bohu ...*“ (Efezským 2:14-16, Překlad nového světa, 2000).

Je to právě shora uvedený neprůhledný a spekulativní způsob výkladu Bible, který budí podezření a staví svědky Jehovovi do role podezřelého náboženského uskupení. Z hlediska současné biblistiky je takový způsob výkladu prostě nepřijatelný. Je totiž subjektivní a dávající prostor pro svévolné zacházení s Písmem, kterému se křesťanství od samých svých počátků vždy bránilo. Nelze pro něj stanovit žádná objektivní kritéria, na kterých by se dala ověřit jeho správnost a svědkové Jehovovi se

ani nesnaží o předložení dobré exegeze a nějakých objektivních důkazů, které by podporovaly správnost jejich výkladu. Člověk si samozřejmě může věřit čemu chce a to i ve spojitosti s Biblií. Nemůže však očekávat, že jeho nadšení a subjektivní přesvědčení učiní z jeho pohledu objektivní skutečnost.

4.3.5. Shrnutí

Pro svědky Jehovovi jsou „jiné ovce“ téměř od počátku jejich hnutí velkou skupinou křesťanů, která nemá jít do nebe, nýbrž má zaslíbení věčného života na zemi. Když Ježíš v Janově evangeliu v 10. kapitole mluvil o „ovcích“ a „jiných ovcích“, měl na mysli Židy i pohany (kteří v té době ale jeho ovce ještě nebyli) jako ovce a křesťany židovského i pohanského původu – jiné ovce, kteří budou hlavně od r. 1935 přijímat jeho poselství. Pohané od doby prvního století až do roku 1935 mu zřejmě za zmínku nestojí, protože jsou samozřejmě budoucí součástí malého stáda.

Jiné ovce jsou, podle Svědků, navíc ještě rozděleny do dvou skupin – „spravedliví“, kteří zemřou a budou muset být k věčnému životu na zemi vzkříšeni a „velký zástup“, který jako skupina přežije velké soužení a nebude muset nikdy zemřít a získá věčný život na zemi přímo bez vzkříšení.

Podle většiny komentátorů, kteří zohledňují kontext Bible, jsou však „ovce“ tehdejší Židé, kterým Ježíš zvěstoval své poselství, a „jiné ovce“ jsou pohané, kterým mělo být jeho poselství zvěstováno později. Ti, kteří na jeho poselství reagovali či měli reagovat později se stávali jedním stádem jednoho pastýře.

4.4. Zjevení 7:4-8 (144 000)

Při pojednáních o knize Zjevení se často zapomíná, že má charakter dopisu. Kniha však začíná oslovením (1,4-8), jaké se používalo v dopisech, a které je velmi blízké začátkům pavlovských dopisů. Končí v dopisech běžnou závěrečnou formulí. Mimo to je její první část (1,9-3,22) tvořena sérií jednotlivých adres sborům v Asii. Na tyto dopisové prvky by se nemělo pohlížet jako na nepodstatné přídávky „vlastní“

apokalypsy ve druhé části (4,1-22:5). Při pozornějším pohledu se totiž ukazuje, že jsou obě části ve vzájemném vztahu. Oslovení sborů v první části chce připravit církve na to, že má chápat vizionářskou část jako poselství, které ji adresuje její vyvýšený Pán. A naopak vizionářská část má bezprostřední vztah k problémům tehdejší církve. Zjevení není pisatelovým monologem, nýbrž je součástí dialogu, který vedl s maloasijskými sbory. Jako u každého dopisu, i u tohoto, je nutné znát adresáty, aby mu člověk porozuměl. Dopisy sedmi sborům v první části jsou Janem navíc pojaty, ani ne tak jako jeho dopisy, nýbrž jako dopisy vyvýšeného Krista „andělům“ jednotlivých sborů. Souhrnně lze říci, že Zjevení je prorockým spisem, který obsahuje četné apokalyptické motivy a stylové prvky, jehož forma je utvářena podle formy dopisu. A právě z ignorování dopisového charakteru Zjevení, jeho adresátů a jejich situace, plynou mnohá nedorozumění při jeho výkladu.⁹⁴

Jazyk a myšlenkový svět naznačují původ pisatele z prostředí palestinských židokřesťanů, který, možná po pádu Jeruzaléma, odešel s ostatními palestinskými křesťany do Malé Asie (srov. Eusebius, Církevní dějiny 3:37.39).⁹⁵

Situaci, na kterou Zjevení několikrát naráží (13:11-18, 17:6.8-14), lze celkem přesně lokalizovat. Jde o dobu plánovitě prosazování císařského kultu v posledních letech vlády císaře Domitiána (81-96 n. l.). Ten si nechal přidat oficiální titul „náš Pán a Bůh“ (Suetonius, Domitián 13) a byla to právě Malá Asie, která se stala centrem císařského kultu. To vedlo, především v těchto místech, ke střetu s křesťanstvím.⁹⁶

Možná lze také vidět celou knihu i z pohledu janovského dualismu: na jedné straně Bůh a Beránek, na druhé straně šelma, na jedné straně Boží lid nesoucí pečeť Boží, na druhé straně lidstvo stojící proti Bohu a nesoucí pečeť šelmy, na jedné straně Beránkova věrná panenská nevěsta v prostém bílém rouchu, na druhé straně opilá nevěstka oděná v drahém rouchu a ozdobená drahokamy, na jedné straně Boží město, jehož původ je v nebi, na druhé straně město, jehož původ je v odporu proti Bohu a jež je na tomto odporu založeno, na jedné straně hora Sión jako shromaždiště těch, kdo uctívají Boha, na druhé straně Babel jako shromaždiště těch, kdo se Bohu vzpírají. Dva protikladné obrazy, dva protichůdné způsoby života a dva odlišné osudy.

⁹⁴ Více viz: Zürcher Bibelkommentare, J. Roloff, Theologischer Verlag Zürich, 1987, s. 15-16

⁹⁵ Více viz: Zürcher Bibelkommentare, J. Roloff, Theologischer Verlag Zürich, 1987, s. 17

⁹⁶ Více viz: Zürcher Bibelkommentare, J. Roloff, Theologischer Verlag Zürich, 1987, s. 17-19

EXKURS DO VÝKLADU ZJEVENÍ

Během dějin se v křesťanských církvích postupně zformovaly čtyři základní pohledy na knihu Zjevení:

1) **Préteristický pohled.** Kniha Zjevení popisuje minulé události. Všechna vidění této knihy mají svůj kořen v situaci Římského impéria 1. stol. po Kr. Proroka děsilo zlo, které se v říši rozmohlo, a tak použil symbolů, aby proti němu protestoval a aby zaznamenal své přesvědčení, že Bůh zakročí a stane se, co si přeje on. ... Tento pohled včleňuje spis do situace autorových dnů, což je jistě správné, nicméně přehlíží skutečnost, že kniha sama sebe nazývá „proroctvím“ (Zj 1,3) a že se některé její předpovědi každopádně týkají vzdálené budoucnosti (např. k. 21-22).

2) **Historizující pohled.** Kniha Zjevení podává strhující panoramatický pohled na dějiny od 1. století do druhého Kristova příchodu. Zahrnuje jak autorovu dobu, tak konec věků. Nikde však neexistuje ani náznak nějakého přerušení. Z toho zastánci historizujícího pohledu vyvozují, že spis předkládá kontinuální vyličení celého období. ... její stoupenci se nedokázali shodnout na konkrétních historických obdobích, jež jednotlivá vidění symbolizují. ... Navíc lze jen obtížně pochopit, proč by se historický přehled podaný v této knize měl omezovat pouze na Z Evropu ...

3) **Futurizující pohled.** Od Zjevení 4 se mluví o konci časů. Kniha se nezabývá dny, kdy žil prorok, ani pozdějšími historickými událostmi, ale tím, co se bude dít v souvislosti s druhým Kristovým příchodem. Tento pohled upřednostňuje prorocký prvek (Zj 1,19; 14,1). V jeho prospěch hovoří mj. skutečnost, že Zjevení nepopíratelně vede ke konečnému nastolení Boží vlády, takže alespoň něco z obsahu spisu musí vypovídat o posledních dnech. Základní námitkou je úplné vytržení knihy z jejího historického kontextu.

4) **Idealistický neboli básnický pohled.** Záměrem spisu je dodat inspiraci pronásledovaným a trpícím křesťanům, aby vydrželi do konce. Autor kvůli dosažení svého cíle použil jazyka symbolů, které se nemají považovat za nic víc než za sérii imaginativních líčení Božího vítězství. ... Potíže působí prorokovo tvrzení, že předpovídá budoucnost.⁹⁷

4.4.1. Text a poznámky

Zjevení 7:4-8 **4** Pak jsem slyšel počet označených: sto čtyřiačtyřicet tisíc označených ze všech pokolení Izraele: **5** z pokolení Juda dvanáct tisíc, z pokolení Rúben dvanáct tisíc, z pokolení Gád dvanáct tisíc, **6** pokolení Ašer dvanáct tisíc, z pokolení Neftalím dvanáct tisíc, z pokolení Manase dvanáct tisíc, **7** Z pokolení Šimeon dvanáct tisíc, z pokolení Levi dvanáct tisíc, z pokolení Isachar dvanáct tisíc, **8** Z pokolení Zabulón dvanáct tisíc, z pokolení Josef dvanáct tisíc, z pokolení Benjamín dvanáct tisíc označených.

V Překladu nového světa z roku 2000 verš 4 zní: A slyšel jsem počet těch, kdo byli zapečetěni, sto čtyřicet čtyři tisíce zapečetěných z každého kmene izraelských synů:

⁹⁷ Nový biblický slovník, L. L. Morris, Návrat domů, Praha, 1996, s. 1150

4.4.2. Exegeze textu

Sedmá kapitola je zarámována šestou pečeti, která vedla ke kosmickým katastrofám a začátku soudu. Lze ji chápat jako protiklad kapitoly šesté, která pojednávala o osudu lidstva, které vzdoruje Bohu. Beránek Boží uskutečnil Boží plán a prosadil viditelně své panství nad lidstvem, odpor obyvatel země proti Bohu je zlomen. Ještě na jednu otázku je však nutné dát odpověď, totiž na úděl těch, kteří již nyní patří Beránkovi (5:10). „Co se stane se spasenou církví v událostech posledního času? Odpověď je v 7. kapitole.“ Možná je překvapivé, že Jan nedává odpověď v podobě dalšího vidění o pečetích, ale je nutné vzít v úvahu, že otevírání pečetí je obraz pro zahájení panování Ježíše Krista na konci časů. Církev se však již podle 5:10 pod tímto panováním nalézá a její budoucnost je již známa. K tomu je třeba ještě dodat, že v kapitole 7 nejde ani o časové ani o věcné pokračování dějů souvisejících s otvíráním pečetí. „Jan zde nabízí kontrast k šesti předchozím pečetím. ... Kap. 7 je uspořádána do dvou scén, jejichž obě části pojednávají o dvou časově oddělených dějích, věcně jsou však k sobě vztaženy, co do příčin i následků. První scéna (v. 1-8) pojednává o přítomném dění: Izrael času konce, spasená církev, je zapečetěna a tím podřízena Božímu vlastnickému právu. ... Druhá scéna (v. 9-17) je ve svých jednotlivých motivech (v. 15a = 22,3; v. 15c = 21,3; v. 17 = 21,4) i ve svém celkovém zaměření příbuzná s konečnou vizí Božího města (21,1-22,5). Představuje budoucí plnou odměnu Božího lidu v nebeské nádheře: Ti, kteří jsou dnes zapečetěni, budou jednou osvobozeni od bída a utrpení, budou v bezprostřední Boží blízkosti a sjednoceni ve věčné písni chvály s nebeskými bytostmi.“⁹⁸

Zjevení 7:1-8 lze chápat jako pohled na současnost na zemi tísněné církve, které je před líčením polnic a troubení přislíbena plnost a požehnání. Před otevřením sedmé pečetě v 8:1, která odkrývá následující soudní dění, se věřícímu dostává eschatologické útěchy. Ještě více to pak platí pro Zjevení 7:9-17, kde je nahlíženo konečné naplnění osudu církve.⁹⁹

Někteří kritikové mluví proti jednotě sedmé kapitoly a to na základě zřejmě židovského nebo žido-křesťanského charakteru Zjevení 7:1-8 a univerzalistického charakteru Zjevení 7:9-17. Jiní, na základě jazykového rozboru hájí jeho jednotu a interpretují verše 1-8 buď jako židovské křesťany a verše 9-17 jako křesťany z pohanů, nebo hodnotí obě části jako popisující totéž společenství pouze za odlišných podmínek.¹⁰⁰

⁹⁸ Zürcher Bibelkommentare, J. Roloff, Theologischer Verlag Zürich, 1987, s. 88

⁹⁹ Více viz: Ökumenischer Taschenbuchkommentar zum NT, U. B. Müller, Die Offenbarung des Johannes, Gütersloher Verlaghaus, 1984, s. 179

¹⁰⁰ Více viz: The International Critical Commentary, The Revelation of St. John, R. H. Charles, Edinburgh, 1920 Vol. I, s. 189-190

EXKURS DO APOKALYPTIKY

„Už původní tvar řeckého slova nás vede ke kořenům této tajuplné knihy, totiž k židovské apokalyptice. Ta označuje proud židovského dějinného uvažování, se zvláštní dychtivostí vztaženého k skryté, zahalené budoucnosti. Řecký výraz pro odhalování a odkrývání něčeho, jež nacházíme v označení naší knihy, je zároveň programem apokalyptiky. Jde o odhalení budoucnosti, dosud zakryté rouškou tajemství. ... Apokalyptické myšlení se ve své zřetelné podobě objevuje v době, v níž už utichly hlasy biblických proroků. Židovští bohoslovci sami stanovili, že se tak stalo na rozhraní čtvrtého a třetího století před naším letopočtem. ... Rabíni se shodli v názoru, že právě tehdy Duch svatý přestal působit na píšící autory. Jedinou výjimkou je kniha Danielova. ... Je příznačné, že právě v době syrské nadvlády, přinášející nejhlubší ponížení Božího lidu znesvěcením chrámu, v době utrpení, malomyslnosti, otázek i velikého vzepětí a boje na život a na smrt vznikají apokalyptické spisy. Chtějí svým „odhalením“ odpovědět na trýznivé otázky, proč se nenaplnily prorocké předpovědi o vyvýšení a záchraně Izraele. V neprůhledných viděních se „odhaluje“ nezměnitelný plán dějin. ... Chtějí jednoznačně posílit naději v konečné vítězství Boží.“¹⁰¹

Apokalyptika je výkladem dějin z hlediska jejich předpokládaného konce ... Vede čtenáře k cíli Božích cest ... Apokalyptika umožnila komunikaci mezi řeckým a hebrejským myšlením a vyjádřila některé závažné problémy. ... Nejznámější prvky apokalyptiky, které ovlivnily i křesťanské výrazy pro perspektivu víry, jsou představa dvou věků, očekávání Mesiáše a zejména výhled ke vzkříšení z mrtvých.¹⁰²

EXKURS DO „PÁNOVA DNE“

Výraz „den Páně“ (h` kuriakh, h` me,ra) se nachází pouze ve Zjevení 1:10. Nový biblický slovník k tomu poznamenává: „Toto je první existující výskyt termínu hé kyriaké hémera v křesťanské literatuře. Adjektivní vazba naznačuje, že jde o formální označení dne bohoslužby církve. Jako takový se jistě objevuje již na počátku 2. stol. (Ignatios, List Magneským, 1. 67). ... již v předkřesťanské době se v Malé Asii a v Egyptě první den měsíce nazýval den císařův či Sebasté. To se nakonec mohlo přenést na den týdne, pravděpodobně čtvrtek (dies Iovis). ... Jako se první den měsíce či některý den v týdnu nazýval dnem císařovým, tak mohli křesťané pojmenovat dnem Páně první den týdne, spojený se vzkříšením Kristovým a s křesťanským obyčejem scházet se k bohoslužbě. Snad k tomu došlo nejdříve v apokalyptických kruzích, když křesťanství zaujalo k císaři nepřátelský postoj.“¹⁰³ Nový biblický slovník však připomíná, že mnozí věhlasní badatelé se však také kloní k názoru, že Jan byl přenesen do dne soudu. Takový komentář podává i např. Nový zákon, Překlad s poznámkami: „Den Páně či den Kristův je v Novém zákoně den, v němž Kristus přijde jako Spasitel i jako soudce (Sk 2,20; 1K 1,8; Fp 1,6-10; 2,16). Je to však i jeden ze sedmi dnů v týdnu, naše neděle (Zj 1,10), kdy se křesťané scházeli. Vyzdvižení tohoto dne má základ ve zjevování vzkříšeného Krista učedníkům prvního dne po sobotě (Mt 28,1; Mk 16,2; L 24,1; J 20,1.19.26).“¹⁰⁴

Podobné je sousloví „večeře Páně“ (kuriako.n dei/pnon) užitě v 1 Korintským 11:20. Je zajímavé, že Pešitta zde čte „den Páně“.

¹⁰¹ L. Rejchrt, Apokalypsa aneb zpěv o naději, Nový život, Praha, 1994, s. 9-11

¹⁰² P. Pokorný, J. Veselý, Perspektiva víry, Kalich, Praha, 1992, s. 36-37

¹⁰³ Nový biblický slovník, A. S. Wood, Návrat domů, Praha, 1996, s. 157-158

¹⁰⁴ Nový zákon, Překlad s poznámkami, Skutky - Zjevení, Kalich, Praha 1982, s. 286

4.4.3. Výklad svědků Jehovových

„Od Letnic roku 33 n. l., kdy byl vylit svatý duch, Bůh začal „přivádět mnoho synů ke slávě“ a očividně stanovil čas pro shromáždění všech 144 000 členů „Božího Izraele“. (Hebrejcům 2:10; Galat'anům 6:16; Zjevení 7:1–8) Počínaje rokem 1879 se v tomto časopise často psalo o žňovém díle, které se týká pomazaných křesťanů. Badatelé Bible (nyní svědkové Jehovovi) však také věděli, že Písmo mluví i o naději na věčný život na rajske zemi. Například *Strážná věž* z července 1883 uvedla: „Až Ježíš ustaví své království, spoutá zlo atd., tato země se stane *rájem*, . . . a všichni, kdo jsou ve svých hrobech, do něj vejdou. A tím, že se stanou poslušni jeho zákonů, budou v něm moci žít navždy.“ Jak čas plynul, žňové dílo týkající se pomazaných končilo a do Jehovovy organizace postupně přicházeli lidé, kteří neměli nebeskou naději.“¹⁰⁵

„Je zajímavé, že první prezident Společnosti Strážná věž, Charles T. Russell, poznal, že 144 000 je doslovný počet jednotlivců, z nichž se skládá duchovní Izrael. V knize *Nové stvoření*, v šestém svazku svých *Studií Písma* (angl.), který byl vydán v roce 1904, napsal: „Máme všechny důvody k přesvědčení, že konečný, stanovený počet vyvolených [vybraných pomazaných] je ten, který je několikrát uveden ve Zjevení (7:4; 14:1); totiž 144 000 těch, kteří byli „vykoupeni z lidí“.“ V prvním dílu knihy *Světlo* (angl.), kterou vydal v roce 1930 druhý prezident Společnosti Strážná věž, J. F. Rutherford, bylo rovněž řečeno: „144 000 členů těla Kristova je tedy shromážděním těch, o nichž je ukázáno, že byli vybráni a pomazáni neboli zapečetěni.“ Svědkové Jehovovi důsledně zastávají názor, že duchovní Boží Izrael se skládá doslova ze 144 000 pomazaných křesťanů.“¹⁰⁶

Za zmínku stojí, že podle J. F. Rutherforda „Celé období od letnic až do druhého příchodu Krista a jeho království je věnováno volbě těch, kteří budou s Kristem v jeho království.“ Smyslem jejich vyvolení však není, aby byli vzati do nebe, jak to učí křesťanské církve, nýbrž to, aby byli svědky pro Jehovu a jeho království zde na zemi. Půjdou sice jednou do nebe, ale to je pro Rutherforda vedlejší.¹⁰⁷

Dnešní svědkové Jehovovi sice souhlasí s Rutherfordem ohledně období shromažďování 144 000, kladou ale opět důraz na jejich odchod do nebe za účelem vládnutí:

„Když byl Jan Křtitel uvězněn Herodem Antipou, zahájil Ježíš mocné tažení. Veřejně kázal a přitom soustředil pozornost k „nebeskému království“. (Mat. 4:12, 17) Uvědomoval lidi o tom, že

¹⁰⁵ Strážná věž 15.2.1998, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, s. 19

¹⁰⁶ Zjevení-jeho slavné vyvrcholení se přiblížilo!, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1991, s. 118

¹⁰⁷ Více viz: J. F. Rutherford, Bohatství, Watchtower Bible and Tract Society, Brooklyn, N. Y., U.S.A., Bern 1936, s. 37-43

budou mít příležitost vejít do jeho Království, a jeho učedníci se vážně snažili dosáhnout této ceny. — Mat. 5:3, 10, 20; 7:21; 11:12.

O letnicích roku 33 n. l. byli první z nich pomazáni svatým duchem. (Sk. 2:1–4; 2. Kor. 1:21, 22) Bylo oznamováno Boží opatření k záchraně vedoucí k nesmrtelnému nebeskému životu. Petr použil „klíče nebeského království“, aby otevřel toto poznání nejprve Židům, pak Samaritánům, a nakonec lidem z pohanských národů. (Mat. 16:19) Zvláštní pozornost byla věnována utvoření vlády, která bude vládnout lidstvu 1 000 let. Proto se téměř všechny inspirované dopisy v Křesťanských řeckých písmech obracejí v první řadě k této skupině dědiců Království — „svatým“, „účastníkům nebeského povolání“.

Povolání k nebeskému životu nejsou proto, že by byli nějak lepší než všichni Boží služebníci, kteří zemřeli před letnicemi roku 33 n. l. (Mat. 11:11) Spíše začal teprve nyní Jehova vybírat ty, kteří měli být spoluvládci s Ježíšem Kristem. Během dalších asi 19 století bylo tedy jen jedno povolání, nebeské. Byla to nezasloužená laskavost, kterou Bůh projevil omezenému počtu osob, aby podpořil své vlastní moudré a láskyplné předsevzetí. — Ef. 2:8–10.

Časem měl být předepsaný, ale omezený počet 144 000 naplněn. Konečné zapečetění těchto duchovních izraelitů jako schválených mělo být blízko. (Zjev. 7:1–8) Potom měl Jehova prostřednictvím svého ducha a porozumění svému Slovu, které umožnil své viditelné organizaci, řídit věci tak, aby se splnila další část jeho předsevzetí, jak je popsána ve Zjevení 7:9–17. Měl být shromažďován „velký zástup“, jenž měl mít vzrušující vyhlídku na přežití velkého soužení a na věčný život v dokonalosti uprostřed pozemského ráje. Když uvažujeme, co se skutečně stalo, zdá se zřejmé, že nebeské povolání bylo celkově dokončeno okolo roku 1935 n. l., kdy byla jasně rozeznána pozemská naděje „velkého zástupu“. Od té doby byly do společenství s poměrně málo tisíci zbývajícími z nebeské třídy uvedeny milióny Jehovových ctitelů, kteří opravdově doufají, že budou žít navždy zde na zemi.¹⁰⁸

Jak se stane člověk jedním ze 144 000 a co to pro něj znamená? Pro úplnost nejdříve opět názor J. F. Rutherforda a potom současný pohled svědků Jehovových:

„...povolání nebo vyvolení děje se podle Písma způsobem následujícím.

Když Bůh někoho přivede ke Kristu, ... tedy musí svou víru dosvědčiti zasvěcením, konati vůli Boží, chce-li se zalíbit Bohu. Musí uzavřít smlouvu, že bude konati vůli Boží právě tak, jak to učinil Kristus. (Viz Žalm 40:7, 8)

... ten, který chce být pravým následovníkem Ježíše Krista, musí sám sebe zapřítí t.j., musí dobrovolně potlačit svou vůli sobeckou, a radostně konati vůli Boží. Tj. zasvěcení. ...

Kdo prokáže víru v Boha a Ježíše Krista uzavřením smlouvy konati vůli Boží, nachází se v stavu být učiněn spravedlivým čili státi před Bohem, což označeno „ospravedlněním“. ...

Bůh ospravedlňuje nebo počítá za spravedlivého toho, který se jemu zasvětil. (Řím. 8:33) ... Ospravedlnění přináší člověku právo žítí jako lidský tvor.

... ti, kteří jsou ospravedlněni a povoláni, musí s Kristem zemřítí, tedy ten, který se zavázal konati vůli Boží musí zemřítí jako lidský tvor, aby mohl být ze smrti vzkříšen jako tvor duchovní. ... Takového

¹⁰⁸ Sjednocení v uctívání jediného pravého Boha, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1991, s. 110–112

považuje Bůh za svého syna, čímž je řečeno, že jej zplodí jako syna Božího ... (Jakub 1:18) Výraz „zplození“ znamená, že Bůh uznává nebo si přivlastní v úvahu přicházející osobu jako svého syna, povoláního pro nebeské království. ... 1. Petra 1:1-3.

Kdo tímto způsobem jest zplozen vůlí Boží, jest novým stvořením v Kristu ... (2. Korint. 5:17)

Od letnic až do druhého příchodu Krista Ježíše pokračovalo povolávání a vyvolení údů královského domu. Kteří během této doby ve víře a věrnosti zemřeli a byli mrtví, museli čekat na příchod Pána a vzkříšení. Příchod Pána je nyní hotovou skutečností a věrní, jako ku příkladu apoštol Pavel, byli vzkříšeni a přivtěleni do organizace nebo královského domu. Ti, jimž bylo dovoleno až do nynější doby zůstat na zemi, a jsou věrní Bohu a Kristu Ježíši v plnění zasvěcení, tvoří pozemskou nebo viditelnou část organizace Boží. Když zůstanou věrní až do smrti, budou ihned při vzkříšení proměněni z lidského na duchovního tvora ... 1. Kor. 15:51-54. ...

Ti, kteří budou mít podíl na požehnáních nebeských a budou údy královského domu, musí se podrobiti jinému křtu než ve vodě, který má daleko hlubší význam. ... Řím. 6:3-6.

... věrní následovníci Krista Ježíše musí zemřít jako Kristus, totiž smrtí obětní, aby mohli při vzkříšení být připodobněni Pánu Ježíši. Lidé dobré vůle, již jsou označeni jako Jonadabové, nemají nejmenšího podílu na křtu ve smrti Ježíše.¹⁰⁹

Na základě Římanům 8:28-30 dnes popisují svědkové Jehovovi postup, jakým je někdo „pomazán“, neboli zařazen mezi 144 000, a to, co to pro něj znamená následovně:

„Když čteme dále verše 29 a 30 a povšimneme si Božích děl, jež jsou tam uvedena, zjistíme, že bez výjimky všechna ta Boží díla vzhledem k předem určeným, povolaným křesťanům jsou dobrá. Působí také k dobru dědiců království v každé etapě Božího jednání. Pavel obrací pořadí etap, když píše: „Protože ty, jimž dal své první uznání, ty také předem určil, aby byli utvořeni podle obrazu jeho Syna, aby on byl prvorozeným mezi mnoha bratry. Nadto ty, které předem určil, ty také povolal; a ty, které povolal, ty také prohlásil za spravedlivé. Konečně ty, které prohlásil za spravedlivé, ty také oslavil.“

Kdy Bůh oslavuje? Když dává příznivě nakloněným osobám slavné poznání o svém prvorozeném Synu, nyní oslaveném po jeho pravici. Tak je Bůh staví na cestu, která vede k nebeské slávě. Po tomto úvodním díle je může Bůh dále prohlásit za spravedlivé, ale jen pokud uvěří v oslaveného Krista natolik, že se vydají neboli oddají Bohu zcela a bez výhrad.

Jak nyní Bůh povolává oddaného, pokřtěného služebníka svého oslaveného Syna, aby mohl být „přenesen do království Syna jeho lásky“? (Kol. 1:13) Bůh to činí tím, že ho zploduje svým duchem, aby se stal duchovně zplozeným synem Božím. Pak může Bůh povolal či pozvat takového duchovního syna, aby se stal částí nebeského království, z něhož se mohou radovat jen ti, kdo jsou nakonec vzkříšeni k duchovnímu životu v nebi. (1. Kor. 15:43–50) Bůh předem určil, že s jeho Synem má být spojena skupina bratrů, kteří budou mít stejnou božskou přirozenost a budou utvářeni podle obrazu jeho prvorozeného Syna, Ježíše Krista. Tak se po svém povolání duchem zplozené dítě Boží stává členem

¹⁰⁹ J. F. Rutherford, Bohatství, Watchtower Bible and Tract Society, Brooklyn, N. Y., U.S.A., Bern 1936, s. 37-43, 129-130

předem určené třídy, v níž se musí prokázat věrně až do své pozemské smrti. Bůh předem určil tuto *třidu*, ne jmenovitě nějakého určitého jedince, jenž se stává součástí této třídy. Bůh předem určil, že počet Kristových nebeských bratrů bude 144 000, a v té souvislosti jmenovitě neuvedl žádné jednotlivce. — Zjev. 14:1–3.

V Římanům 8:29, 30 poukazuje apoštol Pavel na to, že třídě křesťanů, kterou Bůh oslavuje neboli opatřuje úctou a vážností, kterou prohlašuje za spravedlivou, povolává a předem určuje, dal Bůh své „první uznání“. To Bůh učinil kdysi dávno v zahradě Eden, když pronesl své proroctví o „semeni“ své vlastní „ženy“ a o vítězném počínání tohoto „semene“. (1. Mojž. 3:15) A tak tisíciletí předtím, než „semeno“ vzniklo, byl Bůh první, kdo uznal nutnost jeho existence a jeho zvláštní úkol. Od té doby dával Bůh své „první uznání“ svému závazku vytvořit takové „semeno“. Tato skutečnost stála v Božím programu na prvním místě. Co Bůh považoval za hodné svého „prvního uznání“, to choval v mysli a srdci po celý čas až k vytvoření „semene“ v osobě svého Syna Ježíše Krista a jeho věrných duchem zplozených učedníků. Během celé doby až do vzniku tohoto „semene“ je Bůh předvídal a věnoval mu zvlášť příznivé uznání.¹¹⁰

Pro úplnost a aktuálnost ještě pohled do hlubšího pochopení Písma:

„Podobně jako kdysi Izrael jsou i tito křesťané smluvním lidem; byli totiž vzati do „nové smlouvy“, která byla uvedena v platnost použitím Kristovy prolité krve. (Lk 22:20; Heb 9:15) Když však Bůh přijímá křesťany do této nové smlouvy, jedná s nimi *jednotlivě*. Tito lidé slyší dobrou zprávu a projevují víru, a proto jsou povoláni, aby byli spoludědici s Božím Synem. (Ří 8:17; Heb 3:1) Bůh je „prohlašuje za spravedlivé“ na základě jejich víry ve výkupné (Ří 5:1, 2), a tak je „zplojuje slovem pravdy“. (Jk 1:18) Oni se „znovu narodí“ jakožto pokřtění křesťané, zplození neboli vytvoření Božím duchem jako jeho synové, kteří mají obdržet duchovní život v nebi. (Jan 3:3; 1Pe 1:3, 4) Neobdrželi ducha otroctví — takového ducha, který byl následkem Adamova přestupku —, ale „ducha přijetí za syny, a tímto duchem [volají]: „Abba, Otče!““, přičemž výraz „Abba“ je důvěrné a láskyplné oslovení. (Ří 8:14–17; viz hesla ABBA; ADOPCE, Význam pro křesťany.) Díky Kristovu nadřazenému prostřednictví a kněžství a díky Boží nezasloužené laskavosti projevené Kristovým prostřednictvím mají křesťané, kteří byli zplozeni duchem, důvěrnější synovský vztah k Bohu, než jaký měl tělesný Izrael. (Heb 4:14–16; 7:19–25; 12:18–24)

Jak si své synovství zachovávají. Jejich „nové zrození“ k této živé naději (1Pe 1:3) samo o sobě nezaručuje, že jejich synovství bude trvalé. Je nutné, aby byli „vedeni Božím duchem“, a ne svým hříšným tělem, a musí být ochotni trpět podobně jako Kristus. (Ří 8:12–14, 17) Musí být „napodobiteli Boha jako milované děti“ (Ef 5:1) a musí zrcadlit jeho božské vlastnosti, totiž pokoj, lásku, milosrdenství a laskavost (Mt 5:9, 44, 45; Lk 6:35, 36); musí být „bezúhonní a nevinní“ v tom, co je charakteristické pro „pokřivenou a převrácenou generaci“, v níž žijí (Fil 2:15); musí se očišťovat od nespravedlivého jednání (1Ja 3:1–4, 9, 10), poslouchat Boží příkázání a přijímat od Boha ukázkování (1Ja 5:1–3; Heb 12:5–7).

Plné přijetí za syny. Jsou sice označováni jako Boží děti, ale pokud jsou v těle, mají jen „závdavek toho, co má přijít“. (2Ko 1:22; 5:1–5; Ef 1:5, 13, 14) Proto apoštol sice o sobě i o svých spolukřesťanech

¹¹⁰ Strážná věž 1.2. 1981, Wachturm Bibel- und Traktat-Gesellschaft, Wien, s. 26

již mluvil jako o ‚Božích synech‘, ale přesto mohl říci: ‚My, kteří máme první ovoce, totiž ducha, ano, i my ve svém nitru sténáme, zatímco s opravdovostí čekáme na přijetí za syny, na propuštění ze svých těl vykupným.‘ (Ří 8:14, 23) Když tedy přemohou svět tím, že zůstanou věrní až do smrti, jejich synovství se uskutečňuje v plné míře tím, že jsou vzkříšeni jako Boží duchovní synové a jako ‚bratří‘ Božího nejvýznamnějšího Syna, Krista Ježíše. (Heb 2:10–17; Zj 21:7; srovnej Zj 2:7, 11, 26, 27; 3:12, 21.)

Ti, kdo jsou Božími duchovními dětmi a mají toto nebeské povolání, o tom vědí, protože ‚duch sám vydává svědectví s jejich duchem, že jsou Božími dětmi‘. (Ří 8:16) To zjevně znamená, že jejich duch působil v jejich životě jako hnací síla a poháněl je, aby kladně reagovali na výroky Božího ducha, které v Božím inspirovaném slovu pojednávají o této nebeské naději, a aby kladně reagovali i na to, jak s nimi Bůh působením tohoto ducha jedná. Tak mají ujištění, že skutečně jsou Božími duchovními dětmi a dědici.¹¹¹

Jak se křesťan dozví, že byl přijat za duchovního Božího syna a že obdržel nebeské povolání?

„Boží duch dává pokřtěným křesťanům, kteří obdrželi nebeské povolání, pevné ujištění o tom, že byli přijati za duchovní syny. Apoštol Pavel to ukázal, když psal „svatým“ v Římě a popisoval situaci, v jaké tehdy byli všichni praví křesťané. Řekl: „Všichni ti, kteří jsou vedeni Božím duchem, jsou totiž Boží synové. Vždyť jste neobdrželi ducha otroctví, který opět působí strach, ale obdrželi jste ducha přijetí za syny, a tímto duchem voláme: ‚Abba, Otče!‘ Duch sám vydává svědectví s naším duchem, že jsme Boží děti. Jsme-li tedy děti, jsme také dědicové; vskutku Boží dědicové, ale spoludědici s Kristem, za předpokladu, že spolu trpíme, abychom také byli spolu oslaveni.“ — Řím. 1:7; 8:14–17.

Jsme zde upozorněni na dvojí použití slova „duch“: „duch sám“ a „naš duch“. První z nich je Boží neviditelná činná síla. Vnuká Božím duchovním dětem přesvědčení, že byly přijaty jako Boží svobodné děti. Tento duch také svědčí prostřednictvím Božího inspirovaného Slova, Bible, která je jakoby osobním dopisem určeným Božím duchovním dětem. (1. Petra 1:10–12) Když ti, kteří byli zplozeni svatým duchem, čtou, co Písma říkají těm, kteří jsou Božími duchovními syny, vhodně reagují: ‚To platí mně.‘ A tak Boží činná síla různými způsoby svědčí s jejich duchem, hybnou silou jejich mysli a srdce, že jsou Božími dětmi. Ve shodě s tím, co takto naznačuje Boží duch, se jejich mysl a srdce upínají k vyhlídce, že budou spoludědici s Kristem, a přijímají odpovědnosti Božích duchovních dětí. — Fil. 3:13, 14.¹¹²

Nejde tedy o nic objektivního, ale o subjektivní přesvědčení. Aby však k takovému přesvědčení nedocházelo příliš často Svědkové nabádají:

„Byla by však chyba domnívat se, že někdo musí být duchem pomazaným křesťanem proto, že má silné ocenění pro hlubší duchovní věci, nebo je horlivý v kazatelské službě, nebo má intenzivní lásku

¹¹¹ Hlubší pochopení Písma, Svazek 1, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1998, s. 244

¹¹² Sjednocení v uctívání jediného pravého Boha, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1991, s. 112–113

k bratrům. Právě těmito věcmi se také vyznačují mnohé „jiné ovce“. I jejich srdce jsou pohnuta tím, co čtou v Písmech o Kristových spoludědicích, ale neodvažují se činit si nárok na něco, co pro ně Bůh nevyhradil. (Srovnej 4. Mojžíšovu 16:1–40.) Rozumějí Božimu původnímu předsevzetí se zemí a s oceněním pracují, aby se na něm mohli podílet.“¹¹³

Svědkové se na stejnou věc ještě dívají ještě z pohledu „zapečetění“:

„O křesťanech z prvního století je řečeno, že byli „zapečetění“ svatým duchem, který je závdavkem jejich nebeského dědictví. (Ef 1:13, 14; 4:30) Tato pečeť označuje, že jsou Božím vlastnictvím (2Ko 1:21, 22), a ukazuje, že jsou skutečně určeni k nebeskému životu. V knize Zjevení je uvedeno, že počet zapečetěných má nakonec dosáhnout 144 000. (Zj 7:2–4; 9:4)“¹¹⁴

„Co je toto zapečetění a kdo jsou tito Boží otroci? Zapečetování začalo o letnicích roku 33 n. l., když byli svatým duchem pomazáni první židovští křesťané. Později začal Bůh povolávat a pomazávat ‚lidi z národů‘. (Římanům 3:29; Skutky 2:1–4, 14, 32, 33; 15:14) Apoštol Pavel psal o tom, že mají pomazání křesťané záruku, že ‚patří Kristu‘, a dodal, že Bůh ‚také na nás vložil svou pečeť a dal nám do srdce závdavek toho, co má přijít, totiž ducha‘. (2. Korintánům 1:21, 22; srovnej Zjevení 14:1.) Když tedy jsou tito otroci přijati za Boží duchovní syny, přijímají předem znamení svého nebeského dědictví — pečeť neboli závdavek. (2. Korintánům 5:1, 5; Efezanům 1:10, 11) Mohou říci: ‚Duch sám vydává svědectví s naším duchem, že jsme Boží děti. Jsme-li tedy děti, jsme také dědicové; vskutku Boží dědicové, ale spoludědici s Kristem, za předpokladu, že spolu trpíme, abychom také byli spolu oslaveni.‘ — Římanům 8:15–17.“¹¹⁵ **Jak však ukazuje další odstavec na s. 116, toto zapečetění je spíše chápáno jako předběžné:** „Zde na zemi tedy musí pokračovat zkoušení a prosévání pomazaných duchem zplozených Božích synů, dokud Ježíš a andělé, kteří ho doprovázejí, nevtisknou pevně pečeť ‚na čela‘ všech těchto osob a neoznačí je s konečnou platností a neodvolatelně za vyzkoušené a věrné ‚otroky našeho Boha‘. Tato pečeť se pak stane trvalým znamením. Je zřejmé, že až budou uvolněny čtyři větry soužení, budou již s konečnou platností zapečetěni všichni duchovní Izraelité, i když jich bude ještě malý počet naživu v těle. (Matouš 24:13; Zjevení 19:7) Počet členů bude úplný. — Římanům 11:25, 26.“¹¹⁶

Přestože je počet 144 000 Svědky považován již v podstatě za uzavřený (při památné slavnosti v roce 2005 se jich přijímáním chleba a vína k nebeské naději

¹¹³ Sjednocení v uctívání jediného pravého Boha, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1991, s. 113

¹¹⁴ Hlubší pochopení Písma, Svazek 2, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1998, s. 225

¹¹⁵ Zjevení-jeho slavné vyvrcholení se přiblížilo!, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1991, s. 115

¹¹⁶ Zjevení-jeho slavné vyvrcholení se přiblížilo!, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1991, s. 116

přihlásilo posledních 8 524)¹¹⁷, existuje prostor pro to, aby byl křesťan s pozemskou nadějí přeměněn na křesťana s nebeskou nadějí. Jak k tomu dochází? „Dokud nebude ukončeno závěrečné zapečetění, je možné, že někteří jedinci, kteří mají tuto nadějí, se prokáží jako nevěrní a na jejich místo budou muset být vybráni jiní. Je však rozumné domnívat se, že to budou ojedinělé případy.“¹¹⁸ „Jestliže duchem zplozený křesťan musí být nahrazen, Bůh bezpochyby dá nebeské povolání tomu, kdo má příkladnou víru a prokazuje Bohu posvátnou službu po mnoho let. (Srovnej Lukáše 22:28, 29; 1. Petra 1:6, 7.)“¹¹⁹

Pro úplnost výkladu o 144 000 považuji za dobré zmínit se ještě o tom, že Svědkové znají pro skupinu křesťanů s nebeskou nadějí nejen doslovný počet, ale používají pro ně i symbolický počet 24 starších, který také v biblické knize Zjevení nalézáme:

„To nám pomáhá zjistit totožnost ‚čtyřadvaceti starších‘, kteří seděli kolem Božího trůnu v bílých svrchních oděvech a měli na hlavách koruny. (Zj 4:4) Následovníkům šlépějí Ježíše Krista, jeho duchovním bratrům, je dán slib, že budou mít společně s ním královský a kněžský úřad v nebesích. Těmito staršími nemohli být jen apoštolové, kterých bylo pouze 12. Je tedy zřejmé, že tito starší představují celé ‚královské kněžstvo‘, všech 144 000 (kteří jsou znázorněni dvaceti čtyřmi kněžskými oddíly, jež sloužily v chrámu) v nebesích, kde slouží jako korunovaní kněží a králové. (1Pe 2:9; Zj 7:4–8; 20:6)“¹²⁰

„Jak může 144 000 zpívat ‚před‘ staršími, jestliže 24 starších je 144 000 ve svém slavném nebeském postavení? Na začátku Pánova dne byli ti, kteří byli ‚mrtví ve spojení s Kristem‘, vzkříšení jako duchovní tvorové. Věrní pomazaní křesťané, kteří zvítězili, jsou tedy nyní v nebi a symbolicky splňují úlohy srovnatelné s úlohami 24 oddělení kněžských starších. Jsou zahrnuti ve vidění Jehovovy nebeské organizace. (1. Tesaloničanům 4:15, 16; 1. Paralipomenon 24:1–18; Zjevení 4:4; 6:11) Ostatek ze 144 000, který je dosud na zemi, zpívá tedy novou píseň před svými vzkříšenými bratry v nebi neboli v jejich dohledu.

Nyní se můžeme také zeptat: Proč se o těchto pomazaných vítězích mluví jako o symbolických 24 starších a také o 144 000? Protože Zjevení pohlíží na tuto jednu skupinu ze dvou různých hledisek. Čtyřadvacet starších je stále ukazováno v jejich konečném postavení kolem Jehovova trůnu jako dosazení králové a kněží v nebesích. Symbolizují celou skupinu 144 000 v jejich nebeském postavení, ačkoli dnes je jejich malý ostatek dosud na zemi. (Zjevení 4:4, 10; 5:5–14; 7:11–13; 11:16–18) Ale sedmá

¹¹⁷ Ročenka svědků Jehovových 2006, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 2006 s. 31

¹¹⁸ Sjednocení v uctívání jediného pravého Boha, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, s. 112

¹¹⁹ Strážná věž 15.2.1998, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, s. 20

¹²⁰ Hlubší pochopení Písma, Svazek 1, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1998, s. 293 (viz též s. 77)

kapitola Zjevení obrací pozornost na 144 000 v tom smyslu, že byli vybráni z lidstva, a zdůrazňuje Jehovovo velkolepé předsevzetí, že má být celý počet jednotlivých duchovních Izraelitů zapečetěn a nespočetnému velkému zástupu že má být poskytnuta záchrana. Čtrnáctá kapitola Zjevení podává obraz, který potvrzuje, že celá královská třída v počtu 144 000 jednotlivých vítězů bude shromážděna s Beránkem na hoře Sionu.“¹²¹

Během tisíciletého panování Krista (Zjevení 20) to bude právě 144 000, kdo bude s Kristem řídit nápravu věcí na zemi:

„Porovnáním izraelského kněžstva i jeho činností a užitku pro izraelský národ (Heb 8:5) můžeme získat určitou představu, jaký užitek a jaké požehnání přinese lidem na zemi dokonalé a věčné kněžství Ježíše Krista a jeho sboru nižších kněží, až budou společně vládnout nad zemí tisíc let. Tito kněží budou mít výsadu poučovat lidi o Božím zákonu (Mal 2:7), napomáhat k úplnému odpuštění hříchů (poskytováním užitku z Kristovy oběti) na základě výkupní oběti velkého Velekněze, přispívat k úplnému uzdravení ze všech neduhů (Mr 2:9–12; Heb 9:12–14; 10:1–4, 10), rozlišovat, co je v Božích očích čisté, a co nečisté, a odstraňovat všechnu nečistotu (3Mo 13–15), soudit lidi ve spravedlnosti a dohlížet na to, aby po celé zemi byl uplatňován Jehovův spravedlivý zákon (5Mo 17:8–13).

Stejně jako ve starověku v pustině přebýval Bůh s lidmi ve stanu setkání, ve svatyni, kde se k němu mohli přiblížit, tak i během onoho tisíciletí bude Boží stan lidstvu mnohem blíže, trvalejším a prospěšnějším způsobem. Bůh bude totiž s lidmi jednat prostřednictvím svých zástupců — svého velkého Velekněze, Ježíše Krista, a 144 000 těch, kdo s Kristem slouží jako nižší kněží ve velkém duchovním chrámu, jenž byl předobrazem svatostánkem. (2Mo 25:8; Heb 4:14; Zj 1:6; 21:3)“¹²²

A co budou dělat, až tento úkol splní?

„Jaké další odpovědnosti budou určeny Ježíši a jeho spoludědicům, až skončí tisíciletá vláda, Bible neříká. Zjevení 22:5 popisuje Nový Jeruzalém v nebesích a zmiňuje se přitom o těch, kdo „budou vládnout jako králové po celou věčnost“. Tím zřejmě odkazuje na Ježíšovy spoluvládcy, 144 000 tvořících jeho nevěstu. Můžeme si být však jisti, že Jehova má pro ně připraveny mnohé znamenité přednosti a příležitosti nejrůznějších služeb v celém jeho stvoření.“¹²³

¹²¹ Zjevení-jeho slavné vyvrcholení se přiblížilo!, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1991, s. 201

¹²² Hlubší pochopení Písma, Svazek 1, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1998, s. 1003

¹²³ Strážná věž 1.4. 1983, Wachturm Bibel- und Traktat-Gesellschaft, Wien, s. 32

4.4.4. Polemika

Ačkoli je Zjevení 7:1-8 vysvětlováno mnoha způsoby, je zde několik věcí, které je nutné vzít v úvahu:

a) Podle Zjevení 7:4b je „*sto čtyřiačtyřicet tisíc označených ze všech pokolení Izraele*“ (evk pa,shj fulh/j ui`w/n VIsrah,l), to znamená, že ti, kteří jsou zapečetěni, jsou částí větší skupiny, neboť evk + genitiv je genitiv partitivní, signalizující, že omezený počet je oddělen od větší skupiny. Ať již „kmeny synů Izraele“ reprezentují kohokoli, 12 000 z každého může znamenat pouze část z těch, kteří tvoří celý kmen. To je potvrzeno narážkou na Ezechiele 9:4 ve Zjevení 7:4-8, kde jsou označeni pouze někteří z obyvatel Jeruzaléma, aby byli ochráněni před zničením (narážka na ochranné znamení během pesachu v Exodu 12:23).

b) Jsou zde nápadné rozdíly mezi dvěma skupinami popsány ve Zjevení 7:4-8 a 7:9-17, které musí být vzaty v úvahu: 1. Kontrast mezi sečtením a výčtem 144 000 a obrovskou velikostí velkého zástupu, který „*nikdo nedokázal sečíst*“. Velký zástup je jasně větší a pravděpodobně i jinou skupinou než 144 000. 2. 144 000 je tvořeno 12 000 z každého ze dvanácti kmenů Izraele, zatímco velký zástup jako kontrast pochází „*ze všech ras, kmenů národů a jazyků*“. 3. 144 000 se patrně nachází na zemi, zatímco velký zástup je v nebi před Božím trůnem (7:11). V 7:4-8 je 144 000 v situaci, kdy potřebuje ochranu pečeť (viz Zjevení 9:4), zatímco velký zástup již prošel vítězně velkým soužením a obdržel nebeskou odměnu.

c) Pro výklad 144 000 v 7:4-8 musí být vzato v úvahu i Zjevení 14:1-5.

d) Zjevení 7:4-8 musí být interpretováno ve svém literárním kontextu.

e) Boží pečeť poskytuje ochranu před Božím hněvem přicházejícím na tento svět (Zjevení 9:4), není zde však ani náznak o tom, že by ji poskytovalo i před nepřátelstvím a pronásledování od tohoto světa.¹²⁴

Komentátoři vykládají 144 000 několika způsoby:

1) **144 000 jako Židé nebo křesťané ze Židů**, to je věrný ostatek Izraele. Pro to mluví např. detailní počet (12 000) a původ „*ze všech pokolení Izraele*“. Zatímco „*dvanáct pokolení v diaspoře*“ (Jakub 1:1) může být v křesťanském kontextu užito na rannou křesťanskou církev, číslo 12 000 tisíc samo o sobě nedává důvody k alegorizaci dvanácti kmenů. Protože autor je nepochybně křesťanem ze Židů, nebylo by divné, kdyby se zvláště věnoval osudu židovských křesťanů (viz obdobný zájem u apoštola Pavla v Římanů 9-11). Je také možné, že by číslo 144 000 mohl být reálný počet křesťanů židovského původu v době napsání Zjevení (srovnej Skutky 21:20).

¹²⁴ Více viz: Word Biblical Commentary, D. E. Aune, Revelation 6-16, T. Nelson Publishers, USA, s. 440

Rozlišování podle původu křesťanů je v křesťanské literatuře běžné (např. Skutky 10:45, 11:1.19-20, 13:16-17.26, 19:10; Římanům 1:16, 3:29-30, 9:6-8, 10:12-13; 1 Korintským 1:24, 12:13; Galatským 2:7-8, 3:28; Efezským 2:11-19). Pojem *sfrigi*, „pečeť“, je občas užit na obřizku (Římanům 4:11; List Barnabášův 9:6-8).

Odpůrci takového výkladu namítají, že v 1. století n. l. již neexistovalo doslovných 12 izraelských kmenů (tomu však odporuje Josephus v Židovských starožitnostech 11:133), a že samotní Židé v té době teprve očekávali své opětné shromáždění a sjednocení. Rozlišování na křesťany ze Židů a křesťanů, které nacházíme v prvních dekádách apoštolského období, se neudrželo až do konce 1. století (tomu opět odporuje již zmíněný List Barnabášův či Justýnův Dialog se Židem Tryfonem). Autor činí rovnítko mezi 144 000 ve Zjevení 7:4-8 a 14:1-5, přičemž 144 000 v 14:1-5 nemůže být považováno za Židy či židovské křesťany (proti tomu lze opět namítnout, že není nutné je považovat za identické).

2) **144 000 je křesťanskou církví**, zahrnující křesťany židovského i pohanského původu. Tento výklad zastává většina komentátorů. 12 000 z každého kmene je chápáno metaforicky. Pro to mluví fakt, že církve vždy sama sebe chápala jako „pravý Izrael“. Pojem „Žid“ byl chápán v duchovním smyslu (Římanům 2:28-29) a „Boží Izrael“ byl užíván jako metafora pro křesťanskou církev (Galatským 6:16; Římanům 9:6). Jakub 1:1 mluví o křesťanské církvi jako o „*dvanacti pokoleních v diaspoře*“ (podobná myšlenka i terminologie je i v 1 Petra 1:1). Ve Zjevení 9:4 je démonským škorpiónům řečeno, aby škodili „*lidem, kteří nejsou označeni Boží pečeti na čele*“, naznačující, že všichni křesťané mají pečeť. Výčet izraelských kmenů se liší od obvyklého výčtu, což naznačuje, že zde nejde o tělesný Izrael.

3) **144 000 jako křesťanští mučedníci**, jejichž počet musí být naplněn před koncem tohoto světa (srovnej Zjevení 6:9-11). Variací tohoto pohledu je, že 144 000 je armádou svatých, která svojí vírou vede bitvou se zlem.

4) **144 000 reprezentuje zvláštní skupinu křesťanů**, která je zvláště chráněna Bohem od Božích ran i lidského pronásledování těsně předtím, než začne konečné eschatologické soužení a která přežije toto soužení a velkou eschatologickou bitvu, která v tomto soužení kulminuje. Ochrana této skupiny „přeživších“ zaručuje, že tento počet vyvolených nebude zabit (Marek 13:20; List Barnabášův 4:3) a garantuje pokračování svědectví pro Ježíše během událostí v čase konce.¹²⁵

Je důležité si povšimnout, že označení jsou pouze částí větší skupiny, což je významným faktorem při identifikaci této skupiny. Jestliže dvanact izraelských kmenů

¹²⁵ Více viz: Word Biblical Commentary, D. E. Aune, Revelation 6-16, T. Nelson Publishers, USA, s. 440-443

interpretujeme doslovně, pak to znamená, že někteří Židé jsou skrze zapečetění z této skupiny zvlášť vyzdviženi. To implikuje židovský ostatek z Římanům 11:7. Jestliže dvanáct kmenů interpretujeme obrazně, pak jsou někteří křesťané skrze zapečetění zvlášť vyzdviženi nad ostatní křesťany.

Číslo 144 000, které je založeno na 12 x 12 000 ve Zjevení 7:5-8, bylo pravděpodobně dosaženo skrze násobení 12 x 12 x 1000, což má být zřejmě v kontextu křesťanské eschatologie chápáno tak, že lid Boží je vybudován na dvanácti izraelských kmenech a dvanácti apoštolech (srovnej Zjevení 21:12-14).¹²⁶

D. E. Aune zde připomíná to, co se občas přehlíží, že „označení jsou pouze částí větší skupiny“. Kdo by mohl tuto skupinu tvořit a kdo jsou označení? Vodítkem by tu mohla být již zmíněná 9. kapitola Ezechiele, kde je Jeruzalém, představující dům izraelský a judský, souzen a trestán Bohem, přičemž jsou před touto zkárou ochráněni ti, kteří jsou na čele označení mužem, kterého k tomu Bůh vyslal. I ve Zjevení nacházíme podobnou scénu, pouze v jiném časovém období. Tělesný Izrael již ztratil své výsadní postavení (Římanům 9:31.32, 10:16.19-21, 11:7-12.17.20.25.26) a skutečným Izraelitou není ten, kdo je jím tělesně, ale duchovně, tedy i pohan, který přijal Krista (Římanům 2:28.29, 9:6-8). Ti, kdo přijali toto Boží pozvání. stát se v Kristu pravými Izraelity, tvoří nový Boží Izrael - křesťanskou církev. Aby však situace nebyla tak jednoduchá, má být Kristova nevěsta, církev, nový Jeruzalém, „*krásný jako nevěsta ozdobená pro svého ženicha*“ (Zjevení 21:2). Tomuto ideálu však ne každý v církvi, podobně jako kdysi v Izraeli, vyhoví. Ježíš si toho byl vědom, když vyprávěl například podobenství o svatební hostině (Matouš 22:1-14). Se stolovníky zasedl i muž, který neměl vhodný oděv. Pán nad ním při svém příchodu vyřkl soud a byl z jeho domu vyhozen. Možná jde ve Zjevení 7:4-8 o totéž, o co šlo u Ezechiele 9:1-11 a Matouše 22:1-14. Z celku těch, kteří se hlásí ke Kristu, jsou vybráni k ochraně před Božími tresty pouze ti, kteří mají oděv utkaný z křesťanského smýšlení a skutků. Ti, kteří se ke Kristu sice hlásí, ale jednají jako tento svět, také osud tohoto světa sdílejí. Žádné Boží prominutí nezasluhují. Jen ti, kdo jsou skutečnou pšenicí, která je označením odlišena od plevele (srovnej Matouš 13.24-30.36-43), obstojí na Božím soudu (srovnej též Matouše 13:47-49).

Abych to shrnul, „ze všech pokolení Izraele“ (tedy těch lidí z lidstva, kteří se k Bohu hlásí), jsou vybráni ti, kteří mu skutečně patří (144 000, celá skutečná Boží církev).

¹²⁶ Více viz: Word Biblical Commentary, D. E. Aune, Revelation 6-16, T. Nelson Publishers, USA, s. 460

Jedním z důvodů pro odmítnutí 144 000 jako tělesných Židů je pro Svědky, že „se Zjevení 7:4–8 odchyluje od obvyklého výčtu kmenů. (4. Mojžíšova 1:17, 47) Je tedy zřejmé, že zde uvedený výčet nemá sloužit k identifikaci tělesných Židů podle jejich kmenů, ale k tomu, aby byla ukázána podobná organizační struktura duchovního Izraele. Ta je vyrovnaná. Tento nový národ má mít přesně 144 000 členů — po 12 000 z každého ze 12 kmenů. Žádný kmen z tohoto Božího Izraele není výlučně královský nebo kněžský. Celý národ má panovat jako králové a celý národ má sloužit jako kněží. — Galatánům 6:16; Zjevení 20:4, 6.“¹²⁷

Ohledně zapečetění se Svědkové a komentátoři rozcházejí. Podle komentátorů může zapečetění spíše sloužit i k tomu, že křesťané jsou zřejmě osvobozeni od škod, které působí Boží andělé zemi a moři. To odpovídá Zjevení 9:4, kde je škozeno lidem, kteří nejsou na čele označeni Boží pečeti. Celá tato představa sleduje princip spravedlivé odplaty. Tento svět pronásleduje křesťany, Bůh i za to svět soudí a trestá, kdežto křesťany ušetří. Zapečetování tím má zásadnější význam. Je symbolem pro ochranu věřícího na eschatologickém Božím soudu. Pro to mluví i kontext. Kapitola 7 dává odpověď na otázku: „Kdo bude moci obstát v den velkého soudu?“ (Zjevení 6:17).¹²⁸ Zapečetění však zřejmě nechrání před pronásledováním ze strany světa, například před velkým pronásledováním (velkým soužením) působeným římským světem především maloasijským křesťanům za vlády Domitiana. V takovém velkém soužením působeném pro víru může obstát jen ten, kdo pevně spoléhá na Kristovu prolitou krev a vyznává ho jak Pána.

Jinak pečeť vypálená zvířeti či člověku ve starověku znamenala vlastnictví. Zde, stejně jako v Ezechielovi 9:4-6 znamená eschatologické zapečetění, záchranu na soudu skrze vydání se do Božího vlastnictví, které takovou ochranu zaručovalo.¹²⁹

ZNOVUZROZENÍ K DUCHOVNÍMU SYNOVSTVÍ

Jak jsme viděli výše, svědkové Jehovovi tvrdí, že člověk se stává Božím duchovním synem tak, že je jako apoštolové o letnicích pomazán svatým Duchem

¹²⁷ Zjevení-jeho slavné vyvrcholení se přiblížilo!, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1991, s. 117

¹²⁸ Více viz: Ökumenischer Taschenbuchkommentar zum NT, U. B. Müller, Die Offenbarung des Johannes, Gütersloher Verlaghaus, 1984, s. 177-178

¹²⁹ Více viz: Zürcher Bibelkommentare, J. Roloff, Theologischer Verlag Zürich, 1987, s. 89-90

(Skutky 2:1-4), dnes ovšem bez doprovodných jevů, které zažili apoštolové. Je tomu ale skutečně tak? Získává člověk duchovní synovství právě tímto způsobem?

Nejprve je nutné připomenout, že text ve Skutcích 2:1-4 neříká, že by se o letnicích apoštolové a snad i další (Skutky 1:15) stali duchovními Božími syny. Ježíš ve Skutcích 1:5.8 celkem jasně vysvětluje, k čemu seslání Ducha, které nazývá „*křtem v Duchu svatém*“, slouží: k tomu, aby takto obdarovaní přijali moc Ducha svatého a byli mu svědky po celé zemi počínaje Jeruzalémem (Skutky 1:8). Ježíš zde tedy neříká, že by křest ve svatém Duchu sloužil k nabití duchovního synovství.

Když se ale člověk nestane Božím duchovním synem skrze zázračné vylití Ducha, jak se jím vlastně stává? Je vůbec nutné, aby se jím stal? A co to pro něj znamená?

V Janovi 3:3.5 Ježíš mluví s Nikodémem o novém zrození ve vztahu k Božímu království. Upozorňuje tu, že kdo se nenarodí znovu nemůže do království nejen vstoupit, ale nemůže ho ani vidět. Jinými slovy, k tomu, aby byl člověk schopen (du,*nasqai*) vidět Boží království, potřebuje, aby se narodil z ducha. To je nutný předpoklad, bez něhož člověk není schopen Boží království vidět. Jde o nové zrození k nebeskému dědictví (1 Pt 1:3.4). Spása (záchrana) přichází skrze znovuzrození (Tit 3:5). Nevejít do Božího království tedy znamená, nebýt spasen (zachráněn). Bez znovuzrození není spásy (záchrany).

Ježíš zde neříká, že by zrození z ducha mělo vyvolat nějaké zvláštní projevy ducha, říká ale, že by mělo dát podnět ke zrození nového ducha (nového ducha v člověku), nového způsobu života (Ř 8:15; 1 Kor 2:12). Po novém zrození již křesťané nechodí tam, kam je vodí duch světa (1 Kor 2:12), chodí tam, kam je vodí duch od Boha (Ř 8:14; J 3:8). V jejich životě a světě již usedl na trůn a vládne Kristus (srov. Mt 19:28).

„Narodit se z ducha“ není pravděpodobně totéž jako „být pokřtěn v duchu“ (Sk 1:5). „Narodit se z vody“ sice znamená křest ve vodě, „narodit se z ducha“ však pravděpodobně neznamena „být pokřtěn v duchu“. Narození z ducha je totiž narozením z Božího slova (1 Pt 1:23), z evangelia (1 Kor 4:15), je koupelí (Tit 3:5), vodní koupelí ve slovu, kterým je společenství věřících (církve) očišťováno a posvěcováno (Ef 5:26). Naproti tomu při křtu svatým duchem nejde o nové zrození, ale o „*oblečení mocí z výsostí*“ (Lk 24:49), o „*přijetí moci ducha svatého*“ (Sk 1:8), o

naplnění duchem svatým (Sk 2:4), o „padnutí ducha svatého (Sk 10:44), o vylití daru ducha svatého (Sk 10:45), o pomazání duchem svatým a mocí (Sk 10:38). Předávají se jím duchovní dary, člověk je skrze něj vybaven zvláštní mocí či zmocněn ke konání Bohem uloženého úkolu (Lk 24:47-49; Sk 1:8, 2:1-42, 10:44-46).

S novým zrozením a křtem ve svatém duchu je to podobné jako s doslovným tělesným narozením a doslovným fyzickým křtem (ve vodě). Doslovné narození a doslovný křest nejsou dvě totožné věci. Nejdříve se člověk musí fyzicky narodit a až později může být pokřtěn. Stejně je to s duchovním zrozením a křtem v duchu. Nejdříve se člověk musí narodit z ducha (Božího slova – 1 Pt 1:23, z evangelia – 1 Kor 4:15) a pak může být pokřtěn v duchu svatém (naplněn duchem svatým) – Sk 1:5 → Sk 2:4. Tak to bylo u apoštolů, kteří uvěřili v Krista a v jeho evangelium, tak to bylo i např. u Kornelia a jeho domácnosti (Sk 10:1.2.34-44).

Jan 1:12.13 ukazuje, že Kristus „*Těm pak, kteří ho přijali a věří v jeho jméno dal moc stát se Božími dětmi*“. Nové zrození je tedy založeno na víře v Kristovo jméno. Lukáš 6:27-36 doplňuje, že se člověk stává „synem Nejvyššího“ ne skrze zvláštní pomazání Duchem, ale skrze to, jak smýšlí a jedná. 1 Jana 5:1 pak zdůrazňuje, že „*každý, kdo věří, že Ježíš je KRISTUS, se narodil z Boha.*“ (Překlad nového světa, 2000).

Ze synovství pak mimo jiné plyne i vykoupení těla (Římanům 8:23). Jak bude toto tělo vykoupeno? Tím, že bude zbaveno nutnosti zemřít. Tím bude odstraněna marnost neboli smrt, která je společná všem lidem. Tato naděje platí pro celé tvorstvo, protože být Božím dítětem, mít svobodu Božího dítěte je totéž, co synovství. Boží děti totiž přijímají ducha synovství – Ř 8:14-17. I tvorstvu je tedy nabídnuto synovství. Postavení Božího syna je tedy nabídnuto i ženám, protože v Kristu už se mezi muži a ženami nedělá rozdíl (Gal 3:28), jak bylo běžné v židovství i pohanství. Všichni mají stejné postavení Božího syna. Navíc Písmo ví, že lidský hřích má dopad na celý kosmos a stejně i odstranění hříchu bude mít dopad na celý kosmos. Pokud tedy muži i ženy přijmou slovo Boží o Kristu, narodí se znovu a to z nepomíjitelného Božího semene (1 Pt 1:23). Slova Kristova jsou duch a život (J 6:63). Pokud lidé z tvorstva Kristova slova přijmou a uvěří v Krista, získají tím prvotiny ducha (Ř 8:23), přestávají chodit podle těla (podle toho, co chce tělo) a začínají chodit podle ducha (podle Kristova učení). Uvěření v Krista vede k tomu, že člověk může s nadějí očekávat vykoupení svého těla, neboli zbavení nutnosti zemřít (1 Kor 15:26.53-57; 2 Kor 5:4; Fil 3:21).

144 000 – DOSLOVNÝ ČI SYMBOLICKÝ POČET?

Svědkové Jehovovi připomínají v Hlubším pochopení Písma, že: „Mnoho komentátorů pohlíží na 144 000 zapečetěných, o nichž byla zmínka, jako na členy „duchovního Izraele“ a věří, že symbolizují křesťanský sbor *v době, kdy je na zemi*. Myslí si, že „velký zástup“ představuje stejný křesťanský sbor *v nebesích* potom, co jednotliví členové sboru ve víře zemřou a jsou vzkříšeni.“¹³⁰

Z tohoto názoru však přijímají pouze to, že jde o duchovní izraelity (tedy, že nejde o tělesné Židy). Na zemi jich však žila vždy jen určitá část a 144 000 jich bude až na konci časů, až bude poslední z nich vzat do nebe, protože jde o doslovný počet. Vztah tělesného a duchovního Izraele chápou Svědkové na základě 11. kapitoly Římanům, v níž také nalézají argument pro chápání čísla 144 000 jako doslovného počtu:

„V 11. kapitole Římanům přirovnává apoštol Pavel těchto 12 kmenů duchovního Izraele k ratolestem zdomácnělého olivovníku. Kořeny tohoto symbolického olivovníku předstiňoval patriarcha Abrahám, praotec izraelského národa podle těla. Kmen tohoto stromu tudíž znázorňoval další patriarchy, Izáka, Jáka a 12 praotců, kteří byli hlavami 12 kmenů přirozeného Izraele. (Sk. 7:8) Ratolesti vyrůstající z tohoto kmene znázorňovaly židovské členy 12 kmenů přirozeného, obřezaného Izraele. Ti byli přirozeně dědici abrahámovského slibu ohledně „semene“, jehož prostřednictvím si mají žehnat všechny rodiny a národy země ve spojitosti se získáním věčného života. Proto přirození, obřezaní Židé dostali jako první příležitost, aby vytvořili toto ‚Abrahámovo semeno‘.

Víme tedy, že toto „semeno“ je semeno duchovní, semeno, které zplodil Jehova Bůh, a jeho členové mají být jeho duchovními syny. On byl skutečným „kořenem“ tohoto duchovního olivovníku. Jeho Syn, Ježíš Kristus, byl nejdůležitějším a hlavním členem tohoto „semene“ většího Abraháma, Jehovy Boha, a proto byl Ježíš Kristus znázorněn kmenem tohoto symbolického olivovníku. Podle toho „ratolesti“ takového stromu znázorňují věrné učedníky, kteří se s ním stávají spoludědici jako druhotní členové duchovního ‚Abrahámovo semeno‘. Mělo být „ratolesti“ neomezený počet?

Apoštol Pavel ukazuje, že na tomto duchovním olivovníku měl být pouze omezený počet „ratolestí“. Jak to? Zdůrazňuje totiž, že ze stromu nenarostla jiná přirozená větev tam, kde byla jedna přirozená ratolest vylomena. Na její místo měla být vsazena větev z divokého olivovníku. Když byla takto přenesena větev z divokého olivovníku, nevzrostl tím počet větví na stromu. Počet větví na kmeni tohoto stromu měl zůstat stejný. Když tedy byli z tohoto duchovního stromu vylomeni obřezaní Židé, protože neprojevovali víru a zavrhlí Ježíše Krista jako hlavní semeno většího Abraháma, byli na místo těchto vyřazených přirozených „ratolestí“ vstřípeni Nežidé neboli pohané. — Řím. 11:11–32.

¹³⁰ Hlubší pochopení Písma, Svazek 2, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1998, s. 1035

Tyto ratolesti na stromu abrahámovské smlouvy tedy nemají být chápány jako přirození Židů a cizí pohané. Všichni jsou považováni za duchovní izraelity. Právě to zdůrazňuje apoštol Pavel. Mluvil o abrahámovské smlouvě a o Abrahámově semeni a potom pokračoval: „Všichni jste skutečně Božími syny prostřednictvím své víry v Krista Ježíše. Vy všichni totiž, kteří jste byli pokřtěni v Krista, jste oblékli Krista. Není Žid ani Řek, není otrok ani svobodný, není muž ani žena; neboť všichni jste jeden člověk ve spojení s Kristem Ježíšem. Jestliže nadto patříte Kristu, jste skutečně Abrahámovým semenem, dědici vzhledem k zaslíbení.“ — Gal. 3:8, 16, 26–29.¹³¹

Dále je chápání 144 000 jako doslovného počtu svědků Jehovovými obhajováno dalšími argumenty:

„Jejich počet 144 000 chápeme doslovně z několika důvodů. Jeden nacházíme v bezprostředním kontextu Zjevení 7:4.

Poté, co se apoštol Jan dozvěděl ve vidění o této skupině 144 000 jednotlivců, uviděl ještě jinou skupinu. Jan tuto druhou skupinu popisuje jako „velký zástup, který žádný člověk nemohl sečíst, ze všech národů a kmenů a lidí a jazyků“. Tento velký zástup znázorňuje ty, kdo přežijí nadcházející „velké soužení“, které odstraní dnešní ničemný svět. (Zjevení 7:9, 14)

Všimněme si ale kontrastu mezi Janovým vyjádřením ve 4. a v 9. verši sedmé kapitoly knihy Zjevení. V případě první skupiny, totiž „těch, kdo byli zapečetěni“, uvádí konkrétní počet. U druhé skupiny, „velkého zástupu“, však konkrétní počet uveden není. Je proto logické považovat číslo 144 000 za doslovné. Pokud by číslo 144 000 bylo symbolické a vztahovalo by se na skupinu, která má ve skutečnosti neurčitý počet členů, kontrast mezi těmito dvěma verši by zmizel. Kontext nám tedy poskytuje pádné důvody pro to, abychom číslo 144 000 chápali doslovně. ...

Někteří lidé tvrdí, že kniha Zjevení je napsána vysoce symbolickým jazykem, a že proto všechna čísla v této knize, včetně čísla 144 000, musí být symbolická. (Zjevení 1:1, 4; 2:10) Je však jasné, že takový názor je nesprávný. Zjevení opravdu obsahuje mnoho symbolických čísel, jsou zde však také čísla doslovná. Jan například mluví o „dvanácti jménech dvanácti Beránkových apoštolů“. (Zjevení 21:14) Je samozřejmé, že číslo 12 v tomto verši je doslovné, nikoli symbolické. Apoštol Jan také píše o „tisíci letech“ Kristovy vlády. Pečlivé zkoumání Bible ukazuje, že i toto číslo je třeba chápat doslovně. (Zjevení 20:3, 5–7) To, zda má být nějaké číslo v knize Zjevení chápáno doslovně, nebo symbolicky, tedy záleží na historickém pozadí a kontextu.

Závěr, že číslo 144 000 je doslovné a vztahuje se na omezený počet osob, tedy ve srovnání s „velkým zástupem“ na poměrně malou skupinu, je také v souladu s jinými místy v Bibli. Například ve vidění, které dostává apoštol Jan, je dále řečeno, že 144 000 jsou ti, kdo „byli koupeni zprostředkovaně lidstvem jako první ovoce“. (Zjevení 14:1, 4) Výraz „první ovoce“ se vztahuje na malou, vybranou, část celku. Také když byl Ježíš na zemi, hovořil o těch, kdo s ním budou vládnout v nebeském Království, jako o „malém stádu“. (Lukáš 12:32; 22:29) Těch, kdo byli vybráni z lidstva, aby vládli v nebi, je opravdu málo ve srovnání s těmi, kdo budou žít v budoucím pozemském ráji.

¹³¹ Strážná věž 1.6.1981, Wachturm Bibel- und Traktat-Gesellschaft, Wien, s. 11-12

Kontext Zjevení 7:4 a další podobné výroky na jiných místech v Bibli tedy potvrzují, že číslo 144 000 má být chápáno doslova. Vztahuje se na ty, kdo budou v nebi vládnout s Kristem nad pozemským rájem. Ten bude naplněn velkým, blíže neurčeným počtem šťastných lidí, kteří budou uctívat Jehovu Boha. (Žalm 37:29)¹³²

A nyní komentátoři zastávající symbolické chápání:

„Boží služebníci jsou andělem označeni /řecké ESRAGISMENOI to upřesňuje: „označení pečeti“/. Toto znamení se nedá skrýt, protože je na čele a patří tak k fyziognomii obličeje. Nepochybně potvrzuje příslušnost k Božímu lidu a je ujištěním Boží ochrany před mocí ďábla, který na ně nemá právo. Na druhé straně přináší pronásledování a utrpení, jehož Boží lid není ušetřen, ba právě naopak. Není bez významu, že i „druhá strana“ má něco podobného. Zjevení Janovo zmiňuje znamení ne čele a dokonce i na pravé ruce a nazývá je „znamení šelmy“ /13, 16/.

Přináší výhody a umožňuje život ve společnosti; jen s tímto znamením je možné prodávat a kupovat.

Jsou tedy jen dvě fronty, nikoli „mezifronta“. Buď člověk patří Kristu a jeho království, nebo tělem a duší náleží šelmě a její temné budoucnosti. ... Tak vyostřeně vidí lidskou existenci poslední kniha Bible: je cesta života a je cesta smrti. ...

Toto zvláštní číslo je násobkem, druhou mocninou posvátné dvanáctky, čísla úplnosti a celku. ... Můžeme říci, že v symbolickém užívání má tedy smysl rozšiřovací, nikoli omezovací, naznačující celost a dokonalou plnost.

... Biblické číselné údaje nelze zpracovávat běžnými matematickými metodami. To platí i o čísle 144 000. Svou podstatou vlastně znemožňuje stanovit počet Božích věrných, zachráněných pro Boží království. Dotvrzuje, že je to „nespočitatelná úplnost“, jež je známa jen Bohu samému. ... ve Zjevení čteme jen číslo plnosti a připomínku, že zástup Božích věrných „žádný sečísti nemohl“. ...

Boží lid je zde tvořen dvanácti pokoleními Izraele. Prostá skutečnost, že v Janově době už většina církve sestávala z někdejších pohanů, brání doslovnému výkladu ...¹³³

Řekl bych, že zde jde o dva způsoby života, které jsou tak nepřehlédnutelné jako znamení na čele: jeden, nesobecký, založený na lásce k Bohu a bližnímu, který sebou nese Boží přízeň a často nenávisť světa, druhý, sobecký a bezohledný, který se řídí pravidly života v tomto světě, nelítostnými pravidly obchodu, ve kterém se vytváří zisk jedněch na úkor druhých.

Číslo 144 000 symbolizuje, že společenství zapečetěných má Bohem zamýšlenou plnost (12 x 12) a obrovskou velikost (x 1000). Jan zde přejímá židovskou

¹³² Strážná věž 1.9.2004, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, s. 30-31

¹³³ L. Rejchrt, Apokalypsa aneb zpěv o naději, Nový život, Praha, 1994, s. 62-63

tradici o tom, že jednou bude obnoven dvanáctikmenný svazek Izraele (srov. Izajáš 49:6; 4 Ezdráš 13:39-49; Baruch 78:1-7), vztahuje ale toto očekávání na církev, nový Izrael, který je kontinuálním pokračováním Izraele, jemuž byla dána zaslíbení. Tato koncepci byla v křesťanství velmi rozšířená (srov. Galatským 3:29, 6:16; Jakub 1:1; 1 Petra 1:1).¹³⁴

To, že číslo 144 000 je symbolickým číslem a to zřejmě číslem plnosti, lépe pochopíme, když ho rozložíme na jeho násobky (12x12x10x10x10). **Dvanáct** – udává Boží uspořádání či vyvolení (např. dvanáct kmenů Izraele a dvanáct apoštolů); dvanáctka se objevuje dvakrát a číslo **dvě** udává zákonné potvrzení nějaké věci a také jednotu (např. Dt 17:6; Gn 2:24); **deset** – plnost věcí na zemi např. deset egyptských ran, deset přikázání, desátý díl z úrody jako daň); desítka se objevuje třikrát a **trojka** označuje důraz a také, že něco bude beze zbytku dokončeno (např. Lk 13:32, sestoupení Jahvovo na horu Sinaj třetího dne, vzkříšení Kristovo třetího dne). Tato čísla se v určité obměně opakují i v dalších kapitolách Zjevení, když popisují Boží lid a jeho město: Zj 4:4-5:14 (zde jsou sečtena čísla 12+12); 12:1 (pouze číslo 12); 20:4.6 (zde jsou vynásobena čísla 10x10x10); 21:12-21 (číslo 12 a pak ještě ve verši 16 čísla 12x10x10x10 a ve verši 17 opět vynásobená čísla 12x12). Navíc, tak jako se v některých verších objevují dvě čísla 12 (12+12 nebo 12x12), tak se objevují dva svědkové (Zj 11:4.10). Samotné číslo 10 se objevuje ještě v souvislosti se zkoušením Božího lidu (Zj 2:10).

4.4.5. Shrnutí

Kladem ve výkladu svědků Jehovových by mohlo být to, že by umožňoval celkem uspokojivou odpověď na otázku, kdo je Izraelem, ze kterého je 144 000 vybráno. Odpověď by zde byla jednoduchá, kdyby ji však Svědkové byli ochotni zastávat: Božím Izraelem jsou všichni křesťané (s nebeskou i pozemskou nadějí) a 144 000 jsou tou pomazanou a zapečetěnou nebeskou částí.

Myslím, že výchozí chybou v chápání svědků Jehovových je nedodržení i Svědky proklamované zásady zařazení textu do jeho historického i literárního kontextu.

¹³⁴ Více viz: Ökumenischer Taschenbuchkommentar zum NT, U. B. Müller, Die Offenbarung des Johannes, Gütersloher Verlaghaus, 1984, s. 178

Přestaneme-li totiž vidět celou 7. kapitolu jako odpověď na otázku vznesenou ve Zjevení 6:17 (v zatím posledním Překlada nového světa zní: „*kdo je schopen obstát*“ před zlobou Beránkovou a Boží?), jen těžko se dopracujeme k autorovu poselství. Tím se zdá být myšlenka, že je to nový Boží Izrael, křesťanská církev složená z těch, kdo nesmýšlí a nejednají jako tento svět, ale jako Bůh a Beránek, kdo má jako jediný před sebou budoucnost.

Těžko přijatelným důsledkem nauky o 144 000 jako o doslovném počtu je navíc to, že implikuje, že během celých křesťanských dějin skuteční křesťané téměř neexistovali či byli vzácným úkazem. Objevili se v prvním století, od druhého století až téměř do konce století devatenáctého jsou spíše výjimkou, pokud se vyskytli, zůstali převážně anonymní (až na pár mučedníků, kteří se snažili reformovat církev) a viditelně se objevují až s misijní činností C. T. Russella a jeho následovníků.

4.5. Zjevení 7:9-17 (Velký zástup)

Jde o klíčový text sloužící k podpoře nauky o pozemské naději pro většinu křesťanů. Sami svědkové Jehovovi přiznávají, že tento jejich pohled je svým způsobem novinkou, která však, podle nich, byla odhalována postupně již od 1. stol. n. l.

4.5.1. Text a poznámky

Zjevení 7:9-17 **9** Potom jsem viděl, hle, tak veliký zástup, že by ho nikdo nedokázal sečíst, ze všech ras, kmenů, národů a jazyků, jak stojí před trůnem a před tváří Beránkovou, oblečení v bílé roucho, palmové ratolesti v rukou. **10** A volali velikým hlasem: "Díky Spasiteli, Bohu našemu, sedícímu na trůnu, a Beránkovi." **11** A všichni andělé se postavili kolem trůnu, kolem starců i těch čtyř bytostí a padli před trůnem tváří k zemi, **12** klaněli se Bohu a volali: "Amen! Dobrořečení i sláva a moudrost, díky a čest i moc a síla Bohu našemu na věky věků. Amen!" **13** Jeden z těch starců na mne promluvil: "Kdo jsou a odkud přišli ti v bílém rouchu?" **14** I řekl jsem: „Pane můj, ty víš!“ A on mi řekl: „To jsou ti, kteří přišli z velikého soužení a vyprali svá roucha a vybělili je v krvi Beránkově. **15** Proto jsou před trůnem Božím a slouží mu v jeho chrámě dnem i nocí; a ten, který sedí na trůnu, bude jim záštitou. **16** Již nebudou hladovět ani žíznit, ani slunce nebo jiný žár jim neublíží, **17** neboť Beránek, který je uprostřed trůnu, je bude pást a povede je k pramenům vod života. A Bůh jim setře každou slzu z očí."

Sinajský rukopis ze 4. stol. n. l. dodává slova „na věky věků. Amen.“ (ejj touj aiwnaj twn aiwnwn\ amhn).

V Překladu nového světa z roku 2000 verš 10 zní: A neustále volají silným hlasem a říkají: „Za záchranu [vděčíme] svému Bohu, který sedí na trůnu, a Beránkovi.

V Překladu nového světa z roku 2000 verš 14 zní: Ihned jsem mu tedy řekl: „Můj pane, ty to víš.“ A řekl mi: „To jsou ti, kdo vycházejí z velkého soužení a vyprali svá roucha a vybilili je v Beránkově krvi.

4.5.2. Exegeze textu

V návaznosti na Zjevení 7:4-8 lze ještě dodat, že toto vidění je odlišené od předchozího úvodem nového vidění „*Potom jsem viděl ...*“ Ve vztahu ke Zjevení 7:1-8 se zde objevuje něco nového, co spočívá v časové následnosti obou scén. Zatímco se vize 144 000 ještě odehrává na zemi, velký zástup již stojí před Božím trůnem a před Beránkem, kteří jsou v nebi (Viz Zjevení 3:21, 4:2). To je doplněno zmínkou o tom, že již vyšli ze soužení konce časů jako ti, kdo obstáli v jeho těžkostech.¹³⁵

4.5.3. Výklad svědků Jehovových

V knize Svědkové Jehovovi – Hlasatelé Božího Království, ve které svědkové zachycují svojí historii, nacházíme ve 12. kapitole¹³⁶ pojednání o vývoji nauky o velkém zástupu. Podle svědků začíná vývoj této nauky již v prvním století, kdy křesťané sice očekávali, že budou jednou panovat s Ježíšem Kristem v nebi jako králové (Matouš 11:12; Lukáš 22:28-30), ale zároveň se dozvěděli, že jich bude jen „malé stádo“ (Lukáš 12:32). Kdo k němu má patřit a kolik příslušníků vlastně budu mít, měli poznat až později. Roku 36 n. l. jim bylo objasněno, že do tohoto malého stáda Kristových nebeských spolukráľů budou patřit nejen Židé, ale i pohané (Skutky 15:7-9; Efezským 3:5.6). O 60 let později jim bylo skrze Zjevení Janovo odhaleno, že ze země k nebeskému kralování bude vzato jen 144 000 osob (Zjevení 7:4-8, 14:1-3). Tuto naději pak sdílel i Charles Taze Russell, zakladatel a první prezident společnosti

¹³⁵ Více viz: Ökumenischer Taschenbuchkommentar zum NT, U. B. Müller, Die Offenbarung des Johannes, Gütersloher Verlaghaus, 1984, s. 181

¹³⁶ Svědkové Jehovovi – Hlasatelé Božího Království, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1993, s.159-171

Strážná věž a s ním a po něm až do poloviny třicátých let 20. století i většina svědků Jehovových.¹³⁷

Co se týče Charlese Russella a jeho druhů, věřili, že všichni praví křesťané mají pouze jedno povolání - nebeské. Ne všichni, kteří přijali Russellovy výklady Bible, jejichž přijetí bylo podle jeho názoru podmínkou k zařazení mezi 144 000, se však chtěli horlivě podílet na evangelizaci dalších lidí. Kvůli tomuto snažení, které bylo zvláště zaměřeno na členy ostatních křesťanských církví (dle Russella jim měla být předávána výzva ze Zjevení 18:4 o vyjití z „Babylóna“), začalo sice Badatelů přibývat, a i když věřili ve výkupné, byli ochotni vzdát se své lidské přirozenosti (aby se mohli stát duchovními tvory v nebi) a vedli poměrně vzorný křesťanský život, ne všichni projevovali patřičnou horlivost a obětavost. Právě takoví lidé byli tehdy považováni za velký zástup ze Zjevení 7:9.14, který vychází z velkého soužení, stojí před Božím trůnem a slouží Bohu. Tato skupina méně aktivních měla ve velkém soužení čelit zkouškám víry a ty měly skončit jejich smrtí. Pokud by zůstali věrní, měli být vzkříšeni k nebeskému životu, ale ne proto, aby panovali jako králové, nýbrž proto, aby zaujali místo před trůnem, což bylo chápáno jako druhořadé postavení (prvořadé postavení bylo, být králem). Také se domnívali, že „slavní muži starověku“, o kterých věřili, že během milénia (tisíciletého panování Krista a 144 000) budou sloužit na zemi jako knížata, snad obdrží na konci tohoto období také nebeský život (Žalm 45:16) (do nebe měli ostatně šanci odejít i všichni ostatní, kteří se od vybrání posledního ze 144 000 do začátku „času obnovy“ „zasvětili“ Bohu, tj. přijmou učení Badatelů Bible). Byl to, jak Svědkové dnes připouštějí, „do jisté míry pozůstatek názoru křesťanstva, že všichni, kdo jsou dobří, jdou do nebe“. Příležitost žít v obnoveném pozemském ráji měla být lidem nabídnuta „až potom, co celé malé stádo obdrží svou odměnu a plně započne věk milénia“ (nevím, zda malým stádem bylo již tehdy myšleno pouze 144 000, či zda to bylo 144 000 + slavní starověku + ti, kteří se do času obnovy zasvětili Bohu). Podle tehdejšího porozumění mělo být milénium časem „„obnovy všech věcí“, o němž se pojednává ve Skutcích 3:21“. Tehdy také měli být vzkříšeni mrtví, aby se i oni mohli těšit z pozemského ráje. „Bratři si představovali, že celé lidstvo (kromě těch, kdo byli povoláni k nebeskému životu) potom dostane příležitost zvolit si život. Podle jejich tehdejšího chápání to měla být doba, kdy bude Kristus na svém nebeském trůnu oddělovat lidi, jako pastýř odděluje ovce od kozlů. (Mat. 25:31–46) Poslušní, ať se narodili jako Židé, nebo jako pohané, se prokážou jako Pánovy „jiné ovce“. — Jan 10:16“ Po roce 1914, který je stále ještě považován za konec času pohanů, o kterých mluví Ježíš u Lukáše 21:24, věřili, že čas obnovy je velmi blízko a že tudíž tehdy žijící lidé mají šanci

¹³⁷ Více viz: Svědkové Jehovovi - Hlasatelé Božího Království, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1993, s.159

se ho dožít a postupně dosáhnout dokonalosti, budou-li poslušní, či rozhodnout o svém věčném zničení, budou-li vzpurní. V té době měl Kristus sedět na svém nebeském trůnu (podle Matouše 25:31-46) a na konci milénia měl proběhnout soud při němž měl Kristus oddělovat lidi jako pastýř odděluje ovce od kozlů.¹³⁸

V roce 1923 Však J. F. Rutherford předložil jiný pohled na tuto otázku. Odmítl myšlenku, že při rozdělování lidí na ovce a kozly jde o soud na konci milénia. Kristovými bratry podle tohoto nového chápání nejsou ani Židé z věku evangelia, ani lidé kteří projeví víru během milénia, ale Kristovi pomazaní bratři, zbytek ze 144 000, kteří žijí v době Kristovy přítomnosti a konce věků (Matouš 24:3), to je v chápání svědků Jehovových období od roku 1914. Ovcemi měli být lidé, kteří s radostí přijímali poselství o Království a pomáhali svědkům Jehovovým (tehdy ještě Badatelům Bible), ale přesto ještě zůstávali v ostatních křesťanských církvích.¹³⁹ Anglické vydání Strážné věže z 15.10. 1923 k Matoušovi 25:31-46 poznamenalo: „Ovce znázorňují všechny lidi z národů, kteří nejsou zplozeni duchem, ale jsou nakloněni ke spravedlnosti a *myšlenkově uznávají Ježíše Krista* jako Pána a těší se na lepší dobu pod jeho panstvím a doufají v ni.“¹⁴⁰ Rutherford také v tomto roce upřesnil dobu, ve které se má podobenství o ovčích a kozlech splňovat. Proč? „Zčásti proto, že podobenství naznačuje, že Královi bratři — alespoň někteří z nich — budou v té době stále ještě na zemi. Ze všech lidí mohou být pouze Ježíšovi duchem zplození následovníci opravdu nazváni jeho bratry. (Hebrejcům 2:10–12) Ti během Milénia nebudou na zemi, a proto jim lidé nebudou moci prokazovat dobro způsoby, které Ježíš popsal. (Zjevení 20:6)“¹⁴¹

V roce 1931 bylo na základě rozboru Ezechiela 9:4 ukázáno, že tito lidé vzdychají nad svými církvemi a odcházejí z nich a jsou označováni pro přežití. V roce 1932 následoval rozbor biblické zprávy o Jahuovi a Jonadabovi ze 2 Královské 10:15-28. Bylo vysvětleno, že Jonadab znázorňuje obrazně třídu ovcí, jež podporuje 144 000 a jež obdrží věčný život na zemi.¹⁴²

Až do roku 1935 nebyl však s touto třídou ovcí ztotožňován velký zástup ze Zjevení 7:9.10, protože se myslelo, že je druhotnou nebeskou třídou. O otázce velkého zástupu se hovořilo i počátkem roku 1935 při obědě v ústředí společnosti Strážná věž.

¹³⁸ Podrobněji viz: Svědkové Jehovovi - Hlasatelé Božího Království, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1993, s. 160-164

¹³⁹ Podrobněji viz: Svědkové Jehovovi - Hlasatelé Božího Království, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1993, s. 160-164

¹⁴⁰ Citát převzat ze: Strážná věž 15.5. 2001, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, s. 14

¹⁴¹ Strážná věž 1.2.1995, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, s. 12

¹⁴² Více viz: Svědkové Jehovovi - Hlasatelé Božího Království, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1993, s.164

Někteří tehdy nadhodili, že velký zástup je pozemská třída. Klíčem k vyjasnění této otázky se stalo Zjevení 7:15, kde je ukázáno, že velký zástup je před trůnem Božím a slouží mu veřejně a že poslouchá slova Ježíše a následuje je. Na washingtonském sjezdu v roce 1935, poté co J. F. Rutherford během své přednášky požádal přítomné: „Ať prosím vstanou všichni, kdo mají naději, že budou věčně žít na zemi“, vstala více než polovina přítomných. Velký zástup byl na světě. V téže době pak začalo být jasné i to, že velký zástup patří mezi „jiné ovce“ z Jana 10:16. Jsou jím „věrně oddáni Boží služebníci, kteří přežijí Armagedon s vyhlídkou na věčný život na zemi, kde bude obnoven rajský stav.“¹⁴³

V roce 1936 shrnul nauku ohledně velkého zástupu druhý prezident společnosti Strážná věž J. F. Rutherford:

„Až doposud nepodařilo se tvorům, kteří slouží Bohu na zemi, aby přesně zjistili, kdo jest veliký zástup. Nyní však vidíme, že veliký zástup nemohl být ztotožňován následovníky Krista Ježíše před příchodem Páně do chrámu. Jan byl zřejmě na rozpacích, když o totožnosti velkého zástupu kladl tuto otázku. Nebyl by se tázal na věc, která mu byla známa; a kdyby třída Janova byla věděla, tak by také nebyla kladla v posledních letech otázky o tom.

... Otázka ve verši třináctém je zřejmě dána proto, protože ostatek nemůže viděti, že by se obraz o velikém zástupu vztahoval na 144.000 údů těla Kristova jako celek nebo na některou jeho část; dále, že poloviční odevzdanost k Bohu kdekterého zástupu by byla nesouladem. Kdyby ostatek byl sebe sama spatřil ve velikém zástupu, nebyl by kladl zde sepsané otázky.

... Okolnost, že tato otázka byla dána starším, ukazuje, že o této otázce nemohlo býti dříve rozhodnuto, než shromáždění Jehovovo dospělo k vyspělosti v Kristu. Tato doba je naznačena očištěním chrámu neb svatyně, což se nestalo před rokem 1932. (Daniel 8:14) Teprve tehdy porozuměl ostatek, co to znamená ve skutečnosti, býti pravým starším;¹⁴⁴ a teprve poté je rozhodnuto o otázce, kdo jest velikým zástupem. Že v organizaci Boží měl jednou býti veliký zástup, bylo spatřeno již dlouho předtím; otázce o totožnosti velkého zástupu a jeho původu nebylo však porozuměno, neboť jinak by tato otázka nebyla vůbec dána.

... „Kdo jsou tito a odkud přijdou?“ Po dobu několika let porozuměl lid Boží tomu tak, že existuje velký zástup duchovně zplozených osob, které jsou údy církvi neb náboženských soustav, kde se také

¹⁴³ Více viz: Svědkové Jehovovi – Hlasatelé Božího Království, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1993, s.166-170

¹⁴⁴ Co tak převratného se stalo v roce 1932? Vydáním článků ve Strážných věžích č. 12, 1932 a č. 1, 1933 s názvem „Jehovova organizace“ byla zrušena každoroční sborová volba starších a diakonů. (Viz: Svědkové Jehovovi – Hlasatelé Božího Království, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1993, s. 212-214, 218-219, 637-639). K vyspělosti v Kristu a k nastolení pravého staršovství a tím zřejmě i k očištění chrámu došlo v r. 1932, kdy svědkové Jehovovi pochopili, že pravým starším není volený starší, neochotně se podílející na evangelizaci veřejnosti, ale starší jmenovaný vedením společnosti, který horlivě pracuje v poli. Jedině takový starší může sloužit v chrámě a pouze se jmenovanými staršími je možno obdržet správnou odpověď o totožnosti velkého zástupu. J. F. Rutherford k tomu poznamenává: „Starší v organizaci Boží jsou tací, kteří byli uvedeni v chrám a kteří Pánem byli pomazáni; jsou proto ve skutečnosti staršími neb dospělými v Kristu.“ (J. F. Rutherford, Bohatství, Watchtower Bible and Tract Society, Brooklyn, N. Y., U.S.A., Bern 1936, s. 105)

nalézají. Tito, že jsou vězni těchto soustav, že z těchto organizací musí ještě vyjít a zaujmouti postavení na straně Páně proti těmto soustavám, čímž veliký zástup bude postižen velkým soužením a utrpením. Po dobu několika let hledal ostatek v církevních soustavách po takových lidech; avšak až do dnešního dne je nespáčil. Možná opravdu říci, že se osoby, nalézající se v církevních soustavách (které soustavy souhlasí s ostatními částmi organizace satanovy) jsou duchovně zplozeni a že skutečně milují Boha; že tam zůstanou pouze do Armageddonu a že pak, jakmile budou k tomu přinuceni, se postaví na stranu Boží? Toto se zdá být neslučitelným s Božím spravedlivým zákonem.

... jest velký zástup platně stanoven jako třída, která není duchovně zplozena, již naděje nesměřuje k dosažení místa v nebi, nýbrž která důvěřuje v Pána a doufá ve věčný život jako dar milosti Jehovy Boha skrze Ježíše Krista, našeho Pána.

... Dříve bylo mylně myšleno, že veliký zástup je duchovně zplozeným zástupem, jehož údové zanedbali své přednosti a se zdráhali, zúčastnit se služby Páně, kteří však vzdor tomu vyhlíželi a očekávali, že na smrtelné posteli jim Jehova bude žehnati pro jejich lítost.

... Právě-li někdo, že veliký zástup je sice třídou lhostejnou, že však Bůh jí prokáže pro její malou víru milosrdenství, vzav ji konečně do nebe, činí takto bez oprávnění Písma svatého.¹⁴⁵

A současný pohled?

„Pak je tady „velký zástup“ popsán v 7. kapitole Zjevení; tito lidé nepatří ke 144 000 „zapečetěných“, nebyli zplozeni duchem, a nemají proto ‚závdavek‘ ducha. (Ef 1:13, 14; 2Ko 5:5) Jsou popsáni jako lidé, kteří vycházejí ‚z velkého soužení‘, protože ho přežili; zdá se tedy, že ke shromažďování této skupiny dochází v posledních dnech, krátce před oním soužením. Tito lidé jsou spravedliví na základě víry a byli oblečeni do bílého roucha, které vyprali v Beránkově krvi. (Zj 7:1, 9–17) Jako třída nebudou muset být vzkříšeni, ale věrní jednotlivci, kteří patří do této skupiny a zemřou před velkým soužením, v Božím ustanoveném čase vzkříšeni budou.“¹⁴⁶

„Členové velkého zástupu nejsou účastníky nové smlouvy. Jsou však ve společenství s Božím Izraelem a žijí s jeho členy v jejich ‚zemi‘. (Izajáš 66:8) Je proto rozumné říci, že i členové velkého zástupu se dostali pod Jehovovu nezaslouženou laskavost a pod zákon vůči Kristu. I když nejsou účastníky nové smlouvy, mají z ní *prospěch*. ... Jiné ovce se také chápou nové smlouvy, jako se cizinci ve starověku chápali smlouvy Zákona. Jakým způsobem? Ne tím, že by se tito lidé stali účastníky nové smlouvy, ale tím, že se podřizují zákonům, které jsou s ní spojeny, a tím, že mají prospěch z jejich opatření. (Srovnej Jeremjáš 31:33, 34.) Jiné ovce, stejně jako jejich pomazaní společníci, mají Jehovův zákon napsaný ‚ve svém srdci‘. Hluboce milují a dodržují Jehovova přikázání a zásady. (Žalm 37:31; 119:97) Podobně jako pomazaní křesťané i oni znají Jehovu. (Jan 17:3) ... A na základě prolité Ježíšovy ‚krve smlouvy‘ Jehova také odpouští jiným ovcím jejich provinění. (Matouš 26:28; 1. Jana 1:9; 2:2) Bůh

¹⁴⁵ J. F. Rutherford, Bohatství, Watchtower Bible and Tract Society, Brooklyn, N. Y., U.S.A., Bern 1936, s. 275–277, 285–287, 292

¹⁴⁶ Hlubší pochopení Písma, Svazek 2, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1998, s.1101

je nepřijímá za vlastní jako duchovní syny, jako je to v případě 144 000. Bůh je však prohlašuje za spravedlivé a to v tom smyslu, jako byl Abraham prohlášen za spravedlivého jakožto Boží přítel. (Matouš 25:46; Římanům 4:2, 3; Jakub 2:23)¹⁴⁷

4.5.4. Polemika

Opět je zde nutné vzít v úvahu několik skutečností:

a) Skupina musí být identifikována jako **křesťané**, protože podle Zjevení 7:14 „*vyprali svá roucha a vybělili je v Beránkově krvi*“.

b) Sousedství „*veliký zástup, že by ho nikdo nedokázal spočítat*“ musí být chápána jako antická hyperbola pro velké množství lidí.¹⁴⁸

Komentátoři vykládají velký zástup několika způsoby:

1) Velký zástup jako **křesťanští mučedníci**. Pro to hovoří svědectví křesťanských pisatelů, kteří dosvědčují, že mučedníků pro křesťanskou víru bylo velmi mnoho. Vyjít z velkého soužení pak znamená jejich smrt, což dosvědčuje jejich odměna v podobě postavení před Božím trůnem.

2) Velký zástup jako **křesťané z pohanů**. Tento pohled zastávají hlavně ti, kdo považují 144 000 za ostatek Židů, nebo židovské křesťany. Podporován je především prohlášením o tom, že jsou „*ze všech ras, kmenů, národů a jazyků*“. To však nemusí automaticky vylučovat Židy. Nedostatkem tohoto tvrzení je, že by vylučoval pohanské křesťany z označení Boží pečeti, což by znamenalo, že i na ně dopadají stejné Boží rány jako na nevěrné lidstvo, že mezi nimi a bezbožnými lidmi nedělá Bůh žádný rozdíl.

3) Velký zástup jako **všichni křesťané**, Židé i nežidé, mučedníci i nemučedníci. Tento pohled zastává většina komentátorů. Mluví pro něj to, že velký zástup je popsán jako „*ti, kteří vyprali svá roucha a vybělili je v krvi Beránkově*“, což je metafora pro usmiřující smrt Ježíše Krista, ukazující, že velký zástup se skládá z křesťanů. Není zde však nutné předpokládat, že všichni jsou mučedníky. Také není nutné vylučovat Židy ze „*všech ras, kmenů, národů a jazyků*“.

4) Velký zástup jako **Židé z diaspory**. Opírá se o předpoklad, že Zjevení 7 je založeno na židovské tradici a na její následné křesťanské redakci (šlo by především o verše 10 a 14). Lidé ze „*všech ras, kmenů, národů a jazyků*“ by byli Židé, kteří žili mezi

¹⁴⁷ Strážná věž 1.2. 1998, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, s. 19-20

¹⁴⁸ Více viz: Word Biblical Commentary, D. E. Aune, Revelation 6-16, T. Nelson Publishers, USA, s. 445

pohany a mluví jejich jazykem a jsou odsud shromažďováni. Josephus píše o „nespočetných miriádách jejichž počet nemůže být zjištěn“ (Židovské starožitnosti 11:133), nadsázka, kterou mohl převzít i autor Zjevení. Proti tomu mluví to, že Zjevení 7:9-17 má znaky křesťanské originality svého autora.

5) **Velký zástup jako všichni křesťané, kteří zemřeli**, ať již přirozeně či mučednický, před dokončením všech eschatologických událostí, které jsou ukončeny vítězstvím Beránka a jeho věrných (Zjevení 17:14). Tato skupina nemůže reprezentovat všechny křesťany, neboť 144 000 stále ještě žije na zemi pod Boží ochranou. Jde o pohled do budoucnosti, zdůrazňující nebeskou odměnu zakoušenou těmi kdo vytrvali až do smrti.

Většina komentátorů považuje tuto scénu za budoucí eschatologické vyústění dějin. Další pohled je, že se scéna zaměřuje na odměnu těch křesťanů, kteří zemřou před příchodem Krista, během období, ve kterém jsou ještě oddělena nebesa a země. Jiný pohled míní, že vidění spojuje přítomnost ve verších 9-15b s eschatologickým vyústěním ve verších 15c-17. A ještě jiný pohled v této scéně vidí alegorii na křesťanský život v němž převládá radostné vědomí Boží přítomnosti a slávy.¹⁴⁹

Přidal bych ještě jeden pohled v němž je **velký zástup částí 144 000**, přičemž 144 000 je symbolické číslo značící plnost všech křesťanů. Velkým zástupem jsou všichni ti ze 144 000 (Božího Izraele, církve), kteří zakoušeli, zakoušejí či budou zakoušet pronásledování pro svojí víru a vytrvají. Jan se o nich zmiňuje ještě zvlášť (poté co je zahrnul do 144 000), aby jim dodal povzbuzení a ujistil, že nepřijdou o svou nebeskou odměnu. Nemyslím si, že je nutné, aby velký zástup byl početně větší než 144 000, protože Nový zákon považuje za velký zástup i daleko menší počet lidí (viz Matouš 15:33.37.38 /4 000 lidí/; Marek 8:1.9 /4 000 lidí/; Lukáš 5:29 /lidé, kteří se vešli do jednoho domu/, 6:17 /Ježíšovi učedníci/; Skutky 6:7 /kněží, kteří přijali křesťanství/).

Ve verši 9 nacházíme opět formuli uvádějící nové vidění. Místem tohoto vidění však už není země, ale opět, jako v kapitolách 4 a 5 nebeský trůnní sál. Přesto však je bezprostředním pokračováním veršů 1-8, neboť odhaluje to budoucí následek právě popsaného zapečetění. Zapečetění sice dává záruku spásy, nikoli však ochranu před těžkostmi na zemi. Utrpení a těžkosti spojené s tímto věkem, skončí pro Boží lid až v budoucnu. Zachráněný Boží lid je tu označen stejným obratem jak ve Zjevení 5:9. Jestliže ve Zjevení 7:4-8 šlo o teologické určení totožnosti Božího lidu jako Izraele čase konce, zde jde o empirický popis původu křesťanů. Zde i tam se jedná o stejný okruh

¹⁴⁹ Více viz: Word Biblical Commentary, D. E. Aune, Revelation 6-16, T. Nelson Publishers, USA, s. 445-447

lidí. Již v číslo 144 000 se objevilo pro tehdejšího člověka nespočítatelné množství; zde se objevuje v jiné podobě znovu. Boží lid zde stojí v bezprostřední blízkosti Božího trůnu – nic ho již nedělí od toho, komu patří. Jako vnější znak svého spasení mají oblečena bílá roucha (srov. 6:11) a mají v rukou palmové ratolesti, znak radosti nad vydobytým vítězstvím (1 Mak 13:51; 2 Mak 10:7). Píseň, kterou zpívají, je písní vítězství, která má starozákonní podobu vyjadřující, že pouze u Jahva je spása (viz např. Ž 3:9, 38:23, 42:12, 43:5; Jonáš 2:10).¹⁵⁰

Otázka ve v. 14 ohledně toho „kdo“ a „odkud“ může mít didaktický charakter, který má dotazovanému připomenout jeho neúplné poznání a má mu zdůraznit zvláštní význam toho, co vidí. Je možné, že za vzor této scény posloužil Ezechiel 37:3.4. Když starší na svojí otázku odpovídá, obrací pozornost od přítomné situace církve k budoucímu dokonání spásy. Tato situace je označena jako „velké soužení“ (srovnej 3:10), což znamená tělesné a duchovní ohrožení těch, kteří patří Bohu. Slova o vybilení rouch v Beránkově krvi zřejmě poukazují na křest (viz např. 1 Petra 1:2; Hebrejcům 9:14; 1 Jana 1:7; Efezským 5:26; Jan 15:3). Těm, kteří v tomto velkém soužení zachovají věrnost, je přislíbena neomezené společenství s Bohem. Budou stát společně s ostatními nebeskými bytostmi před Božím trůnem a budou se účastnit na jeho věčném uctívání. Zřetelně zde zaznívají slova starozákonního slibu z Izajáše 49:10 a 25:8.¹⁵¹

VELKÝ ZÁSTUP – V NEBI NEBO NA ZEMI?

Nejdříve dvě věcné poznámky: 1) Slovo o` qro,noj „trůn“ (s určitým členem) slouží jako opis Božího jména (viz též Zjevení 4:10, 8:3). 2) Bílá roucha, která má na sobě velký zástup, se nosila při slavnostech. Palmové ratolesti byly v antickém světě symbolem vítězství. Užívaly se také při slavnosti stánků (sukot).¹⁵²

„Členové „velkého zástupu“ se odlišují od 144 000 příslušníků duchovního Izraele, o nichž se v téže kapitole Zjevení mluví dříve. Jan ve svém vidění nespatriil tento „velký zástup“, jako by byl v nebi. To, že „stojí před trůnem“ (řecky *enópion tú thronú*, „na dohled trůnu“) Boha, nevyžaduje, aby byli v nebi. Jejich postavení je prostě „na dohled“ Boha, který nám říká, že z nebe pozoruje lidské syny. (Zjev.

¹⁵⁰ Více viz: Zürcher Bibelkommentare, J. Roloff, Theologischer Verlag Zürich, 1987, s. 90–91

¹⁵¹ Více viz: Zürcher Bibelkommentare, J. Roloff, Theologischer Verlag Zürich, 1987, s. 91–92

¹⁵² Více viz: Word Biblical Commentary, D. E. Aune, Revelation 6–16, T. Nelson Publishers, USA, s. 467–468

7:9; Žalm 11:4; srovnej Žalm 100:1, 2; také Lukáše 1:74, 75 a Skutky 10:33, *Meziřádkový překlad Království.*) Stejně tak není nutné, aby „všechny národy“ byly v nebi, aby mohly být před Kristovým trůnem (doslova „před ním“), jak je popsáno u Matouše 25:31, 32. Skutečnost, že „velký zástup, který žádný člověk nemohl sečíst“, není nebeská třída, ukazuje srovnání se Zjevením 7:4–8 a 14:1–4, kde je zjeven přesný počet těch, kteří jsou vzati ze země, aby byli v nebi.“¹⁵³ „Ve Zjevení 14:1-3 není řečeno, že „velký zástup“ je na hoře Sión s Beránkem Božím. Toto vidění tedy vylučuje, že by byli na nebeské hoře Sión.“¹⁵⁴

„Apoštolu Janovi bylo řečeno, že velký zástup jsou ti, kteří „vycházejí z velkého soužení“. (Zjev. 7:9–14) Rozumíme tomu, že Zjevení 7:14–17 se vztahuje na osoby, které se dnes staví na Boží stranu, přijímají Kristovu krev a přežijí, až nynější systém věcí skončí ve „velkém soužení“.

Zjevení říká, že „vyprali svá roucha v Beránkově krvi, nehladoví a nežízni již a nebije na ně slunce“ a „Bůh setře každou slzu s jejich očí“. Tato slova nelze brát v doslovném, tělesném smyslu. Proč ne? Vždyť přece nevyprali své roucho v doslovné Kristově krvi. A příležitostně cítí hlad a žízeň, jako je cítil i dokonalý člověk Ježíš. (Luk. 4:2; Jan 4:7, 8; 19:28, 29) Prvotní uplatnění Zjevení 7:14–17 musí být tedy symbolické čili duchovní.

Tyto verše vysvětluje kniha „Potom je ukončeno Boží tajemství“, strany 207, 208, angl. Ukazuje, že velký zástup nyní nehladoví a nežízni duchovně; živí se Božím slovem a podílí se na službě Bohu, což mu může být jako pokrm a nápoj, stejně jako tomu bylo u Ježíše. (Jan 4:32–34) Necítí žár Boží nelibosti a ani jej nepocítí během velkého soužení. Také již nepláče (jako snad dříve) nad tím, že nezná Boha nebo že k němu má špatný vztah. V tomto smyslu již Bůh „setřel každou slzu s očí“.

Ale později, ve Zjevení 21:3, 4, jsme ujištěni, že po velkém soužení a ustanovení nového spravedlivého systému zakusí věrní lidé tělesná požehnání, mezi která bude patřit zánik truchlení, křiku a bolesti. Potom již skutečně nepotečou žádné slzy bolesti, zklamání a hoře.“¹⁵⁵

Pokud by velký zástup neměl pocítit žár Boží nelibosti, musel by být zapečetěn andělem na svém čele (Zjevení 7:1-4). Ten, kdo totiž tuto pečeť nemá, dostává od Boha trestající rány (Zjevení 9:4). Pokud by takovou pečeť měl, patřil by mezi 144 000 a podle chápání svědků Jehovových by nemohl být členem velkého zástupu. Obě tvrzení nelze najednou udržet. Buď má někdo na čele Boží pečeť a je uchráněn trestů od Boha a patří tak mezi 144 000, nebo pečeť nemá a pak je trestán jako ostatní bezbožní lidé a nelze o něm mluvit, jako o někom, kdo nepociťuje Boží nelibost.

¹⁵³ Sjednocení v uctívání jediného pravého Boha, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1991, s.104

¹⁵⁴ věčný život ve svobodě Božích synů, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., USA, 1972 (anglicky 1966), s. 342

¹⁵⁵ Strážná věž 1.5.1983, Wachturm Bibel- und Traktat-Gesellschaft, Wien, s. 32

Chtěl bych zde upozornit, že svědkové v roce 2002 učinili malou změnu v pohledu na místo služby velkého zástupu. Podle mne řekli sice „a“, neřekli však již „b“:

„Ve které části Jehovova chrámu prokazoval v Janově vidění „velký zástup“ posvátnou službu Bohu? (Zjevení 7:9–15)

Logicky lze říci, že velký zástup uctívá Jehovu na jednom z pozemských nádvoří jeho velkého duchovního chrámu, konkrétně na místě, které odpovídá vnějšímu nádvoří Šalomounova chrámu.

V minulosti se uvádělo, že velký zástup je na místě, jež je duchovní obdobou neboli protiobrazem Nádvoří pohanů, které existovalo v Ježíšově době. Byl však proveden další výzkum, při němž se ukázalo nejméně pět důvodů, proč tomu tak není. Za prvé, některé charakteristické rysy Herodova chrámu nemají odpovídající protiobraz v Jehovově velkém duchovním chrámu. Například v Herodově chrámu bylo Nádvoří žen a Nádvoří Izraele. Na Nádvoří žen mohli vstoupit muži i ženy, ale na Nádvoří Izraele měli přístup jen muži. Při uctívání na pozemských nádvořích Jehovova velkého duchovního chrámu nejsou od sebe muži a ženy odděleni. (Galat'anům 3:28, 29) V duchovním chrámu tedy není žádná doba Nádvoří žen a Nádvoří Izraele.

Za druhé, chrámy, jejichž architektonický plán pocházel od Boha, totiž chrám Šalomounův a chrám, který ve vidění spatřil Ezekiel, neměly žádné Nádvoří pohanů. Takové nádvoří neměl ani chrám, který obnovil Zerubbabel. Není tedy důvod se domnívat, že by Nádvoří pohanů mělo mít nějakou úlohu v Jehovově velkém duchovním chrámovém uspořádání pro uctívání, zejména vezmeme-li v úvahu následující, tedy třetí, okolnost.

Nádvoří pohanů vybudoval král Herodes, který byl Edomita. Chtěl se touto stavbou proslavit a získat přízeň Říma. Herodes začal s obnovováním Zerubbabelova chrámu asi v roce 18 nebo 17 př. n. l. Dílo *The Anchor Bible Dictionary* o tom říká: „Klasický vkus západního císařského impéria [Říma] ... vyžadoval, aby chrám byl větší, než bývaly chrámy ve srovnatelných velkých městech na východě.“ Rozměry samotného chrámu však již byly dány. Tento slovník vysvětluje: „Samotný chrám sice měl mít tytéž rozměry jako chrámy předcházející [Šalomounův a Zerubbabelův], ale Chrámová hora poskytovala svou rozlohou neomezené možnosti.“ Herodes proto přistavěl část, které se v dnešní době říká Nádvoří pohanů, a tím chrámové území rozšířil. Proč by měla stavba takového původu mít nějaký protiobraz v uspořádání Jehovova duchovního chrámu?

Za čtvrté, na Nádvoří pohanů mohl vstoupit téměř každý — slepí i chromí lidé a také neobřezaní pohané. (Matouš 21:14, 15) Je pravda, že toto nádvoří sloužilo mnoha neobřezaným pohanům k tomu, aby mohli přinášet oběti Bohu. A právě zde Ježíš několikrát oslovil zástupy a dvakrát odtud vyhnal směnárníky a obchodníky a řekl jim, že zneuctili dům jeho Otce. (Matouš 21:12, 13; Jan 2:14–16) Dílo *The Jewish Encyclopedia* však uvádí: „Přesně vzato, toto vnější nádvoří nebylo částí Chrámu. Jeho půda nebyla posvátná a mohl tam vstoupit každý.“

Za páté, řecké slovo (*hi-e-ron'*), které se překládá slovem „chrám“ a používá se ve spojitosti s Nádvořím pohanů, „se vztahuje na celý komplex, ne výslovně jen na chrámovou budovu samotnou,“ vysvětlují autoři Barclay M. Newman a Philip C. Stine v díle *A Handbook on the Gospel of Matthew*. Naproti tomu řecké slovo (*na-os'*), které se v Janově vidění velkého zástupu překládá také jako „chrám“,

je konkrétnější. Ve spojitosti s jeruzalémským chrámem se obvykle vztahuje na Svatou svatých, na chrámovou budovu nebo na prostory chrámu. Někdy se překládá slovem „svatyně“. (Matouš 27:5, 51; Lukáš 1:9, 21; Jan 2:20)

Členové velkého zástupu projevují víru v Ježíšovu výkupní oběť. Jsou duchovně čisti, protože „vyprali svá roucha a vybělili je v Beránkově krvi“. Jsou tudíž prohlášeni za spravedlivé a mají naději, že se stanou Božími přáteli a přežijí velké soužení. (Jakub 2:23, 25) V mnoha směrech se podobají proselytům v Izraeli. Ti se podřizovali smlouvě Zákona a uctivali Boha společně s Izraelity.

Tito proselyté ovšem nesloužili na vnitřním nádvoří, kde své povinnosti vykonávali kněží. A pokud jde o Jehovův velký duchovní chrám, členové velkého zástupu nejsou na jeho vnitřním nádvoří, neboť toto nádvoří znázorňuje dokonalý, spolehlivý stav těch členů Jehovova ‚svatého kněžstva‘, kteří jsou jakožto Boží synové pomazáni duchem a jsou dosud na zemi. (1. Petra 2:5) Ale jak řekl nebeský starší Janovi, členové velkého zástupu jsou skutečně v chrámu, a ne mimo areál chrámu na nějakém duchovním Nádvoří pohanů. Je to skutečně velká výsada! A důrazně tím je ukázáno, že každý z nich si musí uchovávat duchovní a morální čistotu, a to neustále.“¹⁵⁶

Tak nevím, co si o tom mám myslet. Slovo „naos“ se sice ve „spojitosti s jeruzalémským chrámem obvykle vztahuje na Svatou svatých, na chrámovou budovu nebo na prostory chrámu. Někdy se překládá slovem „svatyně.“, přesto se však svědkové Jehovovi zdráhají říci, že velký zástup slouží ve svatyni či v prostorách chrámu (kde směli sloužit pouze kněží). Svědkové zde také ignorují fakt, že z „z každého kmene a jazyka a lidu a národa“ (Zjevení 5:9 v Překladu nového světa z roku 2000), které koupil Bohu Beránek, udělal „království a kněze našemu Bohu“ (Zjevení 5:9 v Překladu nového světa z roku 2000). Lidé „z každého kmene a jazyka a lidu a národa“ (téměř doslovná formulace, jak ji nacházíme i ve Zjevení 7:9 o velkém zástupu) jsou tedy kněžími a jako takoví mají právo sloužit ve svatyni (v „naos“).

VELKÝ ZÁSTUP A 144 000

„Názor, že 144 000 zapečetěných jsou členové křesťanského sboru v době, kdy jsou na zemi, zatímco „velký zástup“ jsou vzkříšení křesťané v nebesích, není v souladu s dalšími zmínkami o 144 000, které jsou ve 14. kapitole Zjevení. Zde je těch 144 000 s Beránkem na „hoře Sion“. Apoštol Pavel v Hebrejcům 12:18–24 staví proti sobě zážitky Izraelitů u pozemské hory Sinaj se zážitky křesťanů, kteří se „přiblížili . . . k hoře Sion a k městu živého Boha, k nebeskému Jeruzalému a k myriádám andělů ve všeobecném shromáždění a ke sboru prvorozených, kteří byli zapsáni v nebesích“. Ačkoli Zjevení 14:3

¹⁵⁶ Strážná věž 1.5. 2002, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, s. 30–31

říká, že těch 144 000 ,bylo koupeno ze země‘ , kontext je zobrazuje ne na zemi, ale s nebeským Beránkem Ježíšem Kristem v nebi. (Zj 14:3, 4) Tím je vyloučen názor, že 144 000 představuje křesťanský sbor na zemi a že „velký zástup“ představuje tutéž skupinu v nebi.

Způsob, jakým apoštol Jan uvádí své vidění „velkého zástupu“, navíc ukazuje, že mezi „velkým zástupem“ a 144 000 zapečetěnými je jasný rozdíl. Jan říká: „Potom [po popisu 144 000 zapečetěných] jsem viděl, a pohledme, velký zástup, který žádný člověk nemohl sečíst.“ (Zj 7:9) Jan tudíž uvádí „velký zástup“ jako oddělený celek a dělá jednoznačný rozdíl mezi konkrétním počtem těchto 144 000 a nespočetným „velkým zástupem“. Odlišují se také tím, že nejsou ,ze synů Izraele‘ , ale ze všech národů, kmenů, lidí a jazyků. Nestojí ,s Beránkem‘ jako těch 144 000 ve Zjevení 14:1, ale „před Beránkem“. Všechny tyto skutečnosti svědčí pro to, že „velký zástup“ je oddělený a odlišný od 144 000 zapečetěných.“¹⁵⁷

Chtěl bych připomenout, že 144 000 stojí podle Zjevení 14:1 na hoře Sión. Zjevení neříká že by tato hora byla v nebi a neříká ani, že by taková hora existoval v nebeském Jeruzalémě (Hebrejcům 12:22), či novém Jeruzalémě, který má, podle Zjevení 21:2 „sestoupit z nebe od Boha. Ani kontextově ani jazykově není nutné, aby 144 000 bylo ztotožněno s těmi, kteří zpívají novou píseň v nebi (bližším podmětem tu jsou naopak pěvci hrající na své harfy). Navíc, nemusí-li být velký zástup na to aby mohl být „před trůnem“ v nebi, proč by tam muselo být 144 000?

Ke jménu Sión svědkové Jehovovi poznamenávají:

„Vzhledem k tomu, že David jako Boží pomazaný panoval ze Sionu, Jehova Bůh řekl: „Já, ano já jsem nastolil svého krále na Sionu, své svaté hoře.“ (Ža 2:6) Pro Jehovu se Sion stal mimořádně svatou horou tehdy, když tam dal David přenést posvátnou Truhlu. (2Sa 6:17) Později se označení „Sion“ vztahovalo na celý areál chrámu na hoře Moria (kam byla Truhla přenesena za Šalomounovy vlády) a toto označení se pak vlastně vztahovalo na celé město Jeruzalém. (Srovnej Iz 1:8; 8:18; viz heslo HORA SETKÁNÍ.) Truhla byla spojována s Jehovovou přítomností (2Mo 25:22; 3Mo 16:2) a Sion byl symbolem nebeských skutečností, a proto se o Sionu mluví jako o místě, kde přebývá Bůh (Ža 9:11; 74:2; 76:2; 78:68; 132:13, 14; 135:21), a jako o místě, odkud přichází pomoc, požehnání a záchrana. (Ža 14:7; 20:2; 50:2; 53:6; 134:3)¹⁵⁸

Chtěl bych zde zdůraznit myšlenku, že „Později se označení „Sion“ vztahovalo na celý areál chrámu na hoře Moria“ a že „toto označení se pak vlastně vztahovalo na celé město Jeruzalém“. Pokud tedy jméno Sión může zahrnovat i chrám, pak se 144 000 a velký zástup

¹⁵⁷ Hlubší pochopení Písma, Svazek 2, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1998, s. 1035

¹⁵⁸ Hlubší pochopení Písma, Svazek 2, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1998, s. 663

vlastně nacházejí na tomtéž místě, neboť 144 000 se podle Zjevení 14:1 nachází s Beránkem na hoře Sión (která zahrnuje i chrám) a velký zástup podle Zjevení 7:15 prokazuje Bohu „*dnem i nocí posvátnou službu v jeho chrámu*“, tedy na hoře Sión. 144 000 i velký zástup se tedy nacházejí na Siónu. Podobní si jsou i v následování Beránka. Jedině pokud velký zástup následuje Beránka, bude ho Beránek moci „*pást a povede je k pramenům vod života*“ (Zjevení 7:17). O 144 000 je řečeno, že „*neustále následují Beránka, ať jde kamkoli*.“ (Zjevení 14:4). Když „*kamkoli*“, tak i k pramenům vod života, kam ho následuje i velký zástup.

„Pozoruhodná věc odlišující 144 000, kteří byli „koupení“, od „velkého zástupu“ v bílých rouchách, je to, co je označeno jako „pečeť živého Boha“. 7. kapitola Zjevení, která pojednává jak o 144 000 duchovních izraelitů, tak i o „velkém zástupu“, ukazuje, že pouze 144 000 má „na svých čelech“ označení touto „pečetí“, což znamená, že jsou „otroky našeho Boha“. To naznačuje, že je také rozdíl v jejich ustanoveném postavení v Božím konečném uspořádání, pokud jde o nebe a zemi. Je tomu tak, i když všichni jsou uvedeni do stavu, v němž jsou zachráněni, protože jak „velký zástup“, tak i 144 000 přijímá Ježíše Krista jako „Božího Beránka, který snímá hříchy světa“. (Jan 1:29, 36; 1. Jana 2:1, 2) Tak ti, kteří patří k „velkému zástupu. . . , vyprali svá roucha a vybělili je v Beránkově krvi“. (Zjev. 7:9, 14)¹⁵⁹

Pokud opět zařadíme 7 kapitolu do jejího kontextu, nabízí se jiné vysvětlení. Kapitola o 144 000 a velkém zástupu se nachází mezi hrůzami šesti pečeti v kapitole 6 a otevřením sedmé pečeti v kapitole 8. Tvoří tedy určité intermezzo, které má dát odpověď na otázku položenou na konci šesté kapitoly (Zjevení 6:17) lidmi zakoušejícími Boží trest: „*protože přišel velký den jejich zloby, a kdo je schopen obstát?*“ (Překlad nového světa, 2000). Kdo je tedy schopen obstát pře Bohem? Pouze ten, kdo má na čele Boží pečeť. Přestože tato pečeť sice chrání před Božím trestajícím soudem, nechrání zřejmě před pronásledováním pro víru, které působí tento svět (viz kapitoly 11 - 13). To například zažívali především křesťané v Malé Asii. Sedmá kapitola chce proto povzbudit nejen celou církev (144 000), ale i její pronásledovanou část, velký zástup pronásledovaných pro víru, jejichž počet však není přesně znám a v dobách chaosu a násilí ani není možné ho přesně stanovit. Ten ze 144 000, kdo se octne v pronásledování pro víru však může mít jistotu, že zachová-li víru, zvítězí, obdrží svojí odměnu. Již nic ho nebude oddělovat od Boha a Beránka. Všechna jeho utrpení i smrt definitivně skončí. Je zřejmé, že Jan musel z celé církve vzhledem k situaci vytknout tuto skupinu pronásledovaných, aby i ji jmenovitě ujistil, že ani velké pronásledování, které (možná na rozdíl od jiných křesťanů) prožívají, nic

¹⁵⁹ Strážná věž 1.6.1981, Wachturm Bibel- und Traktat-Gesellschaft, Wien, s. 20

nezmění na jejich budoucím údělu. Právě konkrétně oni potřebovali takové ujištění více než druzí.

VELKÝ ZÁSTUP A JINÉ OVCE

„Jehovovi služebníci určitou dobu věřili, že velký zástup, o kterém se píše ve Zjevení 7:9, 10, je odlišný od jiných ovcích z Jana 10:16 a ovcí z Matouše 25:33. Bible říká, že tento velký zástup „stojí před trůnem“, proto se předpokládalo, že bude v nebi — ne však na trůnech, kde by panoval společně s Kristovými spoludědici, ale v druhotném postavení před trůnem. Na jeho členy se pohlíželo jako na méně věrné křesťany, kteří neprojevují ducha pravé obětavosti. V roce 1935 byl tento názor opraven. Zkoumáním Zjevení 7:9 ve světle takových textů, jako je například Matouš 25:31, 32, bylo vyjasněno, že „před trůnem“ mohou být i lidé, kteří jsou *zde na zemi*. Bylo také poukázáno na to, že Bůh nemá dvojitě měřítko věrnosti. Všichni křesťané, kteří mají mít Boží schválení, musí zůstat před Bohem ryzí. (Matouš 22:37, 38; Lukáš 16:10)¹⁶⁰

„A co je „velký zástup“, o kterém se zmiňuje Zjevení 7:9? Když se podíváme do 13. verše, vidíme, že je zde položena otázka: „Kdo jsou . . . a odkud přišli?“ Odpověď najdeme ve Zjevení 7:14: „To jsou ti, kteří vycházejí z velkého soužení.“ „Velký zástup“ se tedy skládá z těch, kdo velkým soužením prošli neboli ho přežili. A verš 17 říká, že budou na zemi „vedeni k pramenům vod života“.

Je však zřejmé, že ti, kdo mají přežít blížící se velké soužení, musí nejdříve vyprat svá roucha v Beránkově krvi, stát se pravými ctiteli Boha. Zjevení 7:9 sice popisuje tento velký zástup po soužení, ale výraz „velký zástup“ můžeme uplatnit na všechny lidi, kteří mají dnes pozemskou naději, kteří dnes, před vypuknutím velkého soužení — jež začne útokem národů na falešné náboženství — prokazují Jehovovi posvátnou službu.

Když to shrneme, můžeme si zapamatovat, že výraz „jiné ovce“ má širší význam než výraz „velký zástup“. Zahrnuje všechny Boží služebníky, kteří mají naději na věčný život na zemi. Obsahuje i menší skupinu lidí podobných ovcím, kteří jsou dnes shromažďováni a stávají se „velkým zástupem“ a doufají, že přežijí velké soužení. Dnes většina věrných křesťanů patří k „jiným ovcím“ a je také částí „velkého zástupu“.¹⁶¹

Jinak řečeno, každý křesťan s pozemskou nadějí je jinou ovcí, ale ne každý je členem velkého zástupu. Nebo ještě jinak, každý člen velkého zástupu je zároveň jinou ovcí, ale ne každá jiná ovce je zároveň členem velkého zástupu.

¹⁶⁰ Strážná věž 1.2. 1995, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, s. 13

¹⁶¹ Strážná věž 15.4. 1995, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, s. 31

PŘEŽITÍ VELKÉHO ZÁSTUPU

Kniha Hlubší pohled na Písma se na s. 1101 dotkla problému, který sebou výklad velkého zástupu vycházejícího z velkého soužení u svědků Jehovových nese, totiž problém těch, kteří se velkého soužení, v podobě, v jaké ho Svědkové chápou, vůbec nedožijí. Publikace svědků Jehovových si tu podle mého názoru částečně protiřečí. Některé totiž mluví o členech velkého zástupu (řekl bych tedy o jednotlivcích i když explicitně není řečeno, že jsou jimi myšleni všichni jednotlivci), kteří velké soužení přežijí¹⁶². Jiné razí myšlenku, že ve Zjevení 7:9.14 se mluví o velkém zástupu pouze jako o **skupině či třídě** a nikoli o jednotlivcích¹⁶³ (žádný konkrétní jedinec tak nemá jistotu, že právě on se dožije a přežije velké soužení, tu má pouze anonymní velký zástup chápáný jako celek). Mezi ně patří např. již zmíněný Hlubší pochopení Písma na s. 1101, či kniha Our Incoming World Government-God's Kingdom¹⁶⁴ na s. 172.

S tvrzeními o nutnosti projít velkým soužením a přežít ho, což je nutné k tomu, aby jednotlivec mohl patřit do velkého zástupu a nebyl pouze jinou ovčí, tak kontrastuje tvrzení o tom, že jednotlivec může být členem velkého zástupu, aniž by zažil, prošel, či přežil velké soužení.¹⁶⁵

V rámci učení svědků Jehovových, podle mne správně, Strážná věž (z 15.4. 1995, s. 31) říká, že křesťané s pozemskou nadějí „doufají, že přežijí velké soužení“. Jde zde skutečně maximálně o naději – svědek Jehovův může maximálně doufat, že by mohl být součástí velkého zástupu, nemůže však o sobě prohlašovat, že již součástí velkého zástupu je, protože může zemřít ještě před velkým soužením a do velkého zástupu se tím vůbec nedostane. Navíc mi připadá absurdní tvrdit, že velký zástup (jako třída) nezemře a nebude potřebovat vzkříšení, když přinejmenším někteří jednotlivci, kteří ho tvoří zemřou a vzkříšení potřebovat budou.

Pokud však vezmeme v úvahu učení o dvou skupinách mezi „jinými ovce“ (přežijící a ty, které budou muset být vzkříšeny) zjistíme, že dané tvrzení o velkém

¹⁶² Např.: Hlubší pochopení Písma, Svazek 2, s. 732, 1036; Strážná věž 1.9. 1978 s. 30 (anglicky); Strážná věž 1.2. 1981 s. 27; Strážná věž 1.2. 1995, s. 19; Strážná věž 15.2. 1995 s. 14, 17; Rozmluvy z Písem s. 396; Zjevení-jeho slavné vyvrcholení se přiblížilo! S. 126; Věčný život ve svobodě Božích synů s. 341

¹⁶³ Např.: Hlubší pochopení Písma, Svazek 2, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1998, s.1101

¹⁶⁴ Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Wiesbaden, 1977, v německém vydání s. 171-172

¹⁶⁵ Sem patří např.: Strážná věž 1.12. 1964, s. 726 (anglicky); Strážná věž 1.11.1986 s. 30; Strážná věž 15.2. 1995 s. 12

zástupu, jako třídě, nikoli jednotlivcích, je trochu zbytečné, neboť vlastně platí, že velký zástup tvoří jen ti, kdo přežijí velké soužení. Z takového výkladu však plyne pro Svědky jeden nepříjemný důsledek, totiž, že nikdo v minulosti ani dnes nemůže říci, že patří do velkého zástupu, a to jednoduše proto, že neví zda se vůbec velkého soužení dožije. Označení většiny z 850 účastníků sjezdu ve Washingtonu v roce 1935¹⁶⁶ bylo, jak se ostatně již ukázalo (protože mnozí již zřejmě zemřeli), jako unáhlené a nepravdivé.

Jak již bylo řečeno, svědkové Jehovovi se snaží tento problém obejít tvrzením, že Zjevení v tomto případě popisuje velký zástup jako skupinu (velký zástup jako kolektivum) a nezabývá se osudem jednotlivců, kteří do něj patří. Problémem takového vysvětlení je to, že neodpovídá gramaticky (a to nejen v řečtině, ale i v češtině), neboť v případě užití výrazu „velký zástup“ ve smyslu kolektiva (skupiny), bychom očekávali užití slovesa či sloves (k velkému zástupu se jich vztahuje ve Zj 7:9-17 několik) v singuláru (šlo by o shodu podmětu a přísudku) a ne plurálu, jak je to u sloves v tomto oddíle pravidlem. Pokud chce pisatel položit důraz na skupinu a nikoli na jednotlivce (užití výrazu ve smyslu kolektiva), dává to najevo tím, že sloveso (přísudek) užije v jednotném čísle. Tak je tomu např. u Mt 20:29; Mk 5:21; J 6:2.5, kde se vyskytuje výraz „velký zástup“. Rozlišování kolektiva a jednotlivců je vidět např. v J 6:2-7.22-28. Jediným místem v našem oddíle, kde se na velký zástup odkazuje jako na kolektivum je Zj 7:9. Obě zájmena, která k němu odkazují (o]n a auvto.n) jsou v singuláru, protože odkazují k výrazu „velký zástup“, který je také v singuláru. Jedině v tomto verši se mluví o těch, kteří vycházejí z velkého soužení jako o skupině (kolektivu), možná i proto, že ho „žádný člověk nemohl sečíst“ (o což se však SJ stále vytrvale snaží, když počítají pokřtěné a zvěstovatele) a tak ho vzhledem k nemožnosti sečtení bylo nutné v tomto verši pojmut jako početně neurčitou skupinu. Zbývající část v. 9 a ostatní verše 7. kap. je však již vidí jako jednotlivce a velkým zástupem je již nenazývají. Že se zde nejedná o velký zástup ve smyslu kolektiva je vidět i z toho, že starší užívá ukazovacího zájmena („tí“) v plurálu. Ukazuje na ně jako na jednotlivce shromážděné na jednom místě (před trůnem Božím), zajímá ho identita každého z těchto jednotlivců a to, co jim je společné.

Pokud svědkové Jehovovi tvrdí, že se přežití velkého soužení týká jen skupiny jako celku a nikoli jednotlivců z velkého zástupu, kteří zemřeli či zemřou, pak by měli být důslední a měli také říkat, že i ostatní výpovědi 7. kapitoly Zjevení o velkém zástupu se týkají skupiny a ne jednotlivců. To by ale znamenalo, že tak jako nemá

¹⁶⁶ Strážná věž Z 15.12. 1951, s. 752, vymezuje objevení se velkého zástupu velkým soužením a klade ho mezi rok 1919 a armagedon.

žádný jednotlivec jistotu, že přežije velké soužení, nemá ani jistotu, že již „nebude hladovět ani žíznit“, že na něj „nebude bít slunce ani žádný sežehující žár“, nemá jistotu, že ho „Beránek bude pást a povede ho k pramenům vod života“. Jedinou útěchou by mu mohlo být, že se takové věci sice možná nepoštěstí jemu, ale poštěstí se anonymnímu kolektivu křesťanů, kteří přežili velké soužení. Takový přístup by byl sice absurdní, ale byl by důsledný, protože by nevybíral z textu jen to, co se hodí.

VELKÉ SOUŽENÍ

„K „záchraně“, kterou prožívá „velký zástup“, patří, že vycházejí z toho, o čem je prorokováno ve Zjevení 7:14: „To jsou ti, kteří vycházejí z velkého soužení a vyprali svá roucha a vybělili je v Beránkově krvi.“ Původní řecký text doslova zní: „Ze soužení toho velikého.“ („Meziřádkový překlad Království“) A co je toto „velké soužení“? Jiné biblické překlady místo slova „soužení“ říkají: „utrpení“, „tíseň“, „pronásledování“, „útlak“, a „zkouška“. Ale mnoho jiných překladů uvádí „soužení“.

Řecké slovo tak rozmanitě překládané je *thlipsis*. Označuje špatný zážitek. České slovo „soužení“ pochází ze slova zúžití, též vehnati do úzkých.¹⁶⁷

Kniha *Věčný život ve svobodě Božích synů*¹⁶⁸ (autorem byl myslím F. W. Franz, čtvrtý prezident společnosti *Strážná věž*)¹⁶⁹ rozebírala mimo jiné i velký zástup a velké soužení a došla k závěru, že „Když starší osoba položila otázku, odkud přišel tento „velký zástup“, neptala se Jana na národy, kmeny, lidi a jazyky, z nichž „velký zástup“ vychází. Spíše se ptala na význačný zážitek, z něhož vyšli.“¹⁷⁰ Jinými slovy, to, co vymezuje velký zástup vůči ostatním křesťanům, co ho činí velkým zástupem, co umožňuje, aby do něj někdo mohl být počítán, není v první řadě ani to, odkud člověk pochází, a kupodivu ani to, zda „vybělil své roucho v Beránkově krvi“ (to je sice jistě podmínka nutná, ale nikoli dostačující k tomu, aby člověk byl součástí velkého zástupu), nýbrž to, že prošel velkým soužením.

Výše zmíněná kniha se dále zaměřuje na identifikaci velkého soužení: „Soužení nemusí být nezbytně náboženské pronásledování, ale může toto pronásledování zahrnovat. (Všimni si

¹⁶⁷ Strážná věž 1.6.1981, Wachtturm Bibel- und Traktat-Gesellschaft, Wien, s. 21

¹⁶⁸ Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., USA, 1972 (anglicky 1966)

¹⁶⁹ Jen pro zajímavost, s touto knihou se pojilo mylné očekávání některých svědků Jehovových ohledně konce dnešního světa, který měl přijít v roce 1975 (viz kniha *Svědkové Jehovovi – hlasatelé Božího království* s. 104)

¹⁷⁰ *Věčný život ve svobodě Božích synů*, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., USA, 1972 (anglicky 1966), s. 325-326

zmínky o „soužení nebo pronásledování“ u Matouše 13:21 a Marka 4:17.) Když apoštol Pavel řekl spoluvěřícím : „Musíme vejít do božího království mnohými souženími“, zahrnul mezi tato soužení nepochybně i pronásledování. (Skutky 14:22) V některých případech snad „soužení“ znamená totéž co „pronásledování“. (1. Těsalonickým 1:6; 3:3,7) ... Proto *Americký překlad* podává Zjevení 7:14, kde se vyskytuje výraz ‚velké soužení‘ (*he thlipsis megále*), takto: „To jsou lidé, kteří procházejí velkým pronásledováním.“

Avšak zdá se, že Zjevení 7:14 se vztahuje spíše na „velké soužení“, o němž prorocky mluvil Ježíš Kristus u Matouše 24:21. (Marek 13:19)¹⁷¹ Důvody, které citovaná kniha pro budoucnostní splnění uvádí jsou dva: 1. Velké soužení, které přišlo v roce 70 n. l. na Jeruzalém bylo použito jako „prorocké znázornění toho, co má postihnout jeho moderní protějšek, křesťanstvo“. 2. „Zjevení 7:14 bylo napsáno po zničení Jeruzaléma Římany ... A tak Zjevení 7:14 poukazovalo na něco budoucího.“¹⁷²

Celá tato úvaha svědků Jehovových se opírá o víru, že velké soužení zmiňované ve Zjevení, je teprve věcí budoucnosti, že přijde těsně před koncem tohoto věku a že je to soužení postihující bez výjimky celý svět. To je však přinejmenším jen jedna z možností, jak ho chápat. Druhá, držící se kontextu Zjevení jako dopisu pronásledovaným křesťanům (především maloasijským) konce prvního století, je mnohem prozaičtější. Velké soužení je soužení, které zažívají právě tito křesťané a nikoli svět. Naopak svět je ten, kdo křesťanům toto velké soužení pro jejich víru působí. Nejsou v něm sami, je jich velký zástup, neboť jde o velké pronásledování. Je s nimi i jejich Pán a pro jeho krev jsou schopni zvítězit. Jak mocným povzbuzením pro ně musela tato slova být. Jistě, přes všechny spory kolem knihy Zjevení, byl toto jeden z důvodů, proč církve tento dopis zařadila do svého kánonu. Jan ve Zjevení 7:9-17 dává odpověď na (explicitně nevyřčenou) otázku o tom, jak to bude s těmi z Božího Izraele (144 000), kteří zažívají velké pronásledování (a někteří z nich v něm zahynou). Odpověď zní: zvítězí a o svou odměnu nepřijdou. Nic, ani smrt je nemůže oddělit od Boha (Římanům 8:31-39). Zjevení 7:9-17 bylo útěchou a povzbuzením nejen pro křesťany prvního století, dávalo a dává jistotu i všem ostatním křesťanům, které kdy velké soužení pro jejich víru postihlo či ještě postihne. Jejich Pán je s nimi a tak, jak dal zvítězit velkému zástupu křesťanů v prvním století, dá zvítězit i velkému zástupu v jakékoli jiné době.

¹⁷¹ Věčný život ve svobodě Božích synů, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., USA, 1972 (anglicky 1966), s. 327-328

¹⁷² Věčný život ve svobodě Božích synů, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., USA, 1972 (anglicky 1966), s. 328

4.5.5. Shrnutí

V kontextu výkladu svědků Jehovových, ve kterém je velké soužení věci budoucnosti a je soužením, která přijde na celý svět, je chybou, že Svědkové zapomínají na to, co uvedla již výše citovaná Strážná věž z 15.4. 1995 na s. 31: „Zjevení 7:9 ... popisuje tento velký zástup po soužení“ a tudíž, že velký zástup je ve Zjevení jednoznačně spojen s velkým soužením. Z biblického hlediska se objevuje skutečně až po něm a ne 70 či více let před ním. Proto pro označení někoho za člena velkého zástupu před velkým soužením (které podle výkladu svědků Jehovových ještě nezačalo) neexistuje ani biblický ani logický základ (nikdo ze Svědků nevěděl a neví, zda se velkého soužení dožije).

Jinak ale je charakteristickým znakem, obecně všech výkladů zařazujících dění ve Zjevení do budoucnosti, jejich ignorování toho, kdo Apokalypsou napsal, komu byla adresována a proč. Ignorují totiž, že byla napsána sborům v Malé Asii a křesťanům, kteří v době císaře Domitiana (81-96 n. l.) zažívali velké pronásledování (velké soužení) ze strany Říma a potřebovali povzbuzení ve víře, že je jejich Pán v jejich soužení neopustil a že je stále pánem situace. To samozřejmě nevylučuje budoucí velká pronásledování křesťanů a naději i útěchu, kterou také pro ně mohou slova o vítězství velkého zástupu mít. Je jen třeba nevylučovat z této naděje i útěchy pronásledované křesťany z prvního století.

4.6. Zjevení 14:1-5 (144 000 na hoře Sión, první ovoce)

4.6.1. Text a poznámky

Zjevení 14:1-5 **1** A viděl jsem, hle, Beránek stál na hoře Sión a s ním sto čtyřicet čtyři tisíce těch, kdo mají na čele napsáno jméno jeho i jméno jeho Otce. **2** A slyšel jsem hlas z nebe jako hukot množství vod a jako zvuk mocného hřmění; a znělo to, jako když hudebníci rozezvučí své nástroje. **3** Zpívali novou píseň před trůnem, před těmi čtyřmi bytostmi a před starci. Nikdo nebyl schopen naučit se té písni, než těch sto čtyřicet čtyři tisíce z obyvatel země, kteří byli vykoupeni. **4** To jsou ti, kdo neporušili svou čistotu se ženami a zůstali panici. Ti následují Beránka, kamkoli jde. Ti jako první z lidstva byli vykoupeni Bohu a Beránkovi. **5** Z jejich úst nikdo neuslyšel lež; jsou bez úhony.

V Překladu nového světa z roku 2000 verš 3 zní: A zpívají jakoby novou píseň před trůnem a před čtyřmi živými tvory a staršími; a nikdo nebyl schopen naučit se tu píseň, jen těch stočtyřiačtyřicet tisíc, kdo byli koupeni ze země.

4.6.2. Exegeze textu

Po temném vidění kapitoly 13, která pojednávala o nerušeném upevňování moci Božích odpůrců, následuje nyní jako protiklad obraz, který dává odpověď na osud církve v této nebezpečné situaci. Lze ji shrnout: osud těch, kteří nesou Boží pečeť v protikladu k těm, kteří nesou pečeť šelmy (Zjevení 13:16.17). Navazuje bezprostředně na vidění o zapečetování 144 000 v 7:1-8. Jestliže tam šlo o to ukázat, že členové církve budou v přicházejících děsech soudu ochráněni, protože nesou znamení, že jsou Božím vlastnictvím, zde ve 14:1-5 je dosvědčeno, že taková příslušnost věřícího k Bohu mu dává schopnost obstát v přicházejících těžkostech. 144 000 nejsou vysvobození mučedníci, nýbrž členové pozemské církve. Nejsou ve svém boji proti zvířeti, které symbolizuje totalitní moc tohoto světa sami, jsou shromážděni kolem „Beránka“, který je skutečným vládcem světa a kterému patří i budoucnost. V jistém smyslu zde jde i o rozvedení a upřesnění Zjevení 12:17: potomci nebeské ženy, členové církve, jsou sice vystaveni bezohledným útokům Božích odpůrců, nejsou však ponecháni o samotě, neboť Pán je uprostřed nich.¹⁷³

Pro výklad Zjevení 14:1-5 je důležité, v jaké souvislosti se tento oddíl objevuje. Po ohlášení pronásledování křesťanů, kteří nepřijali znamení šelmy (kapitola 13) je vidět 144 000 s Beránkem na hoře Sión, mající na čele pečeť Otce a Beránka. Jsou protikladem k těm, kteří přijali znamení šelmy a identičtí s těmi, kteří se vzepřeli císařskému kultu. Ve vidění jde o jejich osud na straně Beránkově. Zjevení 14:6-12 pojednává o konečném soudu nad těmi, kdo uctívají šelmu, 14:13 obsahuje zaslíbení pro ty, „kteří umírají v Pánu“, a 14:20 opět popisuje soud. Z tohoto důvodu musí také Zjevení 1-5 činit výpověď o eschatologické budoucnosti těch, kdo nepřijali znamení šelmy, nýbrž Beránka a Otce (srov. Zjevení 22:4, 3:12). Zatímco Zjevení 7:1-8 sleduje

¹⁷³ Více viz: Zürcher Bibelkommentare, J. Roloff, Theologischer Verlag Zürich, 1987, s. 147-148

situaci Božího Izraele v tísňích konce časů, vidí ho Zjevení 14:1-5 jako toho, kdo tyto zkoušky úspěšně přestál.¹⁷⁴

4.6.3. Výklad svědků Jehovových

„Ježíš Kristus byl v době svého křtu duchovně zplozen a 16. nisanu roku 33 n. l. — v den, kdy bylo každý rok Jehovovi ve svatyni předkládáno první ovoce z první úrody obilí — byl vzkříšen z mrtvých k duchovnímu životu. Ježíš je tedy nazýván prvním ovocem a vlastně je *první* z prvního ovoce předloženého Bohu. (1Ko 15:20, 23; 1Pe 3:18) Věrní následovníci Ježíše Krista, jeho duchovní bratři, jsou také prvním ovocem předloženým Bohu, nejsou však prvořadým prvním ovocem, ale podobají se druhé úrodě obilí, úrodě pšenice, která byla předkládána Jehovovi v den Letnic. Těchto Ježíšových duchovních bratrů je 144 000 a je o nich řečeno, že „byli koupeni zprostřed lidstva jako první ovoce Bohu a Beránkovi“ a že jsou „jistým prvním ovocem jeho tvorů“. (Zj 14:1–4; Jk 1:18)

Apoštol Pavel mluví jako o „prvním ovoci“ také o věrném židovském ostatku, o těch, z nichž se stali první křesťané. (Ří 11:16) Křesťan Epainetos je nazván „pro Krista prvním ovocem z Asie“ (Ří 16:5) a Stefanova domácnost byla nazvána „prvním ovocem z Achaie“. (1Ko 16:15)

Pomazání křesťané jsou zplozeni duchem jako Boží synové, kteří mají naději na vzkříšení k nesmrtelnosti v nebi, a proto je o nich řečeno, že během svého pozemského života mají „první ovoce, totiž ducha“, „zatímco s opravdovostí čekají na přijetí za syny, na propuštění ze svých těl výkupným“. (Ří 8:23, 24) Pavel říká, že on a jeho spolukřesťané, kteří mají naději na duchovní život, mají „závdavek toho, co má přijít, totiž ducha“, o němž také říká, že je „závdavkem jejich dědictví“. (2Ko 5:5; Ef 1:13, 14)¹⁷⁵

„Jaká slavná výsada čeká křesťany, kteří mají nebeskou naději! Jak příjemné je dozvědět se, jaké úžasné věci jsou pro ně přichystány! Kniha Zjevení nám poskytuje vzrušující příležitost pohlédnout na jejich nebeské dědictví. Například ve Zjevení 4:4 čteme: „Kolem dokola [Jehovova] trůnu je čtyřiaadvacet trůnů a na těch trůnech jsem viděl sedět čtyřiaadvacet starších, oblečených do bílých svrchních oděvů, a na jejich hlavách zlaté koruny.“ Těchto čtyřiaadvacet starších, to jsou vzkříšení pomazaní křesťané, kteří zaujmají ono nebeské postavení, které jim slíbil Jehova. Jejich koruny a trůny nám připomínají jejich královský úřad. A pomysleme, jak podivuhodně vznešená je výsada sloužit v blízkosti Jehovova trůnu!

Ve Zjevení 14:1 je vidíme opět: „Viděl jsem, a pohledme, Beránek stál na hoře Sionu a s ním sto čtyřicet čtyři tisíce těch, kteří mají na svém čele napsáno jeho jméno a jméno jeho Otce.“ Vidíme zde, že pomazaných je omezený počet 144 000. Jejich královské postavení je patrné z toho, že tam stojí

¹⁷⁴ Více viz: Ökumenischer Taschenbuchkommentar zum NT, U. B. Müller, Die Offenbarung des Johannes, Gütersloher Verlaghaus, 1984, s. 261-26

¹⁷⁵ Hlubší pochopení Písma, Svazek 2, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1998, s. 416

s Jehovovým Králem, Ježíšem neboli „Beránkem“, který byl dosazen na trůn. Jsou na nebeské hoře Sionu. Na pozemském Sionu stával Jeruzalém, sídelní město izraelských králů. Nebeská hora Sion představuje vyvýšené postavení Ježíše a jeho spoludědiců, kteří společně tvoří nebeský Jeruzalém. (2. Paralipomenon 5:2; Žalm 2:6)¹⁷⁶

4.6.4. Polemika

Co mají společného a co je odlišné u skupin ve Zjevení 7:1-8 a 14:1-5? 1) V obou pasážích jde o 144 000. 2) V obou pasážích jsou označeni na svých čelech. Ve Zjevení 7:3 je užit výraz *sfragi,zein* „zapečetit, opatřit pečeti“. Jak tato pečeť vypadá, však není řečeno. Ve Zjevení 14:1 není užit výraz „pečeť“, je ale řečeno, že 144 000 má na čele napsáno jméno Beránka a jeho Otce. 3) 144 000 je ve Zjevení 7:1-8 vyčleněno z větší skupiny a to z izraelských kmenů, zatímco ve Zjevení 14:1-5 jsou vykoupěni z obyvatel země jako prvotina. 4) Ve Zjevení 7:1-8 není uveden v souvislosti se 144 000 žádný protiklad, kdežto Zjevení 14:1-5 je prorocky líčí buď jako ty, kteří již zvítězili v eschatologické bitvě zmíněné ve Zjevení 17:14, nebo jako ty, kdo jsou připraveni pro shromáždění z národů, které předchází konečnou bitvu. 5) V 7:1-8 není uvedeno nic, co by bylo výrazně křesťanského, zatímco ve 14:1-5 je 144 000 popsáno jako ti, kdo „*následují Beránka , kamkoli jde*“ (14:4) a jako ti, kdo mají na čele napsáno jméno Beránka a jeho Otce (14:1). 6) Ve 14:1-5, v protikladu k 7:1-8, není žádná zmínka o izraelských kmenech. 7) Ve Zjevení 14:1-5 má 144 000 několik charakteristik, která nejsou zmíněny ve Zjevení 7:1-8: a) „*zůstali panici*“, b) „*následují Beránka, kamkoli jde*“, c) byli vykoupěni z lidstva jako prvotina Bohu a Beránkovi, což implikuje, že další budou vykoupěni později, d) je vyzdvižen jejich morální charakter – nelžou a proto jsou bez úhony.

Navzdory těmto rozdílům a navzdory skutečnosti, že 144 000 ve 14:1 nemá anaforický (nazpět ukazující, na již zmíněné ukazující) určitý člen (jak je tomu ve 14:3, kdy je pomocí určitého členu 144 000 ztotožněno s již zmiňovanými 144 000 ve verši 1), který by ukazoval zpět ke Zjevení 7:4, se zdá, že autor tíhne ke ztotožnění 144 000 ve 7:4-8 a 14:1-5.¹⁷⁷

¹⁷⁶ Strážná věž 1.7. 1995, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, s. 13-14

¹⁷⁷ Více viz: Word Biblical Commentary, D. E. Aune, Revelation 6-16, T. Nelson Publishers, USA, s. 448

„Beránka Jan zahlédne na hoře Siónu, kde podle dávného očekávání se měl zjevit přicházející Mesiáš. Označení „Sión“ se týkalo původně jeruzalémské pevnosti, později bylo rozšířeno na chrám a v přeneseném smyslu na celý Boží lid. ...

Celé veliké množství Beránkových následovníků však je zde nazváno „prvotinou“ /řecky APARCHÉ/. Je to velmi užívaný biblický výraz, vztahující se k obětnímu kultu. ... Prvotina je „počinek“, kterým se nekončí. ... Boží lid je jen počátek. ... Prvotiny ukazují dál, k celé úrodě. Pole, na němž roste, je vždy tento svět /Matouš 13,38/.“¹⁷⁸

Obraz Beránka stojícího na hoře Sión se svými věrnými, je splněním prorockých slibů. Podle Joela 3:5 je Sión na konci časů místem záchrany, na němž se objeví Mesiáš k záchraně a shromáždění Božího lidu (srov. Joel 2:23-27). Město Jeruzalém a hora Sión jsou v apokalyptice (srov. Zj 3:12, 21:2) obrazy pro spasenou církev. V apokalyptických spisech sice nový Jeruzalém sestoupí z nebe na zem až na konci časů a stane se tak viditelným shromaždištěm věřících, to ale neznamená, že je viděn pouze ve své nebeské či budoucí nádheře. Již nyní patří věřící do tohoto nového Jeruzaléma a v určitém smyslu jsou již nyní na zemi Božím městem, jako protiklad satanskému městu (srov. Zjevení 11:8). Pečeť, kterou na svých čelech shromážděný Boží lid nese je zde blíže určena: jsou jí jméno Beránkovo a jeho Otce. Tím je zdůrazněn nepřekonatelný protiklad mezi členy církve a těmi, kdo na svých čelech nesou jméno šelmy, do jejíhož vlastnictví patří.¹⁷⁹

Verše 4 a 5 již nejsou součástí vidění, jde o objasňující dodatek, jímž se pisatel obrací na čtenáře, aby mu popsal některé ze znaků těch, kteří byli vykoupeni ze země. Jednoduše je lze charakterizovat jako protiklad babylónské nevěstky.¹⁸⁰

4.6.5. Shrnutí

Ve výkladu svědků Jehovových je Zjevení 14:1-5 spojeno se Zjevením 7:4-8. 144 000 je prvním ovocem z lidstva, jsou duchovními Božími syny, kteří mají naději na vzkříšení k nesmrtelnosti v nebi. Nacházejí se v královském postavení na nebeském Siónu a budou jednou vládnout křesťanům s pozemskou nadějí. I když je o nich řečeno, že jsou prvním ovocem, ve skutečnosti je úplně prvním ovocem pouze Ježíš

¹⁷⁸ L. Rejchrt, Apokalypsa aneb zpěv o naději, Nový život, Praha, 1994, s. 100-102

¹⁷⁹ Více viz: Zürcher Bibelkommentare, J. Roloff, Theologischer Verlag Zürich, 1987, s. 148

¹⁸⁰ Více viz: Zürcher Bibelkommentare, J. Roloff, Theologischer Verlag Zürich, 1987, s. 149

Kristus. „Věrní následovníci Ježíše Krista, jeho duchovní bratři, jsou také prvním ovocem předloženým Bohu, nejsou však prvořadým prvním ovocem, ale podobají se druhé úrodě obilí, úrodě pšenice, která byla předkládána Jehovovi v den Letnic.“ **Svědkové je také nazývají pomazanými a jako takoví** „jsou zplozeni duchem jako Boží synové, kteří mají naději na vzkříšení k nesmrtelnosti v nebi“.

Je však nutno dodat, že o hoře Sión, na které s Beránkem 144 000 stojí, není řečeno, že by byla v nebi, takže je problematické zrovna tímto textem dokazovat jejich nebeskou naději.

Komentátoři se většinou shodují v tom, že 144 000 ve Zjevení 14:1-5 je určitým protiobrazem k předchozí kapitole, který má popsat osud těch, kteří nesou Boží pečeť, v protikladu k těm, kteří nesou pečeť šelmy (Zjevení 13:16.17). 144 000 jsou členové pozemské církve. Většinou se souhlasí i s tím, že jde o stejnou skupinu jako ve Zjevení 7:1-5, ačkoli v popisu obou skupin existují některé odlišnosti a ačkoli ve 14:1 chybí určitý člen, který by ukazoval nazpět ke Zjevení 7:4-8. Z určitého pohledu lze říci, že věřící však již nyní patří do tohoto nového Jeruzaléma a v jistém smyslu jsou již nyní zde na zemi Božím městem, a to jako protiklad satanskému městu (srov. Zjevení 11:8).

4.7. Zjevení 21:1-4 (Nové nebe a nová země, Nový Jeruzalém)

4.7.1. Text a poznámky

Zjevení 21:1-4 **1** A viděl jsem nové nebe a novou zemi, neboť první nebe a první země pominuly a moře již vůbec nebylo. **2** A viděl jsem od Boha z nebe sestupovat svaté město, nový Jeruzalém, krásný jako nevěsta ozdobená pro svého ženicha. **3** A slyšel jsem veliký hlas od trůnu: "Hle, příbytek Boží uprostřed lidí, Bůh bude přebývat mezi nimi a oni budou jeho lid; on sám, jejich Bůh, bude s nimi, **4** a setře jim každou slzu s očí. A smrti již nebude, ani žalu ani nářku ani bolesti už nebude - neboť co bylo, pominulo."

Alexandrijský rukopis z 5. stol. n. l. má ve verši 1 místo slov „moře již vůbec nebylo“ slova „moře jsem již neviděl“ (qalassan ouk eidon eti).

V Překlada nového světa z roku 2000 verš 3 zní: Na to jsem slyšel silný hlas z trůnu, jak říká: „Pohled, Boží stan je s lidmi, a bude s nimi přebývat a oni budou jeho lidem. A sám Bůh bude s nimi.

4.7.2. Exegeze textu

Abychom dali smysl nynějšímu uspořádání textu, je nutné vzít v úvahu, že Zjevení 21:3.4 bylo původně spojeno se Zjevením 22:3-5 a že 21:5 – 22:2 bylo následně vloženo do této pasáže. Důvody k tomuto tvrzení jsou literárního a stylistického původu.¹⁸¹

Vytvořením nového světa, dosahují Boží činy svého cíle. Jemu je věnována poslední skupina vidění ve Zjevení 21:1 – 22:5. Zde se bezpochyby nachází vlastní záměr knihy, k němuž všechna vidění směřují. Jan zde sahá po množství starozákonních a židovsko-apokalyptických motivů: Nová nebesa a nová země, z nebe sestupující Jeruzalém konce časů, nový chrám, řeka živé vody, stromy života ... Jan tento rozmanitý materiál plně podřizuje svému ústřednímu teologickému záměru, kterým je snaha ukázat, že je to církev, kdo stojí uprostřed nového světa a kdo žije v přítomnosti Boží a Ježíše Krista. První vidění (21:1-8) poskytuje předběžný pohled na dění kolem nového stvoření, druhé (21:9 – 22:5) pak zdůrazňuje rozhodující skutečnost: církev je nový Jeruzalém.¹⁸²

Zjevení 21:1 – 22:5 líčí příslib života v novém světě. To, co již proklamovalo hymnické finále ve Zjevení 19:6-8 je zde vizionářsky dále rozvinuto. Nové nebe a nová země jsou něčím zcela novým, jsou definitivním uskutečněním Boží vlády, spasení zde mají neomezený a věčný přístup k Bohu a Beránkovi. Vzhledem k tomu patří tisícileté království ještě ke starému světu, již kvůli tomu, že na jeho konci se ještě jednou objeví Satan.¹⁸³

¹⁸¹ Více viz: Word Biblical Commentary, D. E. Aune, Revelation 6-16, T. Nelson Publishers, USA, s. 1115

¹⁸² Více viz: Zürcher Bibelkommentare, J. Roloff, Theologischer Verlag Zürich, 1987, s. 197

¹⁸³ Více viz: Ökumenischer Taschenbuchkommentar zum NT, U. B. Müller, Die Offenbarung des Johannes, Gütersloher Verlaghaus, 1984, s. 349

4.7.3. Výklad svědků Jehovových

„Jan navazuje na Izajášova prorocká slova. Píše: „Viděl jsem nové nebe a novou zemi.“ Následující verše zprávy, která zaznamenává toto slavné vidění, mluví o době, kdy Jehova Bůh radikálně změní k lepšímu poměry na zemi. (Zjevení 21:1, 3–5) Je zřejmé, že Izajášův slib týkající se ‚nových nebes a nové země‘ se velkolepým způsobem splní v Božím novém světě. Pod novými vládními nebesy se bude nová lidská společnost radovat z ráje, a to jak duchovního, tak doslovného. Opravdovou útěchou je slib, že „dřívější věci [nemoci, utrpení a mnoho dalších těžkostí, které lidi postihují] nebudou připomínány ani nevstoupí do srdce“. Ať si v té době vzpomeneme na cokoli, nezpůsobí nám to hlubokou ránu či bolest, jaké nyní tíží srdce mnoha lidí.“¹⁸⁴

Dřívější nebe a země, které pominuly. Ve vidění, které měl Jan, je zmínka o tom, že „dřívější nebe a dřívější země“ pominuly. (Zj 21:1; srovnej 20:11.) Z Křesťanských řeckých písem je vidět, že pozemské vlády a národy, nad nimiž tyto vlády panují, jsou poddanými Satanova panství. (Mt 4:8, 9; Jan 12:31; 2Ko 4:3, 4; Zj 12:9; 16:13, 14) Apoštol Pavel psal o ‚ničemných duchovních silách v nebeských místech‘ a o jejich vládách, autoritách a světovládcích. (Ef 6:12) Výrok, že „dřívější nebe“ pominulo, poukazuje na konec politických vlád ovlivňovaných Satanem a jeho démony. To je v souladu s tím, co je ve 2. Petra 3:7–12 napsáno o ohnivém zničení ‚nynějších nebes‘. Podobně popisuje Zjevení 19:17–21 zničení celosvětového politického systému a jeho podporovatelů; píše se tam, že symbolické divoké zvíře bude ‚uvrženo do ohnivého jezera, které hoří sírou‘. (Srovnej Zj 13:1, 2.)¹⁸⁵

„Nový Jeruzalém je Kristova duchovní nevěsta, jeho 144 000 pomazaných následovníků, kteří se po své smrti a vzkříšení jako duchovní bytosti připojují v nebi ke svému Ženichovi. Ve Zjevení 21:1–4 jsou vyobrazeni, jak ‚sestupují z nebe od Boha‘, to znamená, že je Bůh používá, aby předávali požehnání lidstvu zde na zemi.“¹⁸⁶

„Ke konci řady vidění a potom, co viděl zničení Velkého Babylóna, apoštol Jan napsal: „Viděl jsem také svaté město, Nový Jeruzalém, jak sestupuje z nebe od Boha a je připravený jako nevěsta ozdobená pro svého manžela.“ (Zj 21:2)

Beránkova nevěsta. Totožnost Nového Jeruzaléma je možné určit ve světle jiných biblických veršů. Je ‚jako nevěsta‘. Jan dále napsal: „A . . . jeden z těch sedmi andělů . . . mluvil se mnou a řekl: ‚Pojď sem, ukážu ti nevěstu, Beránkovu manželku.‘ Odněl mě tedy v síle ducha na velkou a vysokou horu a ukázal mi svaté město Jeruzalém, které sestupovalo z nebe od Boha a mělo Boží slávu. Jeho záře byla podobná nejvzácnějšímu drahokamu, jako jaspis, který září jako čistý křišťál.“ (Zj 21:9–11)

Čí nevěsta je Nový Jeruzalém? Je to nevěsta Božího Beránka, Ježíše Krista, který prolil svou krev jako oběť za lidstvo. (Jan 1:29; Zj 5:6, 12; 7:14; 12:11; 21:14) Kdo je touto nevěstou? Tvoří ji členové

¹⁸⁴ Izajášovo prorockví – Světlo pro celé lidstvo (II), Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 2001, s. 383

¹⁸⁵ Hlubší pochopení Písma, Svazek 2, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1998, s. 47

¹⁸⁶ Strážná věž 1.1. 1993, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, s. 7

oslaveného křesťanského sboru. Tento sbor na zemi byl přirovnán k „cudné panně“, která má být představena Kristu. (2Ko 11:2) A apoštol Pavel znovu přirovnává křesťanský sbor k manželce, jejímž Manželem a Hlavou je Kristus. (Ef 5:23–25, 32)

Tento sbor oslovuje navíc samotný Kristus a podle slov ve Zjevení 3:12 dává tomu, kdo zvítězí ve věrnosti, slib: „Napiši na něj jméno svého Boha a jméno města svého Boha, nového Jeruzaléma, který sestupuje z nebe od mého Boha, a to své nové jméno.“ Manželka přejímá jméno svého manžela. Proto ti, které bylo vidět, jak s Beránkem stojí na hoře Sion — je jich 144 000 a mají na svých čelech napsáno jméno Beránka a jméno jeho Otce —, jsou nepochybně skupina totožná s nevěstou. (Zj 14:1)¹⁸⁷

„Můžeme skutečně říci, že toto vidění „nového nebe“ a „svatého města, Nového Jeruzaléma“ shrnuje vše, co Písma od starých dob předpovídala ohledně semene Království. Abraham vzhlízel k semeni, jímž „si budou jistě žehnat všechny rodiny země“, a k městu, „které má skutečné základy a jehož stavitelem a původcem je Bůh“. Ve Zjevení je pro nás toto město požehnání jasně označeno jako „nové nebe“ — nová vláda, Boží království, vytvořená z Nového Jeruzaléma (Kristovy nevěsty) a jeho ženicha. Společně budou spravedlivě vládnout nad celou zemí. Jehova slibuje věrným lidem, že se mohou stát „jeho lidem“ ve šťastném stavu bez hříchu a smrti, z jakého se člověk těšil před vzpourou v Edenu. A pro zdůraznění nám Zjevení dvakrát říká, že jim Bůh „setře každou slzu z očí“. — 1. Mojž. 12:3; 22:15–18; Hebr. 11:10; Zjev. 7:17; 21:1–4.“¹⁸⁸

„Je však jemný rozdíl mezi „Novým Jeruzalémem“, který je popsán ve Zjevení, a mezi „nebeským Jeruzalémem“ z knihy Židům. „Nový Jeruzalém“ se skládá ze 144 000, kteří jsou zasnoubeni ženichovi, zatímco „nebeský Jeruzalém“ se skládá ze 144 001, přičemž tento „jeden“ je ženich, král. Tak biblické knihy Židům a Zjevení ukazují, že „nebeský Jeruzalém“ a „Nový Jeruzalém“ jsou téměř totožné.“¹⁸⁹

4.7.4. Polemika

Pasáž o novém nebi a nové zemi je narážkou na Izajáše 65:17 a 66:22, ačkoli myšlenka nového stvoření je k nalezení v mnoha podobách v celé židovské apokalyptické literatuře. Je těžké usoudit, zda ve Zjevení 21:1 jde o úplné a doslovné zničení nynějšího kosmu a jeho nahrazení nově stvořeným kosmem, či zda jede pouze o jeho transformaci.¹⁹⁰

¹⁸⁷ Hlubší pochopení Písma, Svazek 2, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1998, s. 98

¹⁸⁸ „Celé Písma je inspirováno Bohem a prospěšné, Watchtower Bible and Tract Society of New York, INC., Selters/Taunus, 1991, s. 269

¹⁸⁹ Strážná věž 1.12.1983, Wachturm Bibel- und Traktat-Gesellschaft, Wien, s. 26

¹⁹⁰ Více viz: Word Biblical Commentary, D. E. Aune, Revelation 6–16, T. Nelson Publishers, USA, s. 1116

Ve verši 1 se mluví o naprosto novém začátku. Starý kosmos navždy zmizel. Na jeho místě tvoří Bůh nový. Tím se splňuje prorocké zaslíbení z Izajáše 65:17 (též Izajáš 66:22; 4 Ezdráš 7:29-35). Zdůrazněno je že „moře již nebude“. Moře bylo tajemným předstupněm podsvětí, které skýtalo útočiště démonským, zemi ohrožujícím mocnostem (srov. Zjevení 13:1; Sibylina proroctví 8:236.237). V novém světě nebude pro ničemné žádné místo.

Ve verši 2 vidí prorok, jak od Boha z nebe sestupuje nový Jeruzalém. O naprosté obnově Jeruzaléma jako místa Božího přebývání a středu světa, věděli již proroci (Izajáš 54:11-17, 60:1; Ezechiel 40-48). Apokalyptika z něho rozvinula představu, kterou nacházíme i u Jana, ve které je nový Jeruzalém preexistentní v nebi, a odsud na konci časů sestoupí na zem (4 Ezdráš 7:26, 8:52, 10:27.54, 13:36; Báruch 4:2-6). Tento nový Jeruzalém je přirovnán k „nevěště ozdobené pro svého ženicha“. Je to církev, která je zároveň Božím městem i nevěstou Beránkovou. Již ve Starém zákoně je Sión/Jeruzalém představován jako žena (Izajáš 1:8; Jeremjáš 4:31; 4 Ezdráš 9:38 – 10:55; viz též Zjevení 12:1). Je pravděpodobné, že Jan zde přebírá starší tradici, která je doložena v Galatským 4:21-31 a v Hebrejcům 11:10, 12:22. Podle ní nepatří křesťané starému, pozemskému Jeruzalému, který je místem Mojžíšského zákona a nepřátelství proti Ježíšovi, ale novému, který je místem svobody darované v Kristu. Jan pojímá obraz nového Jeruzaléma a nevěsty jako protiklad proti městu Babylón a nevěstce, která smilní s celou zemí (Zjevení 17:1-6). Místo města a společenství, které popírá nárok Stvořitele na jeho svět a oslavuje moc člověka a jeho model, nastupuje na konci časů církev jako společenství těch, kteří plně žijí s Bohem a z Boha. Toto společenství je středem světa. Bůh je v jejich bezprostřední blízkosti, nic již nebrání přístupu k němu, nic již nenarušuje společenství s ním (Ezechiel 37:27; Zacharjáš 2:14). Zaslíbení dané původně jen Izraeli je rozšířeno na všechny národy. Tam, kde je Bůh přítomen, není žádné místo pro smrt a žal a cokoli, co ohrožuje lidský život a štěstí (verš 4 zde téměř doslovně opakuje Zjevení 7:17).¹⁹¹

Myšlenka nových nebes a nové země se opírá o prorocká zaslíbení (Izajáš 65:17, 66:22) a našla ozvěnu jak v židovském očekávání (Jubilea 1:29; Henoch 45:4.5, 72:1, 91:16; 4 Ezdráš 7:75), tak v Novém zákoně (2 Petra 3:13). To, že jde o zcela nové stvoření je patrné i ze zmínky o tom, že „moře již nebylo“. Právě moře symbolizuje starý svět a protibožské síly. Zmínka o novém nebi a nové zemi však tvoří pouze rámec pro ústřední myšlenku tohoto oddílu, kterou je nový Jeruzalém. Jan zde

¹⁹¹ Více viz: Zürcher Bibelkommentare, J. Roloff, Theologischer Verlag Zürich, 1987, s. 198-199

navazuje na myšlenku z Izajáše 65:17-20. Paralelou mezi novým nebem a novým městem dává významu nového Jeruzalému kosmický dosah – je to on, kdo určuje charakter nového světa.¹⁹²

Jak již bylo řečeno i výše, pokud se znovuzrození, to je 144 000, kteří tvoří nový Jeruzalém, nechají vodit Božím duchem, ze kterého se narodili, jsou Božími syny (Ř 8:14). Jsou Božími syny, protože přijali ducha synovství, kterým volají „Otče“ (Ř 8:15). Ze synovství jim plyne nárok na dědictví (Ř 8:17). Toto dědictví je uloženo jako poklad v nebesích (srovnej Mt 5:10-12, 6:20). Tímto dědictvím je mimo jiné země (Mt 5:5). Nebeský Jeruzalém je Beránkova manželka (Zj 21:9.10) a jeho místo je na zemi (Zj 21:2.10). Tito lidé, kteří tvoří Nový Jeruzalém, jsou zároveň těmi, se kterými přebývá Boží stánek (Zj 21:3.4; opakují se v něm mimo jiné čísla 144 a 12 – Zj 21:16.17). Podobnou analogii lze najít např. v tom, kdy je člověk „věrným a rozvážným otrokem“ a kdy čeledí (viz *Hlubší pochopení Písma, svazek 2, s. 1038–1039*). Analogicky je člověk zároveň městem a zároveň tím, s kým je Boží stan, Boží město. To plyne i z dalších textů. Pouze uvnitř města je strom života (Zj 2:7, 22:14). Ten, kdo není ve městě je hříšník, protože mimo město zůstávají pouze hříšníci a nikdo jiný (Zj 21:15). Buď máme podíl na stromu života a svatém městě nebo ne. Tento podíl si uchováváme, když neodnímáme ze slov (příkazů) tohoto svitku (Zj 22:19) Odejmutí podílu na městě je chápáno jako trest.

4.7.5. Shrnutí

Svědkové Jehovovi chápou, podobně jako mnozí další komentátoři, Janovo vidění nových nebes a nové země, jako návazání na stejný slib u Izajáše, jako jeho definitivní splnění. Nová nebesa jsou podle nich novou a spravedlivou vládou nad zemí. Jsou tvořena 144 000 (Beránkovou nevěstou) a Ježíšem Kristem. Novou zemí je společnost lidí, uctívajících Boha Bible. Ti se budou těšit z pozemského ráje, ze kterého byli Adam s Evou vyhnáni. Tímto rájem však již nebude jen malé území jako za dob Adama, ale celá planeta.

¹⁹² Více viz: *Ökumenischer Taschenbuchkommentar zum NT, U. B. Müller, Die Offenbarung des Johannes, Gütersloher Verlaghaus, 1984, s. 349*

Podle většiny komentátorů je církev novým Jeruzalémem. Nové nebe a nová země jsou něčím zcela novým, jsou definitivním uskutečněním Boží vlády, spasení zde mají neomezený a věčný přístup k Bohu a Beránkovi. Jan pojímá obraz nového Jeruzaléma a nevěsty jako protiklad proti městu Babylón a nevěstce, která smilní s celou zemí (Zjevení 17:1-6). Místo města a společenství, které popírá nárok Stvořitele na jeho svět a oslavuje moc člověka a jeho model, nastupuje na konci časů církev jako společenství těch, kteří plně žijí s Bohem a z Boha. Toto společenství je středem světa. Podle Zjevení je konečné místo Jeruzaléma na zemi nikoli v nebi. Je těžké usoudit, zda ve Zjevení 21:1 jde o úplné a doslovné zničení nynějšího kosmu a jeho nahrazení nově stvořeným kosmem, či zda jede pouze o jeho transformaci.

4.8. Shrnutí naděje v Novém zákoně

Nový zákon navazuje na myšlenky předchozích období. Před Ježíšovým příchodem se objevuje apokalyptika. „Je to soubor představ, určený společným přístupem k dějinám a dochovaný ve svérázné literární podobě. ... Líčení hrůz na konci tohoto věku má svou zárodečnou formu v prorockých oddílech, v nichž se mluví o tom co bude pro lidi znamenat spravedlivý boží soud ... Apokalypsy vznikaly v těžkých dobách a líčení bojů a válek na konci věků odráží situaci, která nastala již v době pisatele.“¹⁹³ Do svých vizí byla apokalyptika schopna vstřebat i představu „spravedlivé pozemské říše, která bude na světě nastolena před koncem tohoto věku.“¹⁹⁴ Tuto myšlenku nacházíme i v kanonické knize Zjevení, ve 20. kapitole. Apokalyptika také dala nový rozměr osobní naději. Objevilo se očekávání vzkříšení z mrtvých, které „bylo v podstatě novým stvořením. Nešlo o návrat do tohoto života, o zázračnou resuscitaci. Totožnost života uchová ve své lásce jen Bůh sám, i když se v jednotlivých případech objevují představy z řecké filozofie, jako například představ o přežívání duší. ... Vzkříšením se vytváří prostor k naplnění Boží spravedlnosti. ... V židovství se pod vlivem apokalyptiky postupně prosazovala představa, že k vzkříšení z mrtvých dojde v souvislosti s „posledním soudem“.“¹⁹⁵

Další myšlenkou, která pak hraje závažnou roli i v celé synoptické tradici, je pojem „Božího (nebeského) království“. „Ježíšův termín království boží však nelze vyložit jako shrnutí židovských náboženských představ. Ve starém zákoně najdeme jen představu království božího jako boží vlády nad celou zemí (např. Ž 93). ... termín odkazuje k zjevnému prosazení boží vůle, ale boží

¹⁹³ P. Pokorný a J. Veselý, *Perspektiva víry*, Kalich, Praha 1992, s. 35–36

¹⁹⁴ P. Pokorný a J. Veselý, *Perspektiva víry*, Kalich, Praha 1992, s. 38

¹⁹⁵ P. Pokorný a J. Veselý, *Perspektiva víry*, Kalich, Praha 1992, s. 39–40

vůli samu, její obsah, chápe Ježíš nově. ... slovo o království božím v textu Nového zákona signalizuje, že bude řeč o ústřední, cílové skutečnosti. ... Tam, kde se mluví o království božím, kde se toto slovo bere vážně, nejde již jen o popis a vysvětlení, ale tam království boží již zasahuje do života. Začíná cesta, na níž se člověk setkává se skutečností, která dosud není obecnou zkušeností. To, co slovo o království božím signalizuje, stojí až na konci této cesty, ale slovo o království božím tuto cestu již otevírá.“¹⁹⁶

Základem pro křesťanskou naději se stalo vzkříšení Ježíše Krista. To představuje již eschatologickou skutečnost. „Navazuje na apokalyptické očekávání a to, co se stalo s Ježíšem, hodnotí jako událost, která stojí na hranici tohoto věku a otvírá věk nový. Nejde tu o vzkříšení, ve smyslu návratu do tohoto života. Výraz vzkřísit nebo vstát z mrtvých odkazuje na obecné vzkříšení na konci tohoto věku. ... Vzkříšení, ospravedlnění, Syn člověka, Kristus (Mesiáš) – to jsou pojmy signalizující v apokalyptice nový věk, nové stvoření. Jestliže jich první křesťané užili pro to, s čím se setkali o velikonocích, znamená to, že toto nové, neobvyklé setkání s ukřižovaným Ježíšem nepokládali jen za dobré rozuzlení jeho příběhu, ale za začátek nového věku, tedy za skutečnost, která se týká všech lidí. ... Protože v apokalyptice bylo vzkříšení událostí, která se týkala celých dějin a celého světa, chápali první křesťané Kristovo vzkříšení jako předzvěst kosmického zlomu: Zastihl nás přelom věků (1K 10,11). Naděje měla potom podobu blízkého očekávání konce světa a soudu, na které budou Kristovi stoupenci osvobozeni (1Te 1,10).“¹⁹⁷

„Když spolu s případy úmrtí v tesalonické křesťanské obci vyvstal problém osobní naděje ve smrti, vyrovnal se s ním apoštol Pavel teologicky zásadním způsobem: Tak, jako Kristus zemřel, a přece máme ve víře jistotu, že se s ním setkáme, tak smíme věřit, že i ti, kteří zemřeli ve víře, budou přivedeni k životu spolu s ním (1Te4,14n). ... Osobní naději ve smrti mohl apoštol Pavel spojit se křtem jako znamením Kristovy smrti a jeho vzkříšení (Ř 6,3-11). Ani ve výkladech o osobní naději ve smrti nemohl však smlčet, že perspektiva víry je spojena s perspektivou celého společenství ... (1Te 4,15-17).“¹⁹⁸

„... nový život nemůžeme chápat jako pokračování tohoto života (vztah kontinuity) ani jako jeho protiklad a opak (vztah nepřímé úměrnosti). ... jde o vztah přímé úměrnosti. Ve Zjevení Janově je to vyjádřeno mohutným obrazem nebeského Jeruzaléma, který sestupuje na zem (Zj 21,2nn). Eschatologický zlom neznamena zrušení dějin, ale jejich naplnění. Pozemský život není uzavřen sám v sobě, ale je zcela nezbytným předpokladem dovršení lidství. Je to předpoklad, který není jen prostředkem k dosažení něčeho jiného, ale který ve své relativní samostatnosti má k nové skutečnosti hluboký vztah. ... Cíl života přesahuje pozemské bytí, ale současně je v sobě zahrnuje. ... Cílem naděje není ztotožnění s Bohem, ale společenství s Bohem. ... Je to společenství zprostředkované Ježíšem a anticipované v liturgii církve a ve společném životě křesťanů. Svou podstatou je spasení přijetím plného podílu na Kristově způsobu bytí, je to včlenění do pravého lidství „nového Adama“. Podle starší formule,

¹⁹⁶ P. Pokorný a J. Veselý, *Perspektiva víry*, Kalich, Praha 1992, s. 55–56

¹⁹⁷ P. Pokorný a J. Veselý, *Perspektiva víry*, Kalich, Praha 1992, s. 71, 75, 79

¹⁹⁸ P. Pokorný a J. Veselý, *Perspektiva víry*, Kalich, Praha 1992, s. 92–93

kteřou Pavel cituje v Ř 8,29n, směřuje pokřtěný k přijetí obrazu Syna božího, tedy k naplnění původního lidského určení (Gn 1,26n).¹⁹⁹

Co se tedy týče odpovědi na otázku „kde“, zdá se, že Nový zákon vidí život lidí jak v pozemské tak nebeské sféře. Je to možná proto, že jeho pisatelé (převážně Židé) mohli mít před očima jak sliby o Zaslíbené zemi, tak Ježíšovo nanebevstoupení a z něho vyplývající naději i na nanebevstoupení jich samotných. Před problémem této, podle mne jen zdánlivé, duality stojí každý vykladač Bible, tedy i svědkové Jehovovi. V určité části křesťanských dějin se výklad NZ převažoval k nebi a na SZ, ale i NZ sliby ohledně země, se zapomínalo. Svědkové, podobně jako např. i Adventisté, se různým způsobem k začlenění pozemské naděje vrátili. Problémem u svědků Jehovových však je, že rozdělili jedinou naději křesťanů (Efezským 4:4) na dvě. To bylo, mimo jiné, zřejmě způsobeno i jejich trváním na doslovném chápání počtu 144 000 ve Zjevení 7 a 14. Pokud by zachovali pro všechny křesťany pouze jednu stejnou naději (ať již nebeskou nebo nebesko-pozemskou) a pro Židy pozemskou (nevezmeme-li doslovně pohled některých křesťanů v Hebrejcům 11:13-16.39.40), odpovídal by jejich výklad Bibli lépe. Další možností by pak ještě bylo, přenést veškerou naději pouze na zem (i texty, které hovoří o nebeské naději lze totiž vyložit zcela pozemsky). Každopádně je možné konstatovat, že v NZ lze jen těžko nalézt texty pro křesťany s pozemskou nadějí, neboť byl napsán pro křesťany s nadějí nebeskou, což ostatně tvrdí i sami Svědkové.

Na druhé straně je to možná jen naše lidská setrvačnost a sentimentalita, co nám někdy brání rozloučit se starými věcmi a přijmout nové. Bůh však takový není. Těší se z věcí, které vytvořil, ale není jimi spoután. Dokáže je, když splnily svůj účel, opustit a těšit s z nových. Tak se například dokázal rozloučit s platností Zákona, který dal Izraeli skrze Mojžíše. Byl to dobrý a věčný zákon, Bůh vyžadoval od svého smluvního lidu jeho plnění a přesto ho ukončil a jeho plnění již není závazné. List Hebrejcům 1:10-12 mluví ve stejném duchu o konci dnešních nebes. Jsou dílem Božích rukou a přesto se jednou obnosí a zvetšejí jako oděv. Jestliže i lidé, kteří nosili svůj oděv, a možná se z něj i radovali, protože jim dobře sloužil, jsou nakonec schopni ho odložit, když dosloužil a nahrazují ho jiným, oč více je Stvořitel schopen odložit své staré, i když dobré dílo, které dobře sloužilo svému účelu a splnilo ho, aby ho nahradil dílem novým.

„Pro naše myšlení formované dějinami, které probíhají v čase a v trojrozměrném prostoru, je nepředstavitelné, že věčnost by byla barvitější a plnější nežli náš život, v němž vnímáme modré nebe,

¹⁹⁹ P. Pokorný a J. Veselý, *Perspektiva víry*, Kalich, Praha 1992, s. 112-114

pole a lesy s vůní pryskyřice, let vlaštovek ... I zde platí, že nové stvoření nebude chudší, než skutečnost, ve které žijeme. To neznamená, že bude obnovena totožnost každého kamene nebo traviny. ... „Těla z mrtvých vzkříšení“ znamená proto nejen restituci a proměnu vztahů mezi lidmi, ale i naplnění smyslu všeho ostatního stvoření. Vnější stránka, „technologie“ této proměny je druhotná otázka. Teologicky určujícím znakem božího stvoření se stane to, že bude jevištěm boží lásky a slávy.“²⁰⁰

Ačkoli se občas v Bibli mluví o věčném trvání země, nemusí to znamenat, že tu bude, podobně jako vesmír navěky. Jak už bylo uvedeno v komentářích k Žalmu 37, skončila např. „věčná smlouva zákona“ (Exodus 3:16.17; Koloským 2:14-17) či „věčné árónské kněžstvo“ (Exodus 40:15; Hebrejcům 7:11-24). Navíc, pokud budou nadále platit fyzikální zákony, vesmír vychladne, či se opět smrští do malého bodu a život v něm zanikne (tak to alespoň vidí současná věda). Jestliže tedy Bůh lidem nabízí novou budoucnost, není nutné se nostalgicky upínat na dnešní podobu světa. Důvěřovat Bohu znamená i spolehnout se, že budoucnost, ve které možná bude život vypadat jinak než dnes, bude šťastná a plnohodnotná.

²⁰⁰ P. Pokorný a J. Veselý, *Perspektiva víry*, Kalich, Praha 1992, s. 131-132

5. SLOVO NA ZÁVĚR

Nikde v publikacích svědků Jehovových jsem nenalezl předloženou exegezi textu, již by netradiční výklad dvou křesťanských nadějí mohl být objektivně odůvodněn. To, co jsem našel, bylo odvolávání se na ten či onen text, který údajně předložené vysvětlení podporuje, občas rozbor nějakého slova použitého v daném textu a občas uvedení bezprostředního kontextu. Celý výklad této nauky na mě působí dojmem, že je zde přání otcem myšlenky a nikoli seriózní biblické bádání včetně otevřené věcné diskuse o něm. Vyvolává ve mne pocit, že spíše než o hledání biblické pravdy, jde o to mít v ruce nauku, která by umožňovala rozdělení křesťanů podobné rozdělení na duchovní a laiky a se stejnými důsledky. Při obhajování své nauky o dvou křesťanských nadějích Svědkové někdy nerespektují ani vlastní exegetické postupy, natož postupy, ke kterým se dobrali ostatní křesťané na své cestě za porozuměním Božímu slovu. Způsob výkladu je velmi svérázný a přinejlepším se vzdáleně podobá alegorické metodě, která byla užívána v antice či středověku.

Co se týče Starého zákona, svědkové se tu většinou drží židovského pohledu na věc, kterým je naděje na život v Zaslíbené zemi, popřípadě naděje, že se k Izraeli připojí v uctívání i ostatní národy a celý svět se tak stane místem pokoje. Co se týče Nového zákona i zde se svědkové drží tradičního pohledu, kterým je nebeská naděje. Rozdíl je však v tom, že tradiční pohled tuto naději přiznává všem křesťanům ve všech dobách, svědkové Jehovovi však pouze křesťanům od prvního století do r. 1935. Většina ostatních křesťanů od té doby, tuto nadějí již nemá, pro což však v Novém zákoně neexistuje explicitní opora. Negativem celého učení je mimo jiné i to, že upírá většině dnes žijících křesťanů možnost vstoupit do úzkého vztahu k Bohu, do vztahu Otec – syn.

Chtěl bych ještě dodat, že podle mého názoru pro věřícího člověka nemusí být rozhodující, kde a jak bude žít se svým Bohem. Z otázky, zda to bude v nebi či na zemi nebo někde úplně jinde a úplně jinak, není podle mého názoru nutné dělat dogma. Věřící, který důvěřuje Bohu totiž ví, že důvěřuje svému Otci, který ho nikdy nezklamal a který pro něj chce to nejlepší. Proto pro něj není důležitá odpověď na to, „kde“ bude s Bohem žít, nýbrž „že“ s ním bude žít.